

NUORISOTYÖN SUKUPOLVET

KOKEMUKSIA KIRJAIMISTA

NUORISOTYÖN SUKUPOLVET

KOKEMUKSIA KIRJAIMISTA

Nuorisotyön sukupolvet XYZ – Kokemuksia kirjaimista
Nuorisotyön tallentamiskeskus Nuoperi, Turun yliopisto, Turku

Kuvitus: Kris Keränen, Turku

Kielenhuolto: Marja Pajula

Taitto: Vitale Ay, Taina Leino

Toimitus: Minna Heikkinen ja Terhi Lehtonen

ISBN 978-951-29-8378-0 (PDF)

ISBN 978-951-29-6833-6 (painettu)

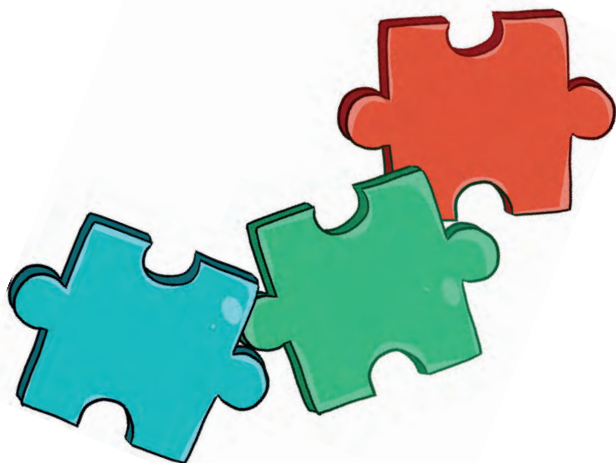
Painopaikka: Painosalama, Turku, 2017

SISÄLLYS

NUOPERIN MINNA JA TERHI	Eniten inhoan (ydin)sotaa ja hämähäkkejä!.....	6
MERJA LEPPÄLAHTI	Sukupolviajattelua nuorisotyössä	8
MERJA LEPPÄLAHTI	X-sukupolven työmyyrät.....	12
JOUNI KIVILAHTI	Sukupolvihörhötystä	16
TEIJA HENRIKSSON	X-sukupolven edustaja ilmoittautuu	23
HASAN HABIB	Mutta miltä näyttää nyt, kun vilkaisen taaksepäin?.....	26
PEKKA HAUTAMÄKI	Vaikeasti määriteltävä	29
MAARIT HONKONEN-SEPPÄLÄ	Yleistyksiä, mutta niin koettua	32
JAN-MIKAEL HAKOMÄKI	Sukupolveni poikkeus.....	36
TANJA SUOMALAINEN	X-sukupolvelainen	39
HANNU KAREINEN	Get Onista Rappiolle	41
MERJA LEPPÄLAHTI	Y-sukupolvi, työ ja teknologia	43
JAKE SALIN	Kuka määrittää?	46
ESSI HELIN	Löydä sukupolvesi – ymmärrä itseäsi.....	51
TATU MOISIO	Elän yynä aikaa, jonka koen omakseni	54
MARJO KOLEHMAINEN	Keskisuomalainen nuorisotyön sielu vm. 1979	57
MERJA LEPPÄLAHTI	Sukupolvien välissä tai ulkopuolella.....	63
MIKA SUOMAA	X:n ja Y:n välissä	65
LEENA RUOTSALAINEN	Sattumien kautta eteenpäin – äksää, yytä ja zetaa sekaisin	69
ELINA MÄKELÄ	Makkaranpaistoa ja sukupolvi-ihmettelyä	75
LINDA OPACIC	Sukupolviajattelu, mistä johtuu tämä haihattelu?	78
VIRPI RANTANEN	Sukupolvien välissä	80
MERJA LEPPÄLAHTI	Muita muuttujia	88
	Liite	90

Eniten inhoan (ydin)sotaa ja hämähäkkejä!

Pullamössöä kaikki tyynni! Siinäpä sukupolvelta toiselle heitelty herja, jonka paikkansapitävyyttä voi jokainen ihmetellä mielessään. Niin arkikielessä kuin uutisissa on itse sukupolvi-sana jo runsaasti käytetty, ja yleensä väärin, sillä kaikki samaan aikaan syntyneet eivät automaattisesti muodosta sukupolvea. Nuoperin täyttäessä tänä vuonna 15 vuotta päätimme perehtyä siihen, miten nuorisotyöntekijät kokevat oletetun sukupolvensa. Saimme 17 ihanaa kirjoittajaa miettimään omia sukupolvi-kokemuksiaan tai niiden puutetta.

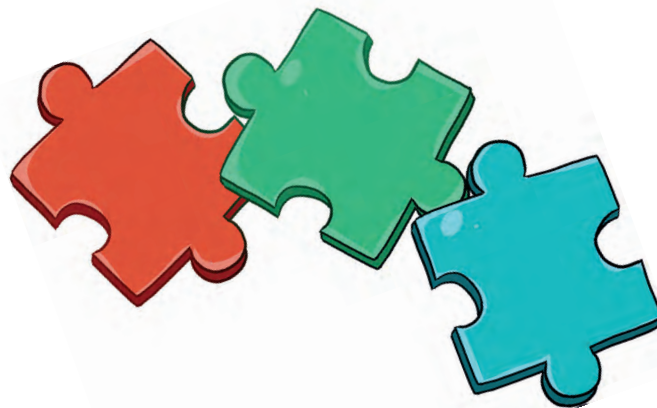

Tarinoiden kautta selvisi, että sukupolvi ja siihen kuuluminen ei ole itsestään selvää. Mikä omasta kokemasta johtuu kasvatuksesta, ympärillä olevista ihmisistä tai vain omasta päätöksestä? Kuka määrittelee sukupolvikokemuksen aitouden? Luonnollisesti asiaa ovat pohtineet jo monet ennen meitä, mutta jo kansalliset erot tekevät tarkkojen rajojen määrittelyn vaikeaksi, jopa syntymävuoden eli biologian perusteella. Olimme silti rohkeita ja annoimme kirjoittajillemme väittämiä eri-ikäisten sukupolvikokemuksista (Liite). Näitä he saivat käyttää tarinoidensa pohjana, jos katsoivat sen tarpeelliseksi. Klassikoita sukupolvikokemuksen syntymiselle löytyi. Peruskoulu-uudistus, rippikoulu, teknisten vempainten kehittyminen ja musiikki. Paikkasidonnaisuuskin näkyi, mutta yllättävän tietoisia maailman menosta on oltu ja aktiivisesti myös osallistuttu maailman parantamiseen. Näihin päätelmiin tuli myös FL Merja Leppälähti, joka folkloristiikkaan ja nuorisotutkimukseen perehtyneenä luki kirjoitukset ja kokosi niistä nousevia ajatuksia yhteen. Merjan tulkintojen mukaan on myös tämän julkaisun sisällysluettelo rakennettu.

Nuoruuden sukupolvet -kirjassa todetaan, että ”kerronta sosiaalisen ja yksilöllisen kokemuksen välillä on muistamisen ja muistelun keskeisiä ominaisuuksia” (Abrams 2010, 95–103). Niinpä tätäkin julkaisua voi pitää muistamisen ja muistelun väli- maastoon sijoittuvana tarinakokonaisuutena, jossa painopiste on kertojien muistoilla ja tuntemuksilla. Kuvittajamme Kris Keräsen sanoin:

Juttujen lukeminen oli erittäin mielenkiintoista. Ymmärsin kuinka paljon maailma on muuttunut lyhyessä ajassa ja paljon aloin miettimään, että millainen mahtaa maailma olla silloin kun itse olen juttujen kirjoittajien ikäinen.

Parissa vaiheessa jouduin vanhemmilta ihmisiltä lähipiiristäni kysymään, että ”mikä tää juttu on” ja ”miltä nää jutut näytti sillo kun te olitte nuorii”, mutta laitan sen nuoruuden ja muuttuneen maailman piikkiin. Ns. ”oikeiden aikuisten” mieli ja ajatusmaailma on tällaiselle Z-sukupolvelaiselle täysi mysteeri, mutta nämä kirjoitukset avasivat näkemyksiäni sekä opettivat minulle, mistä aikaisemman sukupolven arvot ja asenteet koostuvat.

Nyt nämä 17 kirjoittajan ”arvot ja asenteet” on koottu yhteen. Kirjoittajat ovat kaikki nuorisotyöntekijöitä ja kenties osana seuraavien ikäluokkien sukupolvikokemuksia. Ainakin he ovat aitiopaikalla monen nuoren elämässä.

Kiitos kirjoittajille, kiitos kuvittajalle. Annatte lukijoille mahdollisuuden nauttia (sukupolvi)kokemuksistanne!

Turussa 2.5.2017

Nuoperin Minna ja Terhi

PS. Esipuheen otsikko syntyi meidän toimittajien pohtiessa omia sukupolvikokemuksiamme. Koulu-aikana Ystäväni-kirjan eniten inhoan -kohtaan kirjoitettiin aina ”sotaa ja hämähäkkejä”. Missä vaiheessa sodan pelko muuttui ydinsodan peloksi?

Sukupolvijattelua nuorisotyössä

Sukupolvella voidaan tutkimusteksteissä ymmärtää monenlaisia asioita. Kaksi keskeistä sukupolvi-käsitteen käyttötapaa ovat sukulaisuusjärjestelmän sukupolvet ja yhteiskunnalliset sukupolvet. Sukulaisuusjärjestelmän sukupolvi liittyy perheeseen ja sukuun, ja sen avulla voidaan käsitellä isovanhempien, vanhempien ja lasten suhteita; samaten sen avulla voidaan kuvata myös johonkin ilmiöön tai tapahtumaan historiallisesti liittyviä mies- tai naispolvia. Laskennallisesti on esitetty sukupolven ajaksi kolmekymmentä vuotta tai että sadan vuoden aikana vaikuttaa kolme sukupolvea. Yhteiskunnallisen sukupolven määritelmällä tarkoitetaan rajattuna aikana syntynyttä ihmisryhmää, jota iän lisäksi yhdistää jokin erityinen, yhteinen nuoruusajan kokemus. Tämän yhteiskunnallisen sukupolven idean taustalla on sosiologi Karl Mannheimin aiheesta vuonna 1928 julkaisema essee, jonka pohjalta teoriaa on pyritty kehittämään ja täydentämään. (Virtanen 2001, 19–33; Purhonen 2007, 15–16; Järvensivu 2014b, 19–25.)

Tiettyyn aikaan syntyneitä ei voi ilman muuta luokitella samaan yhteiskunnalliseen sukupolveen, vaan tarvitaan myös yhteinen merkittävä sukupolvi-kokemus, jota voi nimittää avainkokemukseksi ja

siihen liittyväksi ajan hengeksi (Zeitgeist) tai vaikka yksinkertaisesti elinoloiksi. Avainkokemus voi olla esimerkiksi sota, lama tai muu poikkeuksellinen episodi, jonka kokeminen herkässä iässä (Mannheimin mukaan noin 17 vuotta) vaikuttaa ajattelu-tapaan ja toimintaan myöhemminkin. Tietyn kokemuksen kokeneen sukupolven ei kuitenkaan tarvitse olla yhtenäinen, sen sisällä voi olla alaryhmiä, fraktioita, ja samakin kokemus voi aiheuttaa erisuuntaisia ajattelu- ja toimintatapoja. (Virtanen 2001, 20–35; Hoikkala & Paju 2008, 270–271.)

Yhteiskunnalliset sukupolvet nimetään usein BB-, X-, Y- ja Z-sukupolviksi. Näiden sukupolvien syntymäajat ajoitetaan eri tavalla eri maiden tutkimuksissa. BB-sukupolvi (baby boomers eli suuret ikäluokat) ulotetaan amerikkalaisissa tutkimuksissa jopa vuonna 1964 syntyneisiin, kun taas suomalaisissa aineistoissa suurilla ikäluokilla tarkoitetaan korkeintaan 1950-luvun alkupuolella syntyneitä. Eri maiden sukupolvitutkimukset eivät ole suoraan vertailtavissa muutenkaan. Suomalainen hyvinvointivaltiokehitys ja suomalaisten sukupolvien historialliset kokemukset omat omanlaisiaan, eivätkä maailmanlaajuistenkaan ilmiöiden vaikutukset ole välttämättä olleet kaikkialla aivan samanaikaisia.

(Järvensivu 2014a, 35–39.) X-sukupolven avainkokemuksiksi nimetään usein toisaalta suuret maailmanpolitiikan tapahtumat, kuten Neuvostoliiton hajoaminen, ja toisaalta yhteiskunnalliset murrokset, kuten kasinotalous, lama tai peruskoulu (Hoikkala & Paju 2008, 280–287). Y-sukupolven keskeiseksi sukupolvikokemukseksi nostetaan usein teknologia, ”diginatiivius”. Nuorisotutkijat Tommi Hoikkala ja Petri Paju (2008, 287–292) nimittävät tätä sukupolvea yksilöllisen valinnan sukupolveksi, jonka elämänhallintaan kuuluu oman elämän ja elämäkerran rakentaminen itse monenlaisten valintojen kautta.

Sukupolvi haasteena

Tässä tarkasteltavissa seitsemässätoista kirjoituksessa sukupolvi on läsnä vaihtelevasti. Osa kirjoittajista kirjoittaa selvästi vastauksena kutsuun, seurailee annettua kuvausta ja peilaa siihen omia kokemuksiaan. Osa kirjoittajista kertoo elämästään ja työurastaan muuten, välttämättä sukupolvea ei edes mainita. Läheskään kaikki kirjoittajat eivät sijoita itseään mihinkään sukupolveen, osa jopa nimenomaan kieltäytyy sukupolvijattelusta. Tämä ei ole mitenkään hämmästyttävää, sillä esimerkiksi sosiologi Semi Purhosen (2007) suuria ikäluokkia käsittelevässä väitöstutkimuksessa noin viidesosa vastaajista ei tuntenut samastuvansa mihinkään tarjotuista ryhmistä.

Tyypillisesti erilaisissa kirjoituskyselyissä naiset vastaavat miehiä aktiivisemmin. Tässä kirjoittajat

jakautuvat melko tasaisesti miehiin ja naisiin (9 naista, 8 miestä). Vanhin kirjoittaja on syntynyt 1950-luvun lopulla ja nuorin vuonna 1992. Monissa vastauksissa viitataan nuoruuden musiikkikokemuksiin, ja tarkastelen ensin hiukan niitä. Sitten nostan erikseen esille X-sukupolven, Y-sukupolven sekä ne, jotka eivät kokeneet kuuluvansa mihinkään sukupolveen. Lopuksi luodaan vielä silmäys kirjoitusten sisältämään sukupolvijattelun kritiikkiin. Viittaan kirjoittajiin tuttavallisesti etunimellä.

Musiikki erityisenä kokemuksena

Musiikin sanotaan joskus olevan nuorisokulttuurin ydinaluetta ja nuorisoa määritetään usein musiikki- maun perusteella. Musiikkiin voi siten kiteytyä jotain hyvin olennaista nuoruusiän kokemuksista. Esimerkiksi vuonna 2010 toteutetussa *Oi nuoruus!* -kirjoituskilpailussa erityisesti 1970-luvulla syntyneiden ja 1980-luvulla ja 1990-luvun alussa nuoruuttaan eläneitten kertomuksissa populaarimusiikilla oli tärkeä merkitys. (Salasuo 2014, 179.)

Kirjoituspyynnössä ei musiikkia erikseen mainittu, mutta ”oma” musiikki mainittiin useissa vastauksissa. Hannu kirjoittaa: ”Ehkä jotain yhteistä sukupolvikokemusta voisi löytää C-kasettien, Hurriganesin, Juicen, Eppujen ja Hassisen Koneen kautta.” Kaikki eivät nimeä lempikappaleitaan tai -yhtyeitään, mutta Leenan tavoin

moni äänitti suosikkibiisejään C-kasetille Nuorten sävellahjasta ja harmitteli, kun juontajat puhuivat musiikin päälle.

Vuonna 1971 syntynyt Teija kirjoittaa:

Vaikka oma sukupolveni ei olekaan ollut sodassa tai valtaamassa Vanhaa tai liiku kansainvälisessä maailmassa kuin kala vedessä, olemme silti kokeneet asioita, jotka yhdistävät meitä. Olemmehan nähneet Dington! En koe, että olisin jotenkin huonompaa tai vähäarvoisempaa sukupolvea kuin edeltäjäni tai seuraajani.

Dington ensimmäiset albumit *Nimeni on Dingo* (1984) ja *Kerjäläisten valtakunta* (1985) myivät molemmat tuplaplatinaa eli nousivat sellaisiksi myyntimenestyksiksi, ettei Suomessa ollut ennen nähty (Salasuo 2014, 184). Dington ympärille muodostui valtava faniliike, jota on sanottu suorastaan maniksi. Siihen liittyivät musiikin ohella erilaiset fanituotteet ja pukeutumis- ja hiustyyli. Dingo-fanit olivat enimmäkseen tyttöjä ja poikkeuksellisen nuoria, tyypillisimmin 10–15-vuotiaita. (Lähtenmaa 1989, 74–75.) Vuonna 1971 syntynyt Teija sopii juuri näihin Dingo-faneihin.

Toista tärkeää bändiä fanitettiin runsas vuosikymmen myöhemmin. Englantilainen viiden nuoren naisen muodostama Spice Girls oli myös hyvin nuorten tyttöjen ihailema bändi, jonka suosio oli huipussaan 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alus-

sa. Suomalaisten fanien kiinnostus yhtyeeseen muodostui usein myös aktiiviseksi harrastukseksi, monenlaisten leikkien inspiroijaksi ja omatekoisten Spice Girls -esitysten tuottamiseksi. (Saarikoski 2009.) Vuonna 1987 syntynyt Elina muistaa myös olleensa Spice Girls -fani: ”— fanitettiin kavereiden kanssa välillä jopa niin ettei nukutuksi saanut.”

Vuonna 1984 syntyneen Tatun musiikkia oli hip hop:

Teini-iän alkumetreillä hurahdin täysin hip hop -kulttuuriin. Graffitit ja rap-musiikki olivat hyvin kokonaisvaltaisia kokemuksia nuorena. Valta-meren takaa Suomeen rantautunut hip hop -kulttuuri sitoutti kotipaikkaan. Maalailupaikkoja etsiessä Turun jokainen mutka ja kolo tulivat tutuiksi. Turkulainen hip hop -bändi Ritarikunta antoi paikallisen sukupolvikokemuksen, jonka muistijäljet nostavat ihokarvat edelleen pystyyn vanhoja kappaleita kuunnellessa.

1970-luvulla Etelä-Bronxissa syntynyt hip hop -kulttuuri nousi Suomessa suosioon 1990-luvun lopulla. Musiikkia julkaistiin sekä pienissä että suurissa yhtiöissä ja myös omakustanteina. Suomalaiseen hip hop -musiikkiin liitetään jonkinlainen kapinallisuus ja vastakulttuurisuus, mutta sillä ei ole yhtenäistä poliittista sanomaa. (Nieminen 2003, 168–190.)

Keski-Suomessa asunut Maarit löysi teini-ikäisenä punkin:

Jos maailma oli jaettu kahteen, oli myös nuoruutemme kulttuuri. James Dean, John Travolta ja Teddy & The Tigers puhuttelivat alussa. Kauti ihmisiä, joissa teinin silmä lepäsi. Joululomalla vuonna 1980 kaverilta lainaksi saatu C-kasetti kertoi, että moottoritie on kuuma. Kolahti ja upposi. Pelle Miljoonan, Eppu Normaalin ja moottorisahallakin soundeja tehneen Maukka Perusjätkän musiikillinen anti jäi minulla sijalle kaksi. Oleellisinta oli sanoma. Arjen anarkiaa ja huomion herättämistä. Kotona käytiin loputtomia väittelyitä hakaneulojen käytöstä. Niitä piti roikkua korvissa, takissa, housuissa, koulukassissa, jopa treenivaatteissa. Kylällä oli välillä verisiäkin tappeluja diinareiden ja punkkareiden kesken. Kauaksi on helppo olla rauhaa rakastava ja solidaarinen. Omalla kylällä meno oli armotonta. Eikä se häirinnyt yhtään.

Punk on lähtöisin 1970-luvun puolivälin Yhdysvalloista ja Britannian puolelta ja tuli Suomeen joitakin vuosia myöhemmin. Erityisesti brittiläinen punk oli vahvasti yhteiskuntakriittistä ja poliittista. Suomessa punk oli osalle harrastajista nimenomaan kiinnostavaa musiikkia, osalle yhteiskunnallinen sanoma oli tärkeä. Julkisesti punk oli paheksuttua. Sosiologi Kimmo Saaristo puhuu suorastaan punk-sukupolvesta, vaikka koko ikäluokka ei ole siihen kuulunut eivätkä kaikki itsensä punk-sukupolven kuuluviksi mieltävät ole itse koskaan olleet varsinaisia punkkareita. (Saaristo 2003, 94–110.)

LÄHTEET:

- Hoikkala, Tommi & Paju, Petri 2008: Entä nuoremmat sukupolvet? Sukupolvitutkimus ja nuorisopolitiikka. – Semi Purhonen & Tommi Hoikkala & J. P. Roos (toim.) *Kenen sukupolven kuulut? Suurten ikäluokkien tarina*. Helsinki: Gaudeamus, 270–294.
- Järvensivu, Anu 2014a: BB-X-Y, mutta miksi? – Anu Järvensivu & Risto Nikkanen & Sannu Syrjä (toim.) *Työelämän sukupolvet ja muutoksissa pärjäämisen strategiat*. Tampere: Tampere University Press, 35–59.
- Järvensivu, Anu 2014b: Sukupolvet ja avainkokemukset. – Anu Järvensivu & Risto Nikkanen & Sannu Syrjä (toim.) *Työelämän sukupolvet ja muutoksissa pärjäämisen strategiat*. Tampere: Tampere University Press, 19–34.
- Lähteenmaa, Jaana 1989: *Tytöt ja rock*. Helsinki: Kansalaiskasvatuksen keskus.
- Nieminen, Matti 2003: Ei ghettoja, ei ees kunnan katuja. Hiphop suomalaisessa kontekstissa. – Kimmo Saaristo (toim.) *Hyvää paha rock'n'roll. Sosiologia kirjoituksia rockista ja rockkulttuurista*. Helsinki: SKS, 168–190.
- Purhonen, Semi 2007: *Sukupolvien ongelma. Tutkielmia sukupolven käsitteestä, sukupolvi-tietoisuudesta ja suurista ikäluokista*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Saarikoski, Helena 2009: *Nuoren naisellisuuden koreografioita. Spice Girlsin fanit tyttöyden tekijöinä*. Helsinki: SKS.
- Saaristo, Kimmo 2003: Me noustiin kellareistamme. – Kimmo Saaristo (toim.) *Hyvää paha rock'n'roll. Sosiologia kirjoituksia rockista ja rockkulttuurista*. Helsinki: SKS, 91–112.
- Salasuo, Mikko 2014: Sukupolveni soundtrack. Populaarimusiikki 1970-luvulla syntyneiden kirjoitetuissa nuoruusmuistoissa. – Kaisa Vehkalahti & Leena Suurpää (toim.) *Nuoruuden sukupolvet*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 178–199.
- Virtanen, Matti 2001: *Fennomanian perilliset. Poliittiset traditiot ja sukupolvien dynamiikka*. Helsinki: SKS.

X-sukupolven työmyyrät

Käsite X-sukupolvi on alkuperältään kanadalainen ja se viittaa tuntemattomaan sukupolveen.

X-sukupolvi on usein koettu jotenkin epäkiinnostavaksi, ja tutkimukset ovat keskittyneet toisaalta suuriin ikäluokkiin, toisaalta erityiseksi nähtyyn Y-sukupolveen. (Järvensivu 2014a, 39.)

Olen määritellyt X-sukupolveen kuuluviksi kahdeksan vastaajaa, Hannun, Hasanin, Jan-Mikaelin, Jounin, Maaritin, Pekan, Tanjan ja Teijan. Muutamat heistä sijoittavat itse itsensä X-sukupolveen, moni tosin vähän epäröiden ja ehdollisesti. Loput olen sijoittanut X-sukupolven edustajiksi syntymäajan perusteella, koska he eivät itse teksteissään sitä ehdottomasti vastusta.

1960-luvun alussa syntynyt Pekka kirjoittaa nuoruudestaan ja pohdiskelee sukupolvia, ikää ja kokemusta yleisellä tasolla. Pekka ei itse määritä sanallisesti kuuluvansa X-sukupolveen, mutta arvelee löytävänsä itsestään asioita ja toimintatapoja, jotka ovat hänen sukupolvelleen tyypillisiä. Jouni kertoo nuoruuskokemuksistaan ja työurastaan keskittymättä erityisesti sukupolviajattelun pohdintaan. Vuonna 1962 syntyneenä hän arvelee itse kuuluvansa X-sukupolven esiasteeseen. Vuonna 1962 syntynyt Hannu kirjoittaa nuoruusiän merkittävistä

kokemuksista. Hän ei määritä sukupolveaan kirjaimin, vaan muutamien populaarikulttuuristen sukupolvikokemusten kautta. Hasan kirjoittaa olettaen, että syntymävuoden (1964) perusteella hän kuuluu X-sukupolveen, vaikka hän itse ei koe välttämättä kuuluvansa mihinkään tiettyyn sukupolveen. Maarit tunnistaa itsensä X-sukupolven edustajaksi nimenomaan työntekijänä. Vuonna 1966 syntynyt Maarit kuvaa tärkeitä nuoruuskokemuksia ja pohtii myös sukupolvien eroja. Vuonna 1974 syntynyt ja ensimmäiset vuotensa Ruotsissa asunut Jan-Mikael kuvaa tekstissään nuoruutensa toimintaa valtavirrasta erottuvana X-sukupolven poikkeuksena. Teija toteaa olevansa työntekijänä selkeästi X-sukupolven edustaja. Vuonna 1971 syntyneen Teijan teksti käsittelee hänen nuoruuskokemuksiaan, työuraansa sekä sukupolvien eroja. Tanja kertoo tekstissään lapsuudestaan, nuoruudestaan ja työurastaan X-sukupolven edustajan näkökulmasta. Tanja on syntynyt vuonna 1972.

X-sukupolven nuoruuteen osui isoja asioita. Aikuiset puhuivat kylmästä sodasta ja ydinsodan uhkasta, toteaa Teija, ja Maarit kirjoittaa: ”— pelko oli sukupolvemme avainkokemus.” Tanjalla oli lapsena selvät suunnitelmat kylmän sodan lopetta-

miseksi: ”– – sovin parhaan ystäväni kanssa, että toinen meistä suuntaa Amerikan presidentiksi ja toinen Neuvostoliiton presidentiksi, ja sitten lopettamme kylmän sodan.” Nuoruuteen kuului myös jännitteinen suhde itänaapuriin, kuten Hannu, Teija ja Maarit muistelevat. Maailma pieneni television myötä, maailman mullistukset tulivat lähelle ja esimerkiksi Biafran nälkäänäkevät lapset tulivat tutuiksi myös suomalaisille lapsille. Merkittäviä kokemuksia olivat myös matkat ja tutustuminen muiden maiden nuoriin ja ystävät, joiden tausta oli muualta kuin Suomesta.

Nuorena aikuisena Suomeen muuttaneen Hasanin avainkokemukset ovat osittain samoja, osittain aivan erilaisia:

Sukupolveni yhteisiä suuria kokemuksia olivat Bangladeshin itsenäistyminen ja sen yhteydessä 3,3 miljoonan ihmisen kansanmurha Itä-Pakistanissa, Neuvostoliiton romahtaminen, Berliinin muurin murtuminen, suuri muuttovirta, Yhdysvaltojen nousu maailman ainoaksi supervallaksi, massatyöttömyys sekä globalisaatio.

Lähes kaikki X-sukupolveen kuuluvat kirjoittajat kertovat kiinnostuksensa yhteiskunnallisiin asioihin ja maailmanpolitiikan tapahtumiin heränneen jo nuoruudessa. Pekka kertoo: ”– – rauhanaatteet, rock, rauha, rakkaus, tietoisuus ympäristöongelmista sekä nälänhädästä kehitysmaissa.” Jan-Mikael,

Maarit ja Hannu kuvaavat aktiivista toimintaansa maailman parantamiseksi. Rauhansarsseille osallistunut Maarit kirjoittaa tunteneensa, että vanhemmat olivat piittaamattomia, mutta nuoret toimivat: ”Me voimme muuttaa maailman.”

Jan-Mikael oli radikaali ääriivasemmistolainen, ja hänkin haaveili maailman ja ihmiskunnan pelastamisesta. Hasan toteaa näkemyksensä maailmasta olleen nuorena vahvasti mustavalkoinen, asiat olivat selkeästi joko hyviä tai pahoja. Jouni puolestaan päätteli, ettei halua koskaan sitoutua valmiiksi annettuihin aatteisiin tai luokitteluihin. Myös Teija kertoi seuraavansa asioita, mutta olleensa haluton tarttumaan puoluepolitiikkaan. Moni X-sukupolven nuori epäilemättä ajatteli Teijan tavoin, että maailma on avoin ja kaikki on mahdollista. Teijakin haaveili: ”– – mä pelastan maailman, tai ainakin nuoret.”

AmmatINVALINTANSA X-sukupolven kirjoittajat kertovat tapahtuneen joko nuoruuden harrastuksen pohjalta tai lähes sattumalta. Pekka toimi partiossa, Teija ohjasi nuoria lentopalloilijoita. Kumpaakin kannustettiin valitsemaan nuoris- ja kasvatusala myös ammatiksi. Jouni ja Tanja kuvaavat päätyneensä alalle melkein vahingossa, mutta he olivat innostuneet nopeasti ja todenneet löytäneensä paikkansa. Molemmat korostavat myös arvojen sopivuutta. ”Nuorisotyön arvot vastaavat omiani”, Jouni toteaa. Tanja työskentelee kunnan palveluksessa: ”– – kunta työnantajana sopii arvo-maailmaani.” Jan-Mikael puolestaan päättelee,

että ”kansalaisaktiivisuus tuotti koulutuksen ja työpaikan”.

X-sukupolven suhteessa työhön on nähty keskeisenä ajatus työstä nauttimisesta ja vaatimus työn ja perheen tasapainoisesta suhteesta (Järvensivu 2014a, 36). X-sukupolven kirjoittajat luottivat siihen, että koulutus takasi työpaikan, ja koulutuksen jälkeen ensimmäinen työpaikka löytyikin helposti. Ensin tehtiin sijaisuuksia, pätäkötöitä, mutta työttömänä ei ole juuri tarvinnut olla. ”Lama opetti arvostamaan työtä ja sen tekijöitä”, kirjoittaa Maarit. Vakituinen työpaikka ja sen tuoma turvallisuudentunne on tärkeä. ”Ajatus siitä, että tekisin vain pätäkötöitä, ahdistaa. Kuten muutkin X-sukupolvelaiset, pidän tärkeänä, että minulla on vakituinen työpaikka”, kirjoittaa Teija. Hän kertoo olevansa ahkera työntekijä, työnantajalleen uskollinen suorittaja. Hän kuitenkin haluaa, että työ antaa ”myös haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä kokemuksia siitä, että minua kuunnellaan työhöni liittyvissä asioissa”.

Haasteita työssä ja muutenkin elämässä kaipaavat toisetkin X-sukupolven kirjoittajat. ”Minulle on ollut tyyppillistä ottaa vastaan haasteita ja pyrkiä työssä ja harrastuksissa etenemään ’seuraavalle tasolle’”, kirjoittaa Pekka. Tanja kirjoittaa: ”Koen olevani kunnianhimoinen suorittaja, joka vuosi vuodelta valitsee aina vaativamman polun.” Vaikka X-sukupolven edustaja arvostaa pysyvää työsuhdetta, hän kaipaa uusia haasteita ja mahdollisuuksia edetä uusiin tehtäviin. Hän opiskelee joko työn ohessa tai opintovapaalla, hän suorittaa lisäkurse-

ja tai kokonaan uuden tutkinnon tai ammatin. X-sukupolven työntekijä haluaa kehittää itseään ja saada uusia kokemuksia. Toki hän ajattelee uusien tietojen ja taitojen oppimisen hyödyttävän myös työnantajaa, kuten Teija toteaa. Pekka kirjoittaa: ”Alkuun ajatuksena saattoi olla jopa arvostuksen ja aseman parantaminen, toisaalta 1990-luvulla laman aikana oman työpaikan pitäminen.” Hasan kirjoittaa työelämän muuttuneen yhä raskaammaksi, koska työntekijöiltä vaaditaan yhä enemmän organisaatiomuutosten ja jatkuvan kiireen keskellä. Nuorena työ oli niin kokonaisvaltaista, että se oli mukana aina, kirjoittaa Tanja, mutta kertoo, että hän on oppinut arvostamaan myös vapaa-aikaa. Vapaa-aikaan panostaa nykyään myös Pekka, joka toteaa: ”Aikaisemmin työ ja opiskelu veivät lähes kaiken ajan ja ajatukset.”

X-sukupolven kuuluvilla on varsin selvä käsitys sukupolvien erosta suhteessa työhön. Hasan kirjoittaa: ”Tuntuu, että tällä hetkellä työelämässä vallitsevat suuret erot nuorten ja vanhojen arvomaailmoissa ja työmoraalissa.” Maarit toteaa: ”X-sukupolven edustajana, kunnianhimoisena tekijänä, on vaikea ymmärtää seuraavan sukupolven asenteita.” Pekka arvelee: ”Välillä tuntuu, että minua nuoremmat ovat tyytyväisempiä olemassa olevaan tilanteeseen, eivätkä siten haasta itseään kuten nuoret ennen.” Jouni kärjistää: ”Heidän mielestään pitää olla kivaa, purkkaa, jonossa ensimmäinen, ja jos ahdistaa toisten töniminen, niin hypätään virtuaalimaailmaan.”

Teija kuvaa Y-sukupolvea:

Tämän päivän työelämässä aloittelevien nuorten parissa työskennellessäni olen huomannut, että heille tärkeintä ei suinkaan ole palkka. He eivät myöskään toivo saavansa vakituista työpaikkaa. Sen sijaan he arvostavat sitä, että heidät otetaan huomioon yksilöinä, heidän vahvuutensa otetaan käyttöön, heidän mielipiteitään ja näkemyksiään huomioidaan. He vaativat työnantajalta enemmän kuin X-sukupolven edustaja, jolle karrikoidusti sanoen riittää se, että työpaikka on vakituinen ja palkka juoksee. X-sukupolvelaisen onkin vaikea ymmärtää Y-sukupolven ja etenkin Z-sukupolven edustajaa. Omassa työssäni tämä näkyy siinä, että minun on välillä vaikea ymmärtää nuorempien työntekijöiden suhtautumista työnantajaansa kohtaan.

Teija ei näe omaakaan sukupolveaan virheettömänä: ”Ehkä X-sukupolvelle on ominaista ajattelu, että kun näin on toimittu aikaisemminkin, niin näin pitää toimia edelleen.”

LÄHDE:

Järvensivu, Anu 2014a: BB-X-Y, mutta miksi? – Anu Järvensivu & Risto Nikkanen & Sannu Syrjä (toim.) *Työelämän sukupolvet ja muutoksissa pärjäämisen strategiat*. Tampere: Tampere University Press, 35–59.

JOUNI KIVILAHTI

Vuonna 1962 syntynyt
Lahden kaupungin
nuorisotoimenjohtaja

Sukupolvihörhöystä

Niinpä niin. Vuonna 1962 syntyneenä en ole virallisesti X-, Y- enkä Z-sukupolvea. Olenko sitten sodan jälkeisiä suuria ikäluokkia? No en, ainakaan omasta mielestäni. Taidan sittenkin olla X-sukupolven jonkinlaista esiasetta.

Jotenkin tuntuu siltä, että me kuuskakkoset ollaan aina oltu hieman väliinputoajia. Miettikääpä

itse. Kävimme vielä Stadissa kansakoulua ja osa meistä, kuten itsekkin, myös oppikoulun. Emme kerinneet tasa-arvoiseen peruskouluun, emme kunnolla olemaan iloisia hippejä, mutta ei meistä diinareiksikaan oikein ollut. Monet meistä olivat kaupunkilaisia, mutta vanhempien ja sukulaisten kautta olimme kuitenkin vahvasti sidoksissa maa-seutuun varsinkin loma-aikoina. Maksoimme nuorena tehdyistä töistä eläkemaksuja, mutta ne eivät kartuttaneet omaa eläkettämme. Opinto- ja asuntolainaa saimme, mutta korot olivat melkoisia. Eläkeuudistuksessa olimme ensimmäisiä, joiden eläkeikää nostettiin. Luettelo voisi vielä jatkua, mutta olkoon. Pääasia ettemme ole katkeroituneet, vaikka suuret ikäluokat ovat järjestelleet itselleen mukavia etuja ja nuoremmat sukupolvet ovat vihelleet hyvinvoinnin karttuessa yhteiskunnassamme, hemmetti.

Jos nyt ihan suoraan sanon, niin minusta tämä sukupolvipatsastelu on jotenkin harhaanjohtavaa. Meidänhän pitäisi puhua köyhistä, huono-osaisuudesta, syrjäytyneistä ja syrjäytetyistä. Tai rikkaista, hyvinvoinnista, hyväosaisista ja valtaapitävistä sekä kaiken maailman pikku walhrooseista ja trumpeista. Pitäisi puhua oikeudenmukaisuudesta ja yhdenvertaisuudesta tai ahneudesta, itsekeskeisyydestä ja välinpitämättömyydestä. Näitä kaikkia on ollut sukupolvesta toiseen ja tuntuu siltä, että tahti ja rahan mahti vaan kiihtyy ja lisääntyy. Yritän nyt kuitenkin kiltisti pysyä aiheessa ja valottaa hieman omaa elämääni suhteessa kulutukseen, työhön ja

yhteiskunnallisiin mielipiteisiin. Samalla voisi vähän yrittää sohaista muita sukupolvia, kun kerran tehtäväksi annettiin.

Vaikka moni nuorempi ehkä luulee, että puhelimet, televisiot, lämpöaaltouunit ja stereot ovat olleet arkipäivää jo 1950- ja 60-luvuilta lähtien, voin kertoa, että omalta kohdaltani törmäsin näihin kaiken maailman hienouksiin vasta 1970-luvulla. Lapsuus 1960-luvun Stadin Kalliossa, yksinhuoltajan hoivissa, ei tosiaankaan ollut mitään kulutusjuhlaa. Nälkää ei nähty ja hauskaa oli, mutta aika pienillä ”eväillä”. Esimerkiksi mustavalkoisen television saimme mutsin kanssa vuonna 1972 ja oman lankapuhelimen vuonna 1978. Sitä ennen kuunneltiin radiota ja soiteltiin hieman eksoottisesti tuoksahtelevista puhelinkiskoista, mikäli sattui olemaan ylimääräisiä kolikoita ja todella tärkeää asiaa jollekin, jolla sattui jo puhelin olemaan. Noin neljän vanhana kuljettiin yksin pitkin Hesaria, Flemaria ja Karhu puistoa päiväkotiin. Ei ollut kyytejä eikä saattajia, mutta eipä niitä osannut kaivatakaan. Sporat toki kulkivat jo tuolloin, mutta niihin ei ollut varaa, olivat ne niin julkisen kalliita. Kun mutsi lähti Tenhoon tansseihin, niin jäin mielelläni yksin kotiin, kun tiesin saavani lahjuksena pienen Dacapo-suklaapatukan. Ei ollut Megapusseja eikä itkuhälyttimiä. Kaikki tuntui kuitenkin aivan turvalliselta ja mukavalta, eikä kukaan tehnyt onneksi lastensuojeluilmoituksia; niitä olisi nykykriteereillä saanut varmaan työstää monta päivässä. Ei ollut huumehörhöjä eikä avohoidossa olevia lääkezombeja, mutta kaikki

Kallion harmittomat ja mukavat spuget taisin tietää nimeltäkin. Kuulumisia vaihdettiin usein ja kaikenlaisia sotajuttuja ja muita elämäntarinoita oli kiinnostava kuunnella. Heille ei ollut Minnesota-hoitoja tai terapioida; oli vain mustamaijan palveluita. Myöhemmällä iällä he avustivat mielellään myös Alkon kanssa asioinnissa vanhojen aikojen muistoksi. No, enpä fiilistele enempää tästä, mutta jos nyt jotakuta Y-tai Z-sukupolven nörttiä ottaa päähän, kun sometus, snäpsäily tai livechatit, puhumattakaan digijohtamisesta, ei tule minulta ihan luonnostaan, niin yrittäkää edes hieman ymmärtää. Hyvä kun olen oppinut tekstitelevisiion, tekstiviestit, sähköpostit ja muut aikasyöpöt. Ja jos jotakuta toista ihmetyttää, miksi en aina ymmärrä vanhempia, jotka kitisevät 10-vuotiailleen koulukyytiä muutama kilometrin päähän ja samaan hengenvetoon arvostelevat, kun kaupunki ei järjestä penskoille tarpeeksi matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia, niin miettikääpä itse. Hemmetti.

Nuoruudesta 1970-luvulla voisi peilata muutama asiaa, jotka minun kohdallani ovat todennäköisesti vaikuttaneet niin ammatinvalintaan kuin ajatusmaailmaani. Yhteiskunnallinen keskustelu

oli tuolloin melko vilkasta, ainakin muistaakseni. Mustavalkoisesta televisiosta tulvi punaista kulttuuritarjontaa, vappumarsseilla näki lippujen liehuvan, toisilla kaduilla liehuivat siniristit ja toisilla sirpiti sekä vasarat. Toiset ottivat kossua ja toiset kilisyttelivät kuohujuomiaan. Alkuun en oikein ymmärtänyt mistä oli kyse, joten heittelimme frendien kanssa varmuuden vuoksi kumpaakin joukkiota ylikypsillä viinirypäleillä ja muilla tarttuvilla muis-toilla. Se oli jännää ja hauskaa, kunnes kuulin sukulaisilta, että meidän suku kuuluu johonkin työväenluokkaan ja että viinirypäleillä saa heitellä korkeintaan valkolakkisia ja heidän seurueessaan viihtyviä. Siitä se yhteiskunnallinen herääminen taisi alkaa. Henkilökohtaisesti ymmärsin asemiani ja luokkani tosin vasta sitten, kun en saanut pelata korista enkä fudista SVUL:n alaisissa jengeissä. Niinpä lopetin HJK:n fudisurani ja keskityin koriksen pelaamiseen HKT:ssa, mikä oli kuulemma sukulaisilta iso vastaanotto, sillä se oli TUK:n alainen seura ja siis jotakin siltä väliltä. Ymmärsin myös pikkuhiljaa, miksi meidän kulmien jätkät vihasivat eiralaisia ja miksi steissille kannatti mennä vain isommalla porukalla. Sitä en oikein ymmärtänyt, että en olisi päässyt oppikouluun ilman sukulaisten keräämää rahoitusta tai että miksi joillain kavereilla oli mukavat fajijat, vaikka niillä oli valkolakki vappuna päällä. Tosin ei niitä montaa ollut.

Toinen vahva nuoruuden muisto liittyy ajankohtaiseen teemaan, mutta ehkäpä hieman eri näkökulmasta. Ystävästyin noin 9–10-vuotiaana

tummaihoisen saman ikäisen jäbän kanssa, ja meistä tuli nopeasti parhaat kaverit. Kuten sukupolveni edustajat muistavat, ei tuon ajan Stadissa, saati muualla maassa, oltu moisia kummajaisia nähty kuin ehkä siitä mustavalkoisesta teeveestä. Ei ollut maahanmuuttajia, pakolaisia tai muita omituisen värisiä ihmisiä. Kaverini nyt kuitenkin sattui olemaan isänsä puolelta afroamerikkalainen, vaikka olikin kaikin puolin täysin suomalainen ja Suomessa syntynyt. Hän ei ymmärtänyt ”erilaisuuttaan” ennen kuin muut hänelle sen kertoivat. Minä taas en ymmärtänyt, miksi muiden piti asiasta tehdä jonkinlaista numeroa. Aikuiset supisivat uimastadikan lauteilla ja puhuivat hänelle minun kauttani, koska eihän noin musta poika voinut suomen kieltä ymmärtää. Rakkaat kulman kunditkin taisivat hieman pelätä, ja niinpä otimme aika ajoin matsia tutustuaksemme hieman lähemmin erilaisuuteen. No, se oli sitä neekeripusujen ja mustavalkoisten silmälasien aikaa.

Jos tuon ajan vaikutuksia nykyiseen ajatusmaailmaani peilaa, niin luulen, että niillä on ollut selkeästi siihen vaikutusta. En ole koskaan halunnut sitoutua valmiiksi annettuihin aatteisiin ja ismeihin tai luokitteluihin ja jaotteluihin, jotka ovat lähinnä saaneet aikaan pahuutta, eriarvoisuutta, tyhmyyttä, joukkohysteriaa, itsekkyyttä, välinpitämättömyyttä ja suvaitsemattomuutta. Ei ole eikä tule puoluekirjoja. Ei punaista eikä sinistä, saatikka sitten mustavalkoista. Ei ole eikä tule tästä suusta uskonjulistuksia tai mantroja kristinuskosta, islamista,

hindulaisuudesta eikä edes harekrishnasta. En usko markkinatalouden enkä toisaalta julkistenkaan palveluiden kaikkivoipaisuuteen. Minusta asiat ja ongelmat pitäisi yksinkertaisesti käsitellä asioina ja yrittää löytää niihin mahdollisimman hyviä, oikeudenmukaisia, järkeviä ja kestäviä ratkaisuja. Lähtökohtana eri tason päätöksenteolle voisivat olla etupiirien ja itsekkyyden sijaan ne arvot ja tosiasiat, joita arvostamme ja joihin luotamme. Tiedän, että suurten ikäluokkien sukupolvi kauhistelee ymmärtämättömyyttäni historiasta, luokkataisteluista, uskonnoista ja isänmaista. Z- ja Y-sukupolvi taasen kummastelevat individualistisessa nappikuulokkeilla varustetussa pääkopassaan, kuinka naiivi ja vanhanaikainen olen, kun uskon yhteiseen sopimiseen, oikeudenmukaisuuden ja välittämisen periaatteisiin sekä ihmisen kykyyn pyrkiä pohjimmitaan hyvään. Heidän mielestään pitää olla kivaa, purkkaa, jonossa ensimmäinen, ja jos ahdistaa toisten töniminen, niin hypätään virtuaalimaailmaan. Ihan kun ei täälläkin tekemistä riittäisi. Hemmetti.

Jopa meni syvälliseksi, joten nyt asiaan, ja unohdetaan lapsuudet ja nuoruudet. Iloisella 1980-luvulla kun en enää ollut silloisen ymmärryksen mukaan nuori, vaan nuori aikuinen. Stadi, dösät, kiskat ja gimmat vaihtuivat linkkuihin, kipareihin ja mimmeihin. Olin siis muuttanut böndelle Lahteen. Ehkä hyvä niin, sillä nyt valkolakki hulmuten saatoinkin keskittyä itsenäistymiseen, oman alan etsimiseen ja sitä kautta opiskeluihin. Tosin jostain kumman syystä en kehdannut valkolakkaa tuolloin vielä vappuisin

päähäni pistää. Täytyy muuten myöntää, että jotain positiivista on minunkin ikäluokalle sattunut. Työtömänä ei juurikaan ole tarvinnut olla, kesätöitä on aina löytynyt, opiskelemaan pääsi suhteellisen helposti ja oman alan töitäkin on aina sen jälkeen riittänyt.

Nuorisotyöhön, josta en tiennyt aikaisemmin yhtään mitään, päädyin varmaan sattumalta, kun näin muistaakseni vuonna 1983 lehdessä Lahden nuorisotoimen ilmoituksen, jossa haettiin kerhonohjaajaa Liipolan nuorisotilalle. Olin juuri muutama viikko aikaisemmin lopettanut määräaikaisen homman palolaitoksella, joten ajattelin käydä yrittämässä uutta. Homma nuorten parissa kuulosti jotenkin mukavalta ja leppoisalta. Ihmetykseni oli suuri, kun tuleva nuorisotyön oppiäitini Helena ”Hellu” Lehtonen ilmoitti, että sain homman. Siitä se nuorisotyön tekeminen sitten alkoi, eikä ole lopunut vielä tähänkään päivään mennessä. Jälkeenpäin tätä pohdiskeltuani olen tullut päätelmään, että sattumaa oli se, että satuin näkemään kyseisen ilmoituksen ja varmaan sekin, että tulin valituksi. Se taas ei varmaankaan ollut sattumaa, että innostuin alasta ja pidin kaikkia nuorisotoimen silloisia

työntekijöitä suuressa arvossa, eikä myöskään se, että tajusin nuorisotyön arvojen olevan samansuuntaisia kuin itselläni.

Nuorisotyön tekemisestä, suunnittelusta ja kehittämisestä opin Lahden nuorisotoimessa varmaan enemmän kuin tulevaisuuden nurso-opinnoissani ikinä. Lahti oli melkoinen alan korkeakoulu, jossa jokainen työntekijä otettiin mukaan suunnitelmien laatimiseen ja työn kehittämiseen. Toisaalta myös vaadittiin selkeitä tavoitteita ja jatkuvaa arviointia omasta työstä ja tilalla käyvistä nuorista.

Opin ensi askeleet yhteisökasvatuksesta; kiitos siitä silloiselle nuorisosihteerille Seppo Huttuselle. Opin kohdentamaan työtä niihin nuoriin, jotka tarvitsivat vähän enemmän, opin järjestelmään talviriehoja, konsertteja ja pullanpaistohetkiä nuotiolla. Hellun aina iloinen käkätys, rautalangasta taivutetut tavoitteet, luennot nuorten elämäntilanteista ja tarpeista ja etenkin aina ymmärtäväinen luonne tekivät minuun todella suuren vaikutuksen, ja olen edelleen hänelle todella kiitollinen kaikesta. Taisi muuten olla hän, joka myös tuputti minua hakemaan opiskelemaan, ja sinnehän sitä sitten täytyi mennä. Silloiset nuorisotyöntekijät olivat lähes poikkeuksetta käyneet Paukkulan Nuorisopiston, mutta koska jäin sinne varasijalle, hakeu-

duin myös pääsykokeisiin Tampereen yliopiston nuorisotyötutkintoon, ja sinnehän sujahdin muistaakseni kolmanneksi parhailla pisteillä. Voi olla, että laulutaitoni tai hieman kankea itseilmaisuni eivät riittäneet Paukkulaan, mutta onneksi silloinen proffa Telemäen Matti Tampereella oli löytänyt edes jonkun järjenhivenen pääsykokeissa esittämistäni ajatuksista. Ne olivat muuten muistaakseni Hellulta opittuja.

Nursona sitä sitten opiskeltiin 1985–1988 niin yhteiskunnallisia aiheita ja aineita kuin myös opiskelijaelämää ja siihen liittyviä aineita. Tutuiksi tulivat Tillikan pyttikset ja mallasjuomat, mutta kyllä sitä jotain opittiin myös kunnallispolitiikasta, sosiaalipolitiikasta, kasvatustieteistä ja sosiaalipsykologiasta; ainakin jos joku oli tehnyt hyvät muistiinpanot luennoilta. No, oikeasti kyllä olin tosi iloinen ja kiitollinen, että tällainen tavallinen Kallion kundi oli päässyt opiskelemaan ja vielä alaa, joka tuntui omalta ja mielenkiintoiselta. Vaikka tuolloinen nurso-tutkinto oli melkoinen sillisalaatti vähän kaikesta ja vaikka monet oppineet, tulevat nuorisotutkijat vähätelivät sen akateemisuutta, niin omasta mielestäni se oli todella mielenkiintoinen ja hyödyllinen tutkinto. Hyviä eväitä se antoi monenlaisiin alan ja alaa sivuvaaihin hommiin ja tehtäviin.

Täytyy vielä noista ajoista mainita erikseen opiskelijakaverini ja nykyinen hyvä ystäväni Henri ”Henkka” Alho, joka muuten pääsi valmistuttuaan suoraan lääninviskaaliksi, kun oli sitoutumaton eivätkä valitsijat päässeet yhteisymmärrykseen puo-

luekirjallisista hakijoista. On mielenkiintoista, miten sitä opiskelijana aktivoitui keskustelemaan kaiken maailman asioista sellaisen ihmisen kanssa, joka oli aivan eri ympäristöistä ja lähtökohdista kotoisin. Välillä väiteltiin, välillä oltiin täysin eri mieltä ja välillä löydettiin yhteisiä näkemyksiä, joista taas väiteltiin muiden opiskelijoiden kanssa. Kaikkiaan se oli todella antoisaa ja niin opiskelua kuin myöhempää elämääkin palvelevaa keskustelua ja ajatusten vaihtoa, johon tosin pakotti myös Pyynikin vanhan sairaalan kommuuni, jossa asustelimme aikamme ja jaoimme noin kymmenen neliön huoneen. Tätä haluan korostaa siksi, että ei ihmisten taustoilla, asuinympäristöillä, uskomuksilla ja uskottomuksilla oikeasti ole niin väliä. Jos kunnioittaa toista ja toisen mielipidettä ja pystyy joskus itsekin myöntämään virheensä ja väärät luulonsa, niin kyllä sitä pystyy toimeen tulemaan, yhteisiä päätöksiä tekemään ja parempaa maailmaa rakentamaan. Älkääkö nyt nuoremmat sukupolvet taas innostuko väittämään vastaan. Ottakaa vaan kännykät, tabletit ja näpsät chatit esiin ja vetäkää vaikka naamataulut päälle, mutta en usko noiden vekottimien korvaavan koskaan kunnon vanhan ajan keskusteluja ihan naamatusten. Onhan se aika pelottavaa, jos muutamalla hymiöllä ja parilla ok:lla ja muilla suluilla ja merkeillä tehtäisiin tärkeitä päätöksiä ja luotaisiin tulevaisuutta, varsinkin kun ei voi olla varma, kuka siellä toisessa päässä oikeasti räplää. Hemmetti.

Opintojen päättyessä, onneksi vähän ennen surullista 1990-lukua ja lamaa, lähdin sitten

nuorisotyömarkkinoille. Paikkoja oli tarjolla muistaakseni aika paljon. Pikkukunnan nuorisosihteerin hommien, Hesän koulukuraattorikokeilun ja nuorisohuoltolaitospätkän jälkeen päädyin töihin alue-nuorisosihteeriksi ja myöhemmin nuorisosihteeriksi Espooseen. Rakennettiin aluetyön mallia, väkerrettiin ensimmäinen ESR-hanke nuorten työllistämiseksi ja kehitettiin innostuneesti kaiken maailman suunnitelmia nuorisotyöntekijöiden harmiksi. Siinä se 90-luku sitten hupsahtikin, ja myös omaan elämään oli syntynyt niin asuntolainaa kuin jälkikasvuakin. Tuosta ajasta on edelleen erinomaiset muistot. Nuorisotyö kehittyi ja sitä kehitettiin. Varsinkin Viula Pakan kanssa löysimme, ainakin omasta mielestämme, erinomaisia uusia lähestymistapoja niin nuorisotyöhön kuin toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Nuorisotoimenjohtajana toimi tuolloin mukava ja leppoisa Lasse Talasma, joka onneksi ymmärsi antaa meidän höyryä ja kehitellä suhteellisen vapaasti.

Nykyiseen toimeeni Lahdessa päädyin, kun vuonna 2000 huomasin, että silloinen nuorisotoimenjohtajaguru Pertti Mäkelä oli jäämässä eläkkeelle ja paikka tuli hakuun. Taaskaan en oikein uskonut mahdollisuuksiini, mutta Lahden silloisten työntekijöiden ja varsinkin oppiäitini Hellun innoittamana päätin kuitenkin hakea. Yllätys oli tietenkin suuri, kun minut tähän tehtävään valittiin, ja jälleen ilman jäsenkirjoja, sitoumuksia ja muita hörhötyksiä.

Myönnän, että kaupunginhallituksen noin 20 metriä pitkän pöydän päässä istui haastateltavana melkoisen jäykkä kaveri, mutta kai se kuitenkin hyvin meni, kun valitsivat. Itse en oikein muista siitä haastattelusta mitään. Toisaalta se oli pientä siihen verrattuna, kun piti alkaa johtamaan puljua, jonka tiesi olevan erinomaisella mallilla Pertin jäljiltä, ja kun töissä oli edelleen tuttuja nuorisotyön pitkän linjan ammattilaisia, Hellu mukaan lukien. Mieltikääpä itse. Tule nyt oppiäitiäsi johtamaan ja todella kovalle ammattilaisporukalle tietä näyttämään. Ei ollut helppoa, mutta jostain kumman syystä työ lähti sujumaan tosi hyvin, ja tuntui, että nythän sitä vasta mieluisiin ja monipuolisiin hommiin päästiin. Enkä ole päivääkään katunut. On toki ollut tiukkoja aikoja, kireitä budjetteja, organisaatiomuutoksia ja kaikenlaista hallinnollista harmia, mutta se pääasia, eli työn mielekkyys, innostus ja erityisesti meidän upea hieno monisukupolvinen työyhteisö, pistää kuitenkin aina jaksamaan ja jatkamaan. Vaikka nyt joku nörtti taas varmaan huomauttaa, että miten on sen digitaalisen työotteen kanssa ja miten vanhan sukupolven kääkkä enää mitään nuorten asioista ymmärtää, niin minä sanon, että höpöhöpö. En taida lähteä näin mukavasta hommasta kulumallakaan, ja taitaa nykyinen hallituskin ajaa kerrankin myös minun asiaani. Sitä paitsi, pankaa tuoreet sukupolvet ensin paremmaksi ja nähkää vaikka ensin toisenne ihan livenä. Hemmetti.

TEIJA HENRIKSSON

Vuonna 1971 syntynyt nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen maisteriopiskelija

X-sukupolven edustaja ilmoittautuu

Lankapuhelin, VHS-nauhuri, korvalappustereot, C-kasetti, Hittimittari ja *Suosikki!* Ja Dingo!

Olen syntynyt vuonna 1971. Lapsuuden ja nuoruuden vietin pienessä vajaan kymmenentuhannen asukkaana maaseutukunnassa. Äitini oli kotiäiti, isäni valtion virkamies. Olen saanut hyvin perinteisen 1970- ja 1980-lukujen kasvatuksen. Äitini menehtyi ollessani 13-vuotias, ja tämä on vaikuttanut suuresti elämäni. Väittäisin, että vaikutus on ollut suurempi kuin millään muulla nuoruudessani tapahtuneella asialla. Kasvoin aikuiseksi muutamassa viikossa, ja vaikka isä yrittikin pehmittää eloa ja oloa, jäi silti takaraivoon eräänlainen epävarmuus tulevasta. Sielä se välillä kolkuttaa pääkopassa tänä päivänäkin.

Muistan, miten lapsuudessani ja nuoruudessani aikuiset puhuivat kylmästä sodasta ja ydinsodasta. Uskon, että tästä johtuu se, että nykyään kiinnitän aika paljon huomiota maailmanpoliittiseen tilanteeseen. Neuvostoliittoa pelättiin silloin aikanaan, nykyään ”pelätään” Venäjää. Niin paljon tilanne maailmalla tai kotimaassa ei kuitenkaan kiinnostanut, että olisin lähtenyt mukaan puoluepolitiikkaan, pikemminkin päinvastoin. Lapsuudenkodissaniakaan politiikkaa ei pahemmin tehty. Sen muistan, että kun Kekkonen jätti presidentin viran ja uudet vaalit olivat tulossa, meillä kannatettiin Manua. Poliitiikka

tuntuu edelleen jotenkin teennäiseltä ja kaukaiselta. Tämän päivän nuorten kanssa politiikasta keskustelu tuntuu haastavalta, koska omat näkemykset joutuu välillä väkisinikin pitämään taka-alalla. Sen sijaan sodan mahdollisuus pelottaa aina välillä. Lähinnä mietin, mitä lapset joutuisivat siinä tapauksessa kokemaan. Ehkä meidät on peloteltu vanhempien sukupolvien toimesta.

Syy, jonka vuoksi päädyin nuoriso-ohjaajaksi, oli nuoruuteni harrastus. Kotikunnassani oli lapsuus- ja nuoruusaikoinani enemmän kuin yleistä, että tytöt harrastivat lentopalloa. Siksi minäkin itseni lopulta lentopallokentältä löysin. Jossakin välissä eksyin junioreiden valmentajaksi. Kun lukion jälkeen mietin, mikä minusta isona tulee, sanoivat valmentamani tyttöjoukkueen vanhemmat, että miksi et lähtisi ammatiksesi työskentelemään nuorten parissa. Toinen syy siihen, että minusta tuli nuoriso-ohjaaja, saattoi olla silloinen yleisesti nuorten päähän juurtunut ajatus, että (toisin kuin meidän vanhemmillemme) maailma oli meille avoinna ja vain taivas oli rajana. Itsekin ajattelin tuolloin, että ”mä pelastan maailman, tai ainakin nuoret”.

Olen ollut työelämässä yhteensä noin 23 vuotta, niistä 20 lähinnä kunnallisessa nuorisotyössä. Nykyisen työnantajan palveluksessa olen ollut 13 vuotta. Työtehtävät ovat tänä aikana vaihtuneet. Olen työntekijänä selkeästi X-sukupolven edustaja. Olen suorittaja ja ahkera työntekijä sekä uskollinen työnantajalleni. Haluan, että työnantaja on minuun tyytyväinen. En kuitenkaan suostu olemaan työn-

tekijä, joka vain mitään ajattelematta tekee työnsä. Haluan, että työ antaa minulle myös haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä kokemuksia siitä, että minua kuunnellaan työhöni liittyvissä asioissa. Ajatus siitä, että tekisin vain pätkätöitä, ahdistaa. Kuten muutkin X-sukupolvelaiset, pidän tärkeänä, että minulla on vakituinen työpaikka.

Onko X-sukupolvella pakkomielle rahasta? 1990-luvun lama varmasti näkyy X-sukupolven ajatusmaailmassa edelleen. Työelämässä yksi oleellisista asioista on palkka. Säännöllinen palkkatulo tuo itselleni varmuuden ja elämänhallinnan tunteen. Tämän päivän työelämässä aloittelevien nuorten parissa työskennellessäni olen huomannut, että heille tärkeintä ei suinkaan ole palkka. He eivät myöskään toivo saavansa vakituista työpaikkaa. Sen sijaan he arvostavat sitä, että heidät otetaan huomioon yksilöinä, heidän vahvuutensa otetaan käyttöön, heidän mielipiteitään ja näkemyksiään huomioidaan. He vaativat työnantajalta enemmän kuin X-sukupolven edustaja, jolle karrikoidusti sanoen riittää se, että työpaikka on vakituinen ja palkka juoksee. X-sukupolvelaisen onkin vaikea ymmärtää Y-sukupolven ja etenkin Z-sukupolven edustajaa. Omassa työssäni tämä näkyy siinä, että minun on välillä vaikea ymmärtää nuorempien työntekijöiden suhtautumista työnantajansa kohtaan.

Itse olen viimeiset viisi vuotta toiminut esimiehenä ja olen joutunut välillä tekemään tosissani töitä näkemyserojen suhteen. Toisaalta nuoremmat sukupolvet ovat osanneet myös yllättää todella

positiivisesti. ”Vanhan jäärän” on hienoa nähdä, miten nuoret työntekijät rohkeasti hyppäävät kohti uusia haasteita. Nuorisotyössä huomaankin hyvin, miten maailma on muuttunut omasta nuoruudestani tähän päivään, ja että uudet sukupolvet ovat tulleet valloittamaan maailmaa. Toki omassa nuoruudessani oli jo tietokoneet ja internetit, mutta nykynuorten maailmassa nämä ovat arkipäivää. On haastavaa neuvoa ja ohjata nuoria, kun välillä tuntuu, että on itse nykymentosta pihalla kuin lumiukko. Tarkoitan muun muassa tekniikkaa, sosiaalista mediaa, vapaa-aikaa ja siihen liittyviä tekijöitä.

X-sukupolven on hyvin vaikea pysyä nuorten perässä. Siinä istut ja ihmettelet toimiston pöydän ääressä, että ”pitäisikö nyt käyttää facee, instaa, whatsappii, snäppii vai kenties ihan jotain muuta???” Nuorisotyö vaatii tekijältään jatkuvaa tietojen päivittämistä ja ajan hermolla pysymistä. Välillä se vaan tuntuu raskaalta, ellei jopa vaikealta. Väitän kuitenkin, että juuri nuorisotyö on se, joka avaa erittäin hyvin ikkunan tämän päivän nuorten elämään ja auttaa ymmärtämään myös yhteiskunnan muutoksia. Ehkä X-sukupolvelle on ominaista ajattelu, että kun näin on toimittu aikaisemminkin, niin näin pitää toimia edelleen. Vai onko tämä ajattelu enemmän jo aikaisempien sukupolvien perintöä ja heidän lapsiinsa iskostamaa? Välillä on helppo sortua tähän ajatteluun, vaikka samanaikaisesti kannatan uusia ideoita. Arki ja tutut rutiinit luovat turvallisuutta koko ajan muuttuvassa maailmassa.

Vaikka oma sukupolveni ei olekaan ollut sodassa tai valtaamassa Vanhaa tai liiku kansainvälisessä maailmassa kuin kala vedessä, olemme silti kokeneet asioita, jotka yhdistävät meitä. Olemmehan nähneet Dingon! En koe, että olisin jotenkin huonompaa tai vähäarvoisempaa sukupolvea kuin edeltäjäni tai seuraajani. Jokaisella sukupolvella on omat kokemuksensa, jokainen sukupolvi on vienyt maailmaa uuteen suuntaan. Tässä taitaa myös hieman paistaa läpi nuorisotyöntekijän ajatusmaailma... Se, ymmärtävätkö sukupolvensa edustajat muita sukupolvia, ei olekaan enää itsestään selvää. Voivatko he ymmärtää, ja ennen kaikkea, täytyykö heidän edes täysin ymmärtää toista sukupolvea? Eivätkö muutos ja kehitys kuitenkin aina perustu eräänlaiseen kapinaan aikaisempaa vastaan?

Mielenkiintoista, miten tätä ennen en ole ajatellut olevani ”sukupolveni tuote”. Nyt tätä kirjoittaessani huomaan, että täytän hyvinkin X-sukupolven kriteerit. Toisaalta työni nuorten parissa on opettanut, ja pakottanutkin, minut muuttamaan joitakin näkemyksiä elämästä, yhteiskunnasta ja ympäristöstä. Ja ehkä minussa kuitenkin on myös ripaus Y-sukupolvea ja heidän kapinaansa. Olen näet lähentynyt nyt aikuisiällä opiskelemaan. Minun motivaattorini tähän oli itseni kehittäminen, oravanpyörästä pois hyppääminen (ainakin hetkiseksi) ja uusien kokemusten saaminen. Toki kunnan X-sukupolvelaisena ajattelen uusien tietojen ja taitojen oppimisen hyödyntävän myös työnantajaani.

HASAN HABIB

Vuonna 1964 syntynyt
toiminnanjohtaja, Turku

Mutta miltä näyttää nyt, kun vilkaisen taaksepäin?

Olen syntynyt vuonna 1964 ja näin oletan, että kuuluun X-sukupolveen. Muutin Suomeen vuonna 1990 ja työelämään siirtyminen tapahtui vuonna 1991. Sukupolveni yhteisiä suuria kokemuksia olivat Bangladeshin itsenäistyminen ja sen yhteydessä 3,3 miljoonan ihmisen kansanmurha Itä-Pakistanissa, Neuvostoliiton romahtaminen, Berliinin muurin murtuminen, suuri muuttovirta, Yhdysvaltojen nousu maailman ainoaksi supervallaksi, massatyöttömyys sekä globalisaatio. X-sukupolven edustajana ovat lapsuudessa ja nuoruudessa mieleen jääneet yhteenkuulumisen tunne, solidaarisuuden ja perheen merkitys sekä pärjääminen kovenevassa maailmassa.

Synnyin ja aikuistuin kolmannessa maailmassa, jossa pärjäämisen ja menestymisen tarve oli suuri, koska elämä oli pienestä saakka taistelua olemassaolosta. Hienointa kuitenkin olivat kaikki askeleet ja riskit, jotka otettiin yhteisen hyvän vuoksi. Näemykseni yhteiskunnasta ja maailmasta oli aika mustavalkoinen. Tiedettiin mikä on hyvää ja mikä on pahaa, mitä saa tehdä ja mitä ei. Arvot, asenteet ja taidot saatiin perheeltä, yhteisöltä ja vertaissuhteista. Ilo yhdessä elämisestä ja selviytymisestä oli suuri. Työtä tehtiin talkoilla ja onnistumisen ilot jaettiin kaikkien kanssa. Arvot saatiin perheeltä ja yhteisöltä, mutta jotkin arvot ovat lähtöisin myös Bangladeshin itsenäistymissodasta. Ne omaksuttiin

kasvaessa, vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnan jäsenenä eläessä. Arvot ovat tärkeitä siksi, että samat arvot yhdistävät samanhenkisiä ihmisiä keskenään. Yhteiset arvolähtökohdat tekevät vuorovaikutuksesta helpompaa ja elämästä sujuvampaa.

Samaistunko yleistyksiin? Sukupolvi on ihmeellinen käsite, sillä ihmisiä ei voi eikä kannata leimata iän perusteella. Erilaisia ajatusmaailmoja löytyy kaikenikäisiltä. Ei ole siis mitään yleispätevää opasta, jota noudattamalla kaikki uuden sukupolven ominaisuudet saisi kerralla lokeroitua tai selitetyiksi. Helposti ajatellaan, että kaikki tiettyinä ajanjaksona syntyneet muodostavat automaattisesti sukupolven. Monesti tuijotetaan vähän liikaakin tällaisia tiukkoja määritelmiä ja aletaan kohdella ihmisiä niiden mukaan. Sen sijaan olisi tärkeä tunkea kunkin omat persoonalliset tavat toimia ja ajatella. Vaikka tiettyyn aikaan syntymisen ei kerro ihmisestä paljoa, voidaan yleistyksiä tekemällä katsoa, millaisia arvoja ja asenteita tiettyinä historian hetkenä syntyneet ihmiset vaalivat ja millaisia yhteisiä kokemuksia heille muodostuu. Onhan näitä asioita mietitty kauan, mutta maailma on niin moninainen ja moniulotteinen, että on siksi vaikea sanoa, voinko samaistua yleistyksiin vai en. Onhan olemassa asioita, jotka yhdistävät kaikkialla maailmassa

ihmisiä riippumatta sukupolviajattelusta. Tällaisia kaikille ikäpolville ja ihmisille kuuluvia tunteita ovat esimerkiksi rakkauden ja surun tunteet ja niiden ilmaisu sekä solidaarisuuden tarve.

Tunnenko olevani X, Y tai Z? En välttämättä koe kuuluvani mihinkään tiettyyn sukupolveen, mutta toki tunnistan niin sanottujen eri sukupolvien välillä eroavaisuuksia ajattelussa, arvoissa, asenteissa, työnteossa ja moraalissa. Varmasti jokaisella sukupolvella on työelämässä omat avainkokemuksensa, jotka näkyvät muun muassa siinä, miten sukupolvien edustajat reagoivat työelämän muutoksiin. Tuntuu, että tällä hetkellä työelämässä vallitsevat suuret erot nuorten ja vanhojen arvomaailmoissa ja työmoraalissa. Tämä varmasti johtuu siitä, että

eri ikäiset ihmiset ovat syntyneet ja kasvaneet niin erilaisina aikoina. Nuorimpien ja vanhimpien ihmisten arvomaailmat voivat olla hyvinkin erilaisia riippuen siitä, milloin he ovat eläneet ja missä päin maailmaa. Yhtenäisyyttä ja kurinalaisuutta korostavaan, työkeskeiseen kulttuuriin kas-

vaneiden vanhempien ihmisten voi olla vaikea ymmärtää nuorten yksilökeskeistä, liberaalia tässä ja nyt -arvomaailmaa, ja päinvastoin.

Omasta mielestäni työelämä on muuttunut yhä raskaammaksi, koska työntekijöiltä vaaditaan yhä enemmän ja enemmän. Omassa työssäni ydin-

kokemuksia ovat jatkuvat organisaatiomuutokset sekä jatkuva kiire. Nämä näkyvät henkilöstövähennyksinä ja työn määrän lisääntymisenä. Oman havaintoni mukaan työelämässä esiintyy tällä hetkellä oman edun ja nopeiden voittojen tavoittelua, kunnioituksen puutetta, eriarvoisuutta ja väsymystä. Yhdessä tekemisen ilo ja yhdessä selviytymisen kulttuuri ovat muuttuneet. Uusien teknologioiden tulon myötä ja työmäärän lisääntyessä on vaikea sanoa, mikä on vapaa-aikaa ja mikä ei. Kuitenkin työskentely on myös erittäin arvokas ja tärkeä osa identiteettiä, ja se tuottaa vaikeuksien ja

haasteiden ohella paljon mielihyvää ja iloa yhdessä monen ikäisten ja eri sukupolviin kuuluvien ihmisten ja ryhmien kanssa!

Kulttuuri ja aika ovat muuttuvia ilmiöitä. Voimme puhua länsimaisesta ja itämaisestä kulttuurista, nykykulttuurista, vanhanaikaisesta kulttuurista, barokin ja muiden kausien kulttuureista, massakulttuurista, korkeakulttuurista ja niin edelleen. On pohdittava ja rakennettava siltoja sukupolvien välille ja rakennettava maailma sellaiseksi, jossa kaikki voivat nauttia elämisestä ja työnteosta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia.

PEKKA HAUTAMÄKI

Vuonna 1961 syntynyt

Seinäjoen kaupungin nuorisotoimenjohtaja

Vaikeasti määriteltävä

Elettiin Etelä-Pohjanmaan maaseudulla pienessä kaupunkikeskustassa 1960-luvun alkupuolella, silloin alkoi minun taipaleeni. Jokaisessa naapurissa oli paljon lapsia, minun ikäisiäni leikkikavereita kaikissa taloissa. Siinä sosiaalistui vahingossa ilman pedagogiikkaa ja päivähoitoa. Televisiosta katseltiin Niksulaa, Kylli-tätiä ja Lassieta, luettiin *Nakke Nakuttajaa*. Varhaisimmat muistot musiikista ovat kirjaston levyjen kuuntelu, erityisesti Saukki ja pikkuroravat, ja matkahuollon baarin levyautomaatti, jossa suosikkini oli Irwinin St. Pauli ja Reeperbahn.

Tästä alkoi huima henkinen ja taloudellinen kehitys koko Suomessa ja omassa lähipiirissä. Valtio

myönsi halpakorkoista lainaa talojen rakentamiseen, autot yleistyivät, alettiin matkustella enemmän ja hankittiin kesämökki. Maailman mullistukset tulivat jokaisen tietoisuuteen. Uutiset seurattiin tarkasti ja niistä keskusteltiin koulussa ja kotona. Kiinnostus yhteiskunnallisiin asioihin heräsi. Samaan aikaan tulivat voimakkaat rauhanaatteet, rock, rauha ja rakkaus, tietoisuus ympäristöongelmista sekä nälänhädästä kehitysmaissa.

Partio harrastuksena ja toisaalta muutamat tärkeät aikuiset ohjasivat ammatinvalintaa kasvatusalalle. Vielä 1980-luvulla ammatinvalinta oli melko perinteistä, oli naisten ja miesten ammatit. Minäkin tein pakolliset kuviot eli hain metsätalousoppi-

laitokseen, pääsin, en mennyt! Joka tapauksessa koulutus ja työ olivat tähtäimessä. Valmistuin nuoriso-ohjaajaksi Keski-Suomen Opistosta vuonna 1984. Työpaikat löytyivät melko helposti kaikille valmistuneille. Olen opiskellut työn ohessa lähes koko ajan. Aikuisopiskelu on kivaa ja kehittävää. Alkuun ajatuksena saattoi olla jopa arvostuksen ja aseman parantaminen, toisaalta 1990-luvulla laman aikana oman työpaikan pitäminen. Kaikki opinnot ovat kyllä olleet hyödyksi myöhemmin. Valmistuin opettajaksi vuonna 2004, ja opiskelu jatkuu edelleen.

Edelliset sukupolvet ja omat vanhemmat ovat alitajuisesti yrittäneet siirtää minuun ajatusta tavoitteellisesta toiminnasta ja ”paremmasta ja turvatusta” huomisesta. Kaikella mitä teet pitää olla suunta ja päämäärä. Olen saanut elää sen

nuoruuden, jossa koulutus takasi työpaikan. Ylipäätään kaikkeen oli vastaus kouluttautumisessa ja kovassa työnteossa. ”Olet oman onnesi seppä.” Pysyvää ja pitkäaikainen työpaikka oli tärkeä. Itsensä kehittäminen ja tavoitteellisuus olivat arvostettuja hyveitä.

Löydän ajatuksistani omalle sukupolvelleni tyyppillisiä asioita ja toimintatapoja. Oma taustaani vasten pohdin myös muutoksia ajassa. Pitääkö kauppaan päästä iltaisin ja sunnuntaisin? Ei tarvitse. Pitääkö kaupoissa soida taustamusiikki? Ei tarvitse. Pitääkö kahvilan astiat palauttaa ja lajitella kärryyn? Pitää kai. Muusikko Pauli Hanhiniemi on julkisesti ryhtynyt vastustamaan kahviloiden ja ravintoloiden itsepalvelukulttuuria. Hyvä Pauli! Saako huoltoasemalta autoon tuulettajan hihnan? Ei saa. Saako huonekalukaupasta ostetun tuolin suoraan varastosta? Ei, se tilataan. Nämä ovat arjen pieniä asioita, jotka muuttuvat hissukseen ja huomaamatta. Uusia sukupolvikokemuksiako vai vain minua askarruttavia asioita? Ja lisää: puhekieli ja kirjoitettu kieli ovat surkeassa jamassa. Minä en väitä olevani kielellisesti normaalia lahjakkaampi, mutta harmittaa lukea lehtiä, joissa on alkeellisia kielioppivirheitä. Lehdistä on potkittu oikolukijat ja kielenhuollon ihmiset muihin tehtäviin. Puhekieli on muuttunut paljon, ja esimerkiksi radiokanavien ”höpöttelyspiikkaukset” ovat ajoittain ala-arvoista kuunneltavaa.

Ihmettelen myös perinteisten auktoriteettien murenemistä. Opettajilta on viety viimeisetkin

välineet hoitaa luokkatilanne siedettävälle mallille. Mitä ajattelevat oppilaiden vanhemmat nykyisestä meiningistä koulussa? Nyt olisi kurinpalautuksen aika sekä oppilaille että vanhemmille. Poliisille ja vartijoille haistatellaan julkisesti, eikä siihen tunnu olevan keinoja puuttua. Ei tunnu hyvältä.

Sukupolvi on mielestäni vaikeasti määriteltävä käsite. Heräänkin miettimään, voiko edes olla jollekin sukupolvelle tyypillisiä arvoja ja ihanteita. Minun on ainakin vaikea erottaa omalle sukupolvelle tyypillisiä asioita iän tuomasta kokemuksesta ja osaamisesta. Nykyinen elämänvaihe on toki haastava, mutta toisaalta nautinnollinen. Voin ottaa omasta menneestä asioita, joita voin hyödyntää ja jalostaa nykyiseen tilanteeseen. Minulle on ollut tyypillistä ottaa vastaan haasteita ja pyrkiä työssä ja harrastuksissa etenemään ”seuraavalle tasolle”. Välillä tuntuu, että minua nuoremmat ovat tyytyväisempiä olemassa olevaan tilanteeseen, eivätkä siten haasta itseään kuten nuoret ennen. Toisaalta taas vapaa-ajan merkitys on nykyisin korostunut, ja siihen olen minäkin valmis panostamaan. Aikaisemmin työ ja opiskelu veivät lähes kaiken ajan ja ajatukset.

Sukupolvien väliset erot huomaan selkeimmin nuorisokulttuureissa. Sosiaalinen media on nyky-nuorisolle tärkeä, mutta itselläni sen hyödyntäminen on hyvin vähäistä. Nettiä käytän pääasiassa tiedonhakuun, lehtien selailuun ja musiikin kuunteleluun, pelimaailmasta olen itseni ulkoistanut täysin. Tosi-tv-juttuja tulee monelta kanavalta ja monelta

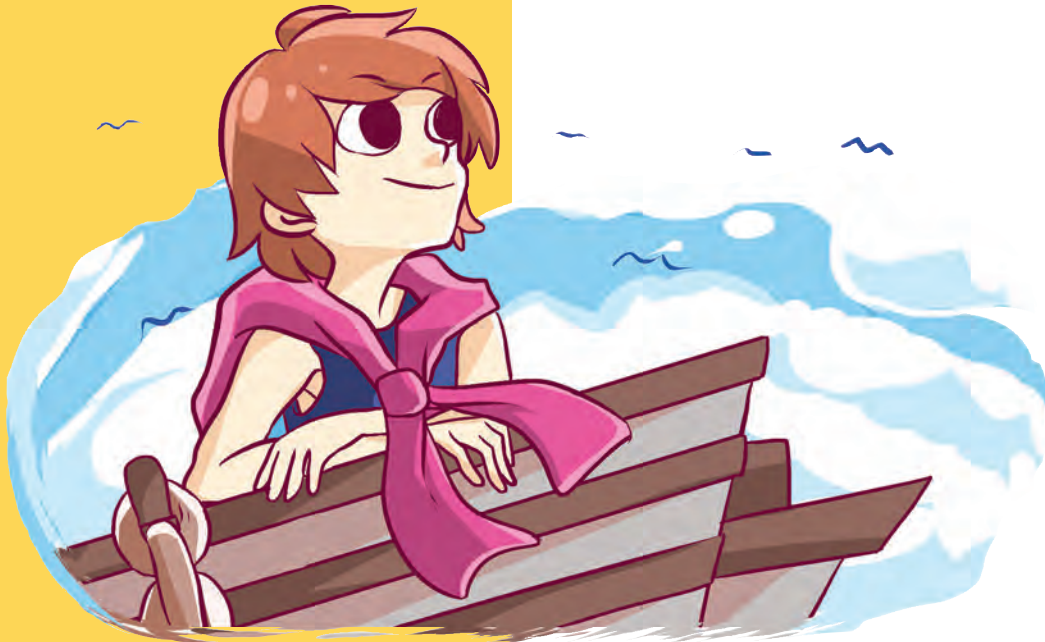
mantereelta päivittäin, huh huh! Ei kiitos! Mutta toisaalta taas esimerkiksi uudet bändit ja artistit tulevat esille mediassa joka tuutista, eikä niitä voi olla huomaamatta. Koska uusi musiikki on hyvin tehtyä ja siihen liittyvä visuaalisuus tekee sen seuraamisesta mielenkiintoista, on sanottava kiitos kyllä digitaalisuudelle ja medioille, jotka sitä lähettävät. Näin minäkin pääsen kokemaan ja näkemään omaa sukupolveani nuorempiin ikäluokkiin vaikuttavia esikuvia.

Mökillä Ikaalisissa, 18.10.2016

MAARIT HONKONEN- SEPPÄLÄ

Vuonna 1966 syntynyt Humakin lehtori, joka on koulutukseltaan leipuri, kulttuuri-nuorisosihteeri, tiedottaja, FM, opettaja, KM ja opo. Asuu syntymäkylässään Laukaan Leppävedellä. On myös maabongari, joka on käynyt 54 eri maassa, Abban Ruotsista Deanin Amerikkaan. Mottona on ”pessimisti ei pety”.

Yleistyksiä, mutta niin koettua

Äiti X: Nyt hiljaa, mun pitää kirjoittaa yksi artikkeli, jonka deadline meni jo viikko sitten.

Nuori 22-vuotias aikuinen Y: Onko sun pakko?

Teini 16 vee Z: Hanki äiti elämä!

Pieni case perhekeskustelusta syvältä Keski-Suomesta. Karkea yleistys: X-sukupolven edustajana, kunnianhimoisena tekijänä, on vaikea ymmärtää seuraavan sukupolven asenteita. 16-vuotias teini

elää elämäänsä. Ja ei voi hänkään käsittää, että joku tekisi vapaaehtoisesti jotain muuta kuin elämää. Elämää, jonka ytimen muodostavat kaverit ja heidän kanssaan hengailu, joka tietty tapahtuu pääasiassa somessa. Perheemme Y-polvea edustava, vuonna 1994 syntynyt laman lapsi, pohtii pakon ja pakottomuuden dilemmaa. Jos äidin ei ole ihan pakko kirjoittaa, niin miksi tehdä sellaista. Valinnan mahdollisuuksia on ja niitä on kokeiltava. Tässähän eletään vain yhtä elämää, ja siitä nautitaan. Elämänviisauksia ja filosofiaa satelee nuoruuden voimalla. Kun vaan jaksaisi kuunnella tuota aavistuksen kaikkietäväältä kuulostavaa sanoittajaa. En jaksa, myönnän. Y ja Z elävät elämäänsä, jonne minulla ei ole pääsyä. Tosin en ole edes varma, että haluanko. Tämä eletty ja koettu elämä on hyvänäin.

Tunnistan itseni X-sukupolven edustajaksi. Tunollisena puurtajana, joka jo lapsuuden kodissa oppi arvostamaan työtä ja työn tekijöitä. Öljykriisistä kummunnut lama 1970-luvun puolivälissä vaikutti lapsuuteemme. Isän kokopäiväinen ja -viikkoinen työ muuttui nelipäiväiseksi. Presidentti Kekkonen, voimansa tunnossa, julisti hätätilan ja kansakunta ymmärsi yskän. Työttömiä oli jopa 60 000. Maa oli kriisissä. Hänen, jolla oli töitä, oli oltava siitä kiitollinen ja se työ oli hoidettava kunnialla. Vain siten oli mahdollista toteuttaa kesälomamatkat, jotka suuntautuivat vuosi vuoden jälkeen Suomen Lapin kautta ulkomaille. Norjan Hammerfestiin ja Altaan. Tulomatkalla Haaparannasta ostettiin edullista

voita ja sokeria. Näin kompensoitiin osa kalliista bensasta. Kansainvälisyys oli pohjoismaalaisuutta. Kaupungissa, Jyväskylän yliopiston ansiosta, näkyi myös ihan oikeita ulkomaaneläviä. Lapsena sitä on aidon utelias ja kiinnostunut uusista ihmisistä. Koulussa opettaja osasi jo kertoa, että n-kirjaimella alkavaa sanaa ei ole hyvä käyttää, sillä se on eurooppalaisen keksimä haukkumanimi. Oman luokan Tenho oli kyllä mustalainen, ei siinä sen ihmeellisempää. Vasta 1980-luvulla ymmärsin, että Tenho ja muut ovat romaneja. Tästä ei vielä 1970-luvun Leppäveden peruskoulussa puhuttu.

Kun laman syvimpiin syövereihin osui päivän kajo, oli väritelevisiön vuoro. Uutta ja ihmeellistä ”töllötintä” tultiin katsomaan naapureidenkin voimalla. Maailma ja lapsuuteni viimeiset vuodet saivat värin. Ja samalla maailma muuttui himpun verran pienemmäksi. Mustat, nälkää näkevät Biafran lapset olivat tosi tummia ja uutiset toivat heidän hätänsä ihan iholle. Muistan ne sadat surraavat kärpäset ja lasten isot silmät. Lasten ääntä ei kuulunut, siihen ei tainnut löytyä heillä enää voimaa. Meidän mahdollisuudet auttaa olivat vain vähäiset. Nuorten sävellahjaan sai kerätä rahaa, ja Yleisradio lupasi viedä avun perille kehitysmaahan lapsille. Vuonna 1979 mekin keräsimme luokkakavereiden kanssa roposemme yhteen ja uskoimme, että maailma on himpun verran parempi paikka. Radioista kuulimme myös kysymyksiä ja aikuisen antamia vastauksia teini-iästä, kasvusta ja seksistä. Uma Aaltosen toimittamat tunnit saivat posket kuumottamaan. Myöhemmin usean kaverin kanssa jaettu sukupolvikokemus: Yleisradion ja Aaltosen uskallus ottaa nuorten kysymykset vakavasti ja jopa vastata niihin. Missä olisimme ilman Uman oppeja? Ehkäpä luonto olisi ajanut meidänkin sukupolven tikanpojat puuhun, mutta Uman ansiosta tiesimme edes vähän, mitä meissä X-lapsissa tapahtuu. Ja että rakkaus on kaunista.

Lasse Virén ja hänen olympiakultansa Münchenin olympialaisissa 1972 oli lapsuutemme sankari-

tarinoita. Kaatumisesta huolimatta pienen Suomen suuri urheilija voitti kaikki maailman muut kilpailijat. Kultasaaga toistui Münchenissä uudestaan, sitten Montrealissa myös kaksi kertaa ja vielä Moskovasakin Lasse oli kärkijoukoissa. *Apu*-lehden paperi-

nukeissa Virén, Armi Aavikko ja Tapani

Kansa edustivat X-sukupolvelle kansallista populaarikulttuuria.

Miss Suomi, urheilija ja laulaja olivat meidän idoleita. Kansainvälinen tuulahdus tuli Ruotsista.

Abban musiikki ja erityisesti lavaesiintyminen, samoin satiinisen

kiiltävät asusteet, jättivät jälkensä. Tukholma oli portti Eurooppaan ja sinne oli luokkaretkelle päästävää. Abba näytti meille muodin mallin ja Gamla Stanin tunnelbanalta lähdettiin maailmalle. Onneksi oli edullinen Viking Line.

Suomi idän ja lännen välissä oli nähtävissä maantiedon kartassakin. Helsingissä järjestetty ETY-kokous oli ainutlaatuinen ja hyvä hetki, mutta sen jälkeen pelko rupesi kasvamaan. Onko ihminen oppinut mitään edellisistä maailmansodista? Onko ydinsota estettävissä? Useana vuonna, kun loka-kuussa kelit kylmenivät, tuli sanomalehti Keski-suomalaiseen mainos: kutsu rauhanmarssille. Jyväskylän torilta lähtivät sodan kokeneiden, sodan aikana syntyneiden ja X:n sankat joukot marssiin maailmanrauhan puolesta. Uskoin vahvasti, että rauhanmarssilla, ja myöhemmin rauhankulkuella, voimme estää seuraavan maailmansodan.

Varhaisteininä ja teininä minua ja kavereitani pelotti ihan oikeasti kylmä sota. Koen, että pelko oli sukupolvemme avainkokemus. Neuvostoliitto ja USA kävivät verbaalista miekkailua ja retorista sotaa. Maailma oli jaettu kahteen leiriin. Teini-ikään kuuluvaa kriisiä ei maailmanpoliittinen tilanne helpottanut yhtään, päinvastoin. Protestoin satasella sodan aikana syntyneitä vanhempiani vastaan, jotka eivät lähteneet edes rauhanmarssille, saatikka boikotoineet eteläafrikkalaisia tuotteita. Ajattelin, että me emme elä noin vastuuttomasti. Me voimme muuttaa maailman. Aktiivisuus ja osallistuminen toivat uusia kavereita, mutta myös sisäistä rauhaa. Jotain merkityksellistä on yritetty ja tehty.

Jos maailma oli jaettu kahteen, oli myös nuoruutemme kulttuuri. James Dean, John Travolta ja Teddy & The Tigers puhuttelivat alussa. Kauniita

ihmisiä, joissa teinin silmä lepäsi. Joululomalla vuonna 1980 kaverilta lainaksi saatu C-kasetti kertoi, että moottoritie on kuuma. Kolahti ja upposi. Pelle Miljoonan, Eppu Normaalin ja moottorisahallakin soundeja tehneen Maukka Perusjätkän musiikillinen anti jäi minulla sijalle kaksi. Oleellisinta oli sanoma. Arjen anarkiaa ja huomion herättämistä. Kotona käytiin loputtomia väittelyitä hakaneulojen käytöstä. Niitä piti roikkua korvissa, takissa, housuissa, koulukassissa, jopa treenivaatteissa. Kylällä oli välillä verisiäkin tappeluita diinareiden ja punkkareiden kesken. Kauaksi on helppo olla rauhaa rakastava ja solidaarinen. Omalla kylällä meno oli armotonta. Eikä se häirinnyt yhtään.

JAN - MIKAEL HAKOMÄKI

Vuonna 1974 syntynyt
nuoriso-ohjaaja, Tornio

Sukupolveni poikkeus

Mie synnyin vuonna 1974. Samana vuonna suurimmat tapahtumat maailmalla olivat viimeisten amerikkalaisten evakuoinnit Saigonista, Vietnamista. Yhdysvaltoja ravisteli myös Watergate-skandaali, jonka johdosta maan presidentti Richard Nixon erosi tehtävästään. Vuoteen mahtui myös terrori-iskuja niin Italian uusfasistien kuin myös IRA:n puolelta. Hullu vuosi siis.

Kasvoinkin alkulapsuuteni Ruotsissa Haaparannalla Närstan lähiössä, joka jakautui kahteen leiriin: ruotsalaisiin sekä romaneihin ja suomalaisiin. Arvatkaapa, ketkä joutuivat taistelemaan olemassaolonsa puolesta ja ketkä syyttivät toisia muun muassa loisimisesta? Vähemmistöt löysivät toisensa, kun vastassa oli yhteinen vahva vihollinen. Kivisota käytiin kahden kumpumäen välissä, mistä vihainen äitini raahasi minut kotiin ja torui todella tuntuvasti, koska hän oli aikansa hippi ja vastusti kaikenlaista rasismia. Ongelma vain oli, että enhän minä ollut rasisti, vaan se, joka yritti selvitä valtaväestön puristuksen alta. Myöhemmin sitten äiti sai minut kiinni siitä, että yritin saada ruotsalaisten suosiota haukkumalla romaneja, jolloin oikeasti syyllistyin rasismiin. Se äidin puhuttelu muutti minua. En enää koskaan haukkunut ketään, joka oli yhteiskunnassa vieläkin heikommassa asemassa kuin minä – se on yksinkertaisesti raukkamaista.

Muutimme Suomeen vuonna 1979, koska isäni halusi että me, veljeni ja minä, opiskelisimme Suomen puolella, jossa koulu oli silloin paremmassa maineessa kuin Ruotsin peruskoulu. Lapsuuteni ja nuoruuteni menivät myös yhden sen ajan tabun puristuksessa. Isäni ja äitini nimittäin erosivat, kun olin 7-vuotias. Erolapsena oleminen 1980-luvun alussa Pohjois-Suomessa oli omasta mielestäni niin nolo juttu, että valehtelin kavereilleni olevani edelleen kokonaisen perheen lapsi aina yläasteelle asti, jolloin kulissit sitten sortuivat. Yksi tärkeä ”joukkoon kuulumisen pakkomielle” minulle oli koko peruskoulun jatkuva uskonnontunnilla läsnäolo, vaikka isäni kautta en kuulunut kirkkoon. Kristinuskosta tuli normaaliuden ja erilaisuuden peittelyn väline minulle, ja tämän maskin pidin päälläni aina rippikouluikään asti, jolloin liityin kirkkoon, kävin rippikoulun ja erosin kirkosta pari viikkoa rippikoulun jälkeen. Syynä kirkosta erooni oli Daniel Guerinin *Anarkismi*-kirja, josta luin ensimmäisen kerran yhteiskunnan muuttien ja normien kahleista ja niistä vapautumisesta. Emansipoiduin niin vahvasti, että aloin anarkistiksi ja liityin jopa silloiseen Suomen anarkistiliittoon SAL:iin.

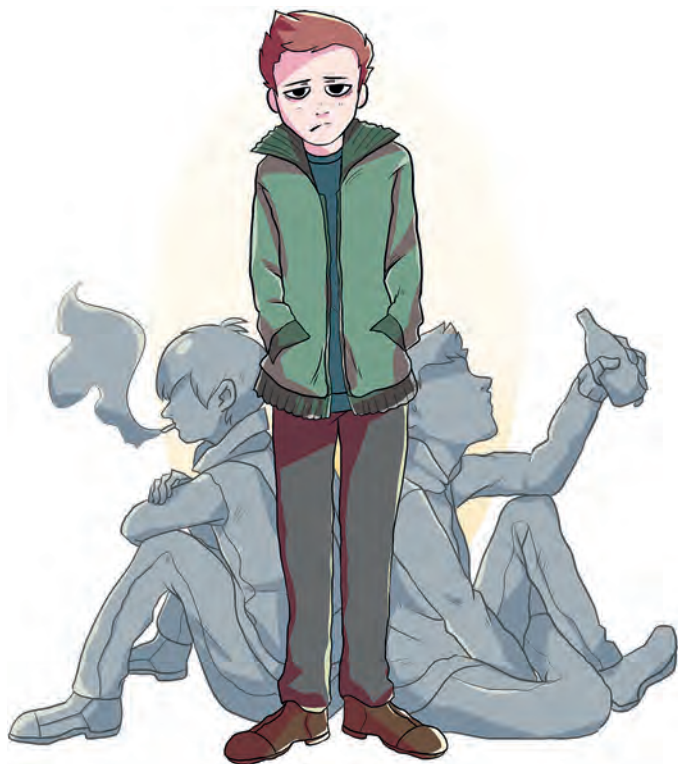
Ollessani radikaali ääriivasemmistolainen aikana, jolloin politiikka oli kaikille vierasta ja nuorisoa kiinnostivat lähinnä ryypääminen viikonloppuna ja laskettelureissut Ylläkselle, koin olevani poikkeus sen ajan nuorisokaavasta. Peruskoulun jälkeen löysin kuitenkin paikallisesta ammattikoulusta kuvataidelinjan ja muutaman opiskelijakaverin, jotka

olivat vuoden 1982 hardcore-musiikin punkkari-rippeitä. Heidän kanssaan perustimme radikaalin kulttuuriyhdistys KUMINA ry:n (KULttuuriMiehet ja NAiset) ja järjestimme useita bändikeikkoja, luentoja ja mielenosoitusmatkoja etelään. Myöhemmin menin sitten mukaan vasemmistonuorten toimintaan, ja samaan aikaan toimin myös autonomien verkostossa, jolloin kasvoin globaaliliikkeen kanssa uuteen poliittiseen vaikuttamiseen, johon kuuluivat suuret mielenosoitukset Prahassa ja Göteborgissa.

Gloaaliliike oli alussa kuin kaunista musiikkia, yhteisiä tapahtumia, joissa oli eri rintamat: mustat anarkistiblokkit, autonomien kypärin ja auton sisäkumimuurein varustautuneet valkohaalariblokkit,

trotskien ja kommareiden lippurivistöt, kirjavien poliittisten toimijoiden pinkki sambablokki ja monet muut. Kaikki toimi yhteen ja painetta syntyi. Alkoi tuntua siltä, että ehkä maailma sittenkin pelastuu, ehkä ihmiskunta pelastuu. Tämä tunne oli ennen sitä repressiota, sortoa, joka näytti ilkeän naamansa jo osittain Göteborgissa poliisien ampuessa mielenosoittajaa. Myöhemmin poliisi syyllistyi todistenauhan ääniraidan peukaloimiseen uhkavammaksi kuin alkuperäisen nauhan äänimaailma, millä yritettiin vakuuttaa suuri yleisö ja media siitä,

että ampuminen oli tarpeellista. Genovassa tapahtunut 23-vuotiaan anarkistin Carlo Giulianiin ampuminen heinäkuussa 2001 poisti lopullisesti luulon, että globaaliliike tulisi rauhanomaisesti saavuttamaan tavoitteensa. Globaaliliikkeen sorron ja kukittamisen kruunasi terroristien World Trade Centeriin kohdistunut lentokonehyökkäys syyskuussa 2001. Se tuli globaalille eliitille ja kontrollikoneistolle kuin tilauksesta, ja oikeutti tulevat kansalaisyhteisöjen tiukennukset USA:ssa ja sodan Irakissa.

Tuona aikana myin sitten itseni ja menin mukaan kunnallispolitiikkaan Vasemmistoliiton listoilta Torniossa. Aloitin ensimmäisen kauteni vuonna 2000 Tornion kaupunginvaltuustossa. Osallistumiseni kunnallispolitiikkaan ja puoluepolitiikkaan oli monille anarkistituilleni merkki siitä, että olin myynyt itseni ja pettänyt ideaalini. Tässä vaiheessa autonomitoverit kuitenkin ymmärsivät, että olin yhdistämässä ruohonjuuritason ja parlamentaarisen tason politiikkaa yhteen ja luomassa jotakin uutta. Parlamentaarisen politiikan vaiheilla tapahtuivat sitten sellaiset asiat kuin talonvaltaus, nuorisotalon vapaaehtoinen aukipitäminen ja asian tuominen julkisuuteen niin kaupunginvaltuustossa kuin kansalaistenkin parissa. Tämä kansalaisaktiivisuus tuotti minulle myöhemmin koulutuksen ja työpaikan, jossa olen nykyäänkin. Voisi kokoomuslaisesti sanoa, että kuuntelin asiakaskohderyhmäni palveluntarvetta ja näin siinä puutteen, jonka paikasin niin hyvin, että se poiki minulle itselleni työpaikan. Win win -tilanne siis molemmiin puolin.

TANJA SUOMALAINEN

Vuonna 1972 syntynyt Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen henkilöstösuunnittelija

X-sukupolvelainen

Synnyin vuonna 1972 Helsingissä. Ensimmäinen kotimme oli Lapinlahdenkadulla Kampissa, noin 20 neliön huoneessa. Itse lapsuuden vietin onnellisena Kannelmäen lähiössä Länsi-Helsingissä. Pääsimme uuteen Kannelmäen ala-asteeseen, samoin yläaste oli vastarakennettu, Apollon yhteiskoulu Malminkartanossa. Yläasteen koulumatkoista muistan, kuinka hienoa oli kuunnella Toshiba kannettavaa C-kasettisoitinta ja kävellä Kannelmäen ja Malminkartanon välistä peltoa. Silloin tuo 4,5 kilometrin matka oli lyhyt, eikä HKL:n lippua saatu, kun matka ei ollut tarpeeksi pitkä. Mutta onneksi oli musiikki, jota nauhoiteltiin radiosta.

Muistan, kuinka kuulin aikuisilta jatkuvasti meidän onnekaasta olotilastamme. Emme olleet joutuneet elämään pula-aikaa, sota-aikaa jne.

Ja kuinka pelättiin ydinsotaa. Ala-asteikäisenä sovin parhaan ystäväni kanssa, että toinen meistä suunnitetaan Amerikan presidentiksi ja toinen Neuvostoliiton presidentiksi, ja sitten lopetamme kylmän sodan.

Nuorisotyöhön ajauduin ihan vahingossa, Kanneljärven opiston pääsykoe vaikutti niin kivalta tilaisuudelta, että oli pakko osallistua. Opiskelun myötä innostuin nuorisotyöstä ja sosiaalipolitiikasta. Minusta tuli ammatti-identiteetiltäni ylpeä nuorisotyöntekijä. Kun valmistuin, en osannut surra pätköitä. Olisin päässyt päiväkotiin vuoden sijaisuutta tekemään integroituu ryhmään, mutta valitsin toisen vaihtoehdon eli kahden kuukauden nuorisohjaajan sijaisuuden Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksessa. Näitä kahden kuukauden pätkiä sitten jatkettiin, ja jokaisesta olin onnellinen.

Puolen vuoden jälkeen sain jo puolen vuoden pituisia sijaisuuksia, näitäkin useampia. Se oli sitä 1990-luvun alkua ja puoliväliä.

Olin onnellinen siitä, että sain tehdä kunnalla töitä. Kunnan palvelut kuuluivat jokaiselle ja kunta

työnantajana sopi arvomaailmaani. Ihailin työntekijöitä, jotka olivat olleet yli kymmenen vuotta nuorisosiainkeskuksessa. Nyt olen toiminut melkein 22 vuotta samalla työnantajalla. Olin tyytyväinen, kun oli mahdollisuus niin erilaisiin tehtäviin ja työkuviin. Kykenin syventämään osaamistani ja samalla tein yhteisöpedagogin tutkinnon. Koen olevani kunnianhimoinen suorittaja, joka vuosi vuodelta valitsee aina vaativamman polun. Arvostan edelleen pitkää työsuhdetta, enkä tunne vetoa nykyajan pätkätyö- ja projektiajatteluun.

Nyt toimin henkilöstösuunnittelijana, edelleen nuorisotyön palvelijana. Pessimismin näkökulmaa en ole havainnut itsessäni, mutta liikatoiden ja työn ohessa opiskelujen olen kyllä antanut uuvuttaa itseni. Nyt yli 40-vuotiaana olen löytänyt rajani. Arvostan vapaa-aikaa ja osaan laittaa työn oikeisiin mittasuhteisiin. 20-vuotiaana työ oli niin kokonaisvaltaista, sitä vatvottiin vapaa-ajakin viraston meininkiä ja nuorten asioita. Nyt arvostan aurinkoa ja rakkaimpiani vapaa-ajalla. Mutta edelleen olen ylpeä nuorisotyöntekijä, tosin myös sellainen, joka on löytänyt itsestään HR-identiteetin.

HANNU KAREINEN

Kiteellä vuonna 1962 syntynyt yhteisöpedagogi. Työskennellyt nuorisotyön, liikunnan ja kulttuurin sekatyömiehenä ja viimeiset seitsemän vuotta Veikkauksen palveluksessa.

Get Onista Rappiolle

Oma sukupolvikokemukseni on vahvasti kiinni Itä-Suomessa, kiteeläisessä 1970-luvun elämysmaailmassa. Maailma näytti hyvin erilaiselta sieltä tarkasteltuna kuin vaikkapa pääkaupunkiseudulla asuvien serkkujen näkökulmasta. Luulen, että nykyisin sukupolvikokemukset ovat paljon yhtenäisempiä, tai eivät ainakaan niin paljon sidoksissa paikkaan, kuin omassa nuoruudessani.

1970-luvun puoliväliin mennessä itselläni takana olivat matkat Helsinkiin ja Tampereelle. Näsinneula, Linnanmäki ja Korkeasaari oli nähty, mutta muutoin maailma rajoittui Kiteeseen ja joskus harvoin kauppareissuihin Joensuuhun. Maatilan arjesta ei niin vain irtauduttu matkailemaan.

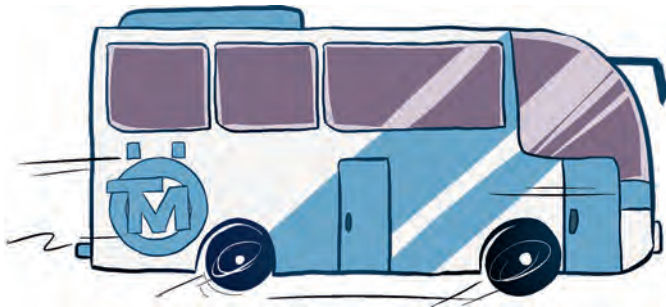
Sukupolvikokemuksen alueellista rajausta korosti itärajan läheisyys. Maailma loppui 15 kilometrin

päähän eikä rajantakaisesta juuri puhuttu. Sota kaikkine siihen liittyvine muistoinen ja kokemuksiin oli vielä liian lähellä. Vasta viime vuosina olen päässyt jututtamaan sen ajan eläneitä heidän kokemuksistaan ja ymmärtänyt paremmin, miksi sota-ajoista tai ”vanhasta elämästä” rajan takana vaiettiin.

Itselle tajunnan räjäyttävä kokemus oli paikallisen partiolippukunta Karhupoikien kanssa ympäri Euroopan tehty kuukauden reissu kesällä 1978. Muistan hyvin, kun vielä lähtöpäivänä teimme veljien kanssa salaojaurakkaa ja tuntui melkein rintamakarkuruudelta jättää urakka omalta kohdalta kesken ja lähteä kuukaudeksi huvittelemaan. Toisaalta matkaa varten oli tehty lippukunnan kanssa talkoita parin vuoden ajan ja kerätty matkakassaa

– joulupukkipalvelusta mainoslehtien jakoon, paperinkeruusta esiintymiskeikkoihin ja kaikkea siltä väliltä. Jos oikein muistan, talkoilimme reilusti yli puolet matkakassasta kokoon, ja ilman tuota varainkeruuta reissu olisi ollut taloudellisesti mahdoton monille meistä.

Matka tehtiin turvallisesti Mötön bussilla ja käytännössä kiersimme reilun kahden viikon aikana läntisen Euroopan Amsterdamia, Pariisia ja Venetsiaa myöten. Reissuun kuului viikko kansainvälisellä partioleirillä Moselin varrella ja viikko ystävyyslippukunnan perheissä Kölnin lähellä. Kun paluumatka Saksasta tehtiin vielä uutuuttaan hohtavalla Finnjetillä, maailma oli tuon reissun jälkeen paljon pienempi mesta kiteeläiselle 15-vuotiaalle jolpille. Helsingin oli enää vain keskikokoinen kylä matkan varrella maailmalle.

Varmasti kuluttaminen muutoinkin oli tuohon aikaan erilaista itäsuomalaiselle nuorelle kuin silloisten “maalikylien” nuorille. Jos halusi jotain erityisempää, jota ei ihan kaikilla muilla ollut, piti reissata Joensuuhun tai Savonlinnaan. Nyt netistä saa minne tahansa tilattua mitä tahansa.

Yhteistä asuinpaikasta riippumatta oli varmasti kokemus mahdollisuuksista vaikuttaa, jopa halu muuttaa maailmaa. Itselleni tärkein kokemus oli toimiminen koulu- ja opiskelijaneuvostoissa ja konkreettiset kokemukset vaikuttamisesta ja yhdessä tekemisestä. Sälekaihtimien saaminen auringon paahtamiin luokkiin tai uusien av-laitteiden saaminen kouluun antoivat uskoa siihen, että omalla ja yhdessä tekemisellä voi vaikuttaa omaan ympäristöönsä. Se on varmasti ollut henkisesti suuntaamassa omaa työelämääkin, ja samanlaisia kokemuksia on koettanut työn kautta järjestää mahdollisimman monelle nuorelle.

Mihin sukupolveen sitten kaikkine näine kokemuksineni kuulun? Teiniliittosukupolvi oli jo mennyt, ja kanavapujottelun ja pikakelauksen sukupolvi tuli hieman myöhemmin. Ehkä jotain yhteistä sukupolvikokemusta voisi löytää C-kasettien, Hurriganesin, Juicen, Eppujen ja Hassisen Koneen kautta. Kaikki te, joiden nuoruus alkoi siinä Get Onin ja 3.30:n vaiheilla ja päättyi Rappiolle ja Murheellisten laulujen maahan, tervetuloa kerhoon.

Y-sukupolvi, työ ja teknologia

Y-sukupolvi, ”diginatiivit”, ovat syntyneet 1980- ja 1990-luvulla. Kirjoittajista Y-sukupolveen sijoittavat itsensä vuonna 1981 syntynyt Essi ja vuonna 1979 syntynyt Marjo. Jake toteaa syntymävuotensa (1992) perusteella kuuluvansa Y-sukupolveen, ja syntymävuoden (1984) perusteella sijoitan siihen myös Tatun, joka nimeää teknologian vaikutuksen omaksi sukupolvikokemuksekseen. Marjo kuvaa tekstissään työuraa ja opiskelua. Hän näkee itsessään Y-sukupolven työntekijän, jolla on kuitenkin myös X-sukupolven piirteitä. Myös Essi keskittyy kuvaamaan suhdettaan työhön. Hän kokee keskeiseksi sen, että hänellä on ollut mahdollisuus asuinpaikan, taloudellisen aseman, sukupuolen tai iän estämättä toteuttaa haluamiaan asioita. Jake ja Tatu kuvaavat työuransa lisäksi myös nuoruuden kokemuksia ja teknologian vaikutusta.

Y-sukupolven määritteeksi on nimetty teknologiariippuvuus (Järvensivu 2014a, 36). Tässä mielessä on kiinnostavaa, että itsensä Y-sukupolveen kuuluviksi nimeävät Essi ja Marjo eivät kirjoita teknologiasta yhtään mitään. Sen sijaan sekä Jake että Tatu käsittelevät kirjoituksissaan teknologiaa ja sen kehitystä osana lapsuus- ja nuoruuskokemuksiaan.

Jake arvelee olleensa teknologian käytössä hiukan ikätovereitaan jäljessä, koska hän ei ollut siitä kovin kiinnostunut. Teknologia oli kuitenkin olennainen osa hänen nuoruuttaan:

Yläasteelle siirryttyäni alkoivat iPodit ja mp3-soittimet yleistyä. Näiden avulla pystyi tekemään bussimatkoista viihtyisämpiä. Muistelisin, että seitsemännellä luokalla jokainen vastasi myönteisesti opettajan kysyessä luokaltani, onko oppilaille mahdollisuus käyttää tietokonetta kotonaan. Älypuhelimet ilmestyivät kaveripiiriini lukio-opintojen loppupuolella tai vähän sen jälkeen.

Tatu toteaa: ”Nuoruusvuodet ja kännykän kehitys kulkivat käsi kädessä. Nokian 3110 oli ensimmäinen oma kännykkäni yläasteen alussa. [– –] Puhelimen kehitys on määrittänyt paikan ja ajan merkitystä.” Tatu nimeää sukupolvikokemukseksi nimenomaan teknologian vaikutuksen sosiaaliseen vuorovaikutukseen.

Sekä Tatu että Jake muistavat lapsuudestaan teknologiakehityksen varhaisvaiheet, modeemin raksutuksen, VHS- ja C-kasetit. Nykyään teknologian käyttö on arkipäivää. Jake kertoo esimerkiksi

työnhakunsa tapahtuneen aina internetissä ja Tatu toteaa älypuhelimien sovellusten olevan kiinteä osa sekä työtä että vapaa-aikaa. Tatu kirjoittaa: ”Muis-tan ajan ennen ja elän nykyhetkellä aikaa, jonka koen omakseni.”

Ammatinvalinnassa ja päätymisessä nuoriso-työn alalle on jokaisella ollut mukana myös sattuma. Marjo kirjoittaa: ”Päädyin ammatillisen nuorisotyön pariin omasta mielestäni melko vahin-gossa.” Vanhemmat kannustivat häntä perinteiselle naisten alalle, sairaanhoitajaksi, mutta Marjo vaihto- toi alaa nuorisotyöhön. Tatu toteaa: ”– – nuoriso-työ alana ja ammattina ennen valintaani nuoriso- palveluihin oli vieras.” Jake arvelee, että hänen ammatinvalintaansa ovat vaikuttaneet henkilö-kohtaiset tekijät ja sattuma, mutta ei tiettyyn suku- polveen kuuluminen. Essin johti alalle yksi ainoa tärkeä kokemus:

Nuorisotyö tai nuoruus eivät olleet kiinnosta- neet minua aiemmin, mutta sinä vuonna koin espanjalaista *Orpokoti*-elokuva katsoessani ymmärryksen aikuisten vastuusta lasten hyvin- voinnin kannalta, ja vain tämän yhden elokuvan jälkeen vaihdoin opiskelusuunnitelmat taide- alojen tutkijasta nuorisoalalle.

Essi tunnistaa itsensä Y-sukupolven työntekijäksi:

Intohimo työhön on ollut itselleni aina tärkeä ja oleellinen osa minua. En tunnista jakoa työhön

ja vapaa-aikaan, pääsääntöisesti olen ajatuksis- sani aina jollain tasolla töissä, enkä koe sitä on- gelmaksi, vaan se tuntuu itselleni täysin nor- maalilta. Tämä on varmasti yksi tyypillisimmistä Y-sukupolvelaiseen liitettävistä ominaisuuksista.

Essi on työskennellyt useissa määräaikaisissa työ- tehtävissä, mutta vakituinen työsuhte hänelle kyllä kelpaisi, jos sellainen löytyisi. Toisaalta hän toteaa, että hänelle sopii hyvin projektiluontoinen työ, ”jossa on selkeä alku ja loppu ja jonka jälkeen voi innostua taas jostain uudesta asiasta.”

Essin tavoin myös Tatu kertoo toivovansa vakaa- ta työsuhdetta, jossa on säännölliset tulot. Hän toteaa: ”Myyn osaamiseni halvalla (kunta-alan/ nuorisoalan palkkaustaso), mutta en viihtyisi pa- remmalla palkalla merkityksettömässä työssä.” Jake kertoo tunnistavansa itsessään monia niistä seikoista, jotka yhdistetään Y-sukupolven näkemyk- siin työstä. Hän kirjoittaa: ”Tunnistan kyllä itsessäni sen, että työpaikan arvot sekä mahdollisuus toi- mintatapojen kehittämiseen ovat tärkeitä.” Jake kuitenkin kyseenalaistaa vahvasti sen, että kysymys olisi pelkästään sukupolvesta:

Arvomaailman tärkeys ja kehittämishalu ovat varmasti suhteellisen yleisiä minun alallani, mutta en näe tämän olevan niinkään syntymä- vuoteen sidottua. Työelämässä tapaa myös 50–60-vuotiaita, jotka vievät asioita eteenpäin sillä samalla innolla, jolla nuoremmatkin.

Marjo kirjoittaa olleensa onnekas, kun sai vakituisen työpaikan. Hän kuitenkin toteaa: ”En ole ikinä ajatellut, että olisin nykyisessä pestissä eläkeikään. Tässä hetkessä ajatus jopa hivenen kauhistuttaa.” Marjo pitää työssä tärkeänä sisältöjä, vastuuta ja suunnitelmallisuutta ja pohdiskelee ihannetyöpaikkaa:

Itse ajattelen, että en halua myydä osaamistani mihin vaan ja millä hinnalla tahansa. En halua sitoutua organisaatioon, joka ei sitoudu minuun, ei ole minusta kiinnostunut ja jossa en pääse toteuttamaan minulle tärkeitä asioita. Pelkkä työpaikka tai työ sinällään eivät ole minulle itseisarvoja. Haluan toteuttaa osaamistani ja sisällöt ovat minulle tärkeitä. Valitsen mielelläni työnantajan, jonka toimintakulttuuri mahdollistaa työtapani ja on arvojeni mukainen.

Essi kirjoittaa myös näkemyseroista sukupolvien välillä:

Y-sukupolvelaisten sanotaan olevan muun muassa itsekkäitä, vaativan nopeita päätöksiä ja haluavan kaiken olevan saatavilla heti. Koen että kyse on näkökulmaerosta: Y-sukupolven piirteet kertovat itse asiassa vallalla olevien asioiden kyseenalaistamisesta, joka on mielestäni lähes joka kerta tarpeellista ja tervetullutta. Sitä samaa ovat tehneet myös edelliset, ja sitä tulevat varmasti tekemään myös seuraavat sukupolvet.

Ympärillä oleva maailma on muuttuva ja kasvatetaan oman aikansa sukupolven, yleisen käsityksen mukaan aina edellistä huonomman, mutta tämänhetkinen maailma on kuitenkin aina edellisten sukupolvien muokkaama.

Suhteessaan työhön nämä neljä kirjoittajaa näyttävät vastaavan monin tavoin Y-sukupolven kuvausta. Y-sukupolveen tavallisesti liitetty teknologia ei kuitenkaan näy naispuolisten kirjoittajien teksteissä lainkaan. Onko kyseessä niin itsestään selvä arkinen asia, ettei sitä tarvitse mainita?

LÄHDE:

Järvensivu, Anu 2014a: BB-X-Y, mutta miksi? – Anu Järvensivu & Risto Nikkanen & Sannu Syrjä (toim.) *Työelämän sukupolvet ja muutoksissa pärjäämisen strategiat*. Tampere: Tampere University Press, 35–59.

JAKE SALIN

Vuonna 1992 syntynyt yhteisöpedagogi

Kuka määrittää?

Pidän sukupolvea monitasoisena käsitteenä, jolla voi ilmaista ainakin sukulaissuhdetta, tekniikkavempaimien mallistoja sekä tiettyä ajanjaksona tietyllä maantieteellisellä alueella syntyneitä ihmisiä. Viimeksi mainitussa merkityksessä katson sukupolven murtavan käsitteenä jo osittain maantieteelliset rajat, sillä tieto ja ilmiöt saavuttavat ihmiset eri puolilla maailmaa hyvin nopeasti. Asiat siis koskettavat ihmisiä globaalisti. Tähän vaikuttavat erityisesti teknologian nopea kehitys viime vuosikymmeninä sekä tiedon välittyminen reaaliajassa.

Sukupolvikokemuksen voisi ajatella olevan monitasoinen siten, että tietty globaali-ilmiö (esim. ilmastonmuutos) vaikuttaa ihmisiin ympäri

maailmaa, mutta sen paikalliset vaikutukset ilmenevät varsin eri tavoin, riippuen ihmisen elinympäristöstä sekä muista tekijöistä. Mielestäni sukupolvikokemusta ei kuitenkaan voida pitää automaattisesti yhteisenä tietyllä alueella, tiettyyn aikaan syntyneillä ihmisillä. Kollektiivistenkin ilmiöiden vaikutus on aina pohjimmiltaan henkilökohtainen. Sukupolven voi kenties jossain määrin arvioida syntymäajan ja -paikan perusteella, muttei sen edustajaa. Pidän uskottavana, että esimerkiksi suuri osa Suomen lama-ajan nuorista omaa kokemuksen kyseisen ajanjakson tunnelmasta, ja se voi vaikuttaa heihin koko loppuelämän ajan. Olisi kuitenkin väärin olettaa kaikkien tuolloin nuoruuttaan viettä-

neiden omaavan samanlaisen kokemuksen. Sehän olisi sama kuin määrittäisi ihmisen identiteetin esimerkiksi pelkän kansallisuuden tai ammatin perusteella. Lähemmäs päästään varmasti, mikäli peilataan sukupolvikokemusta muihin identiteettiin vaikuttaviin tekijöihin. Voisiko sukupolvikokemus olla vastavuoroisessa suhteessa muihin vaikuttaviin tekijöihin, joiden kautta ihminen punnitsee omia arvojaan sekä valintojaan? Näitä arvoja ja valintoja tarkkailemalla pystyttäisiin taas hahmottamaan mahdollisen sukupolven muodostuminen. Toisaalta sukupolvien muodostaminen pelkkien arvojen ja valintojen perusteella tuntuu ongelmalliselta, sillä silloin esimerkiksi minut voisi luokitella samaan sukupolven yhtä hyvin satunnaisen ikätoverini kuin vaikka mummoni kanssa. Usein sukupolvikokemusta tunnutaan katsottavan suurimman luokan kautta, ja yleistys tuntuu rajulta. Olisikin mielenkiintoista tietää, kuinka paljon esimerkiksi terveydentila tai tulotaso vaikuttavat yksilön kokemuksen voimakkuuteen. Mikäli henkilökohtaiset asiat huolettavat, jaksako ihminen keskittyä maailman tapahtumiin yhtä vahvasti?

Sukupolvijattelun mukaan lukeudun syntymävuoteni perusteella Y-sukupolven (n. 1980–1995). Olen syntynyt 1990-luvulla ja saanut viettää lapsuuttani taloudellisen nousukauden aikana. Tätä ajanjaksoa, kuten useaa muutakin, on taidettu jossain kutsua myös Euroopan yhdentymisen aika-kaudeksi. Lapsuuteni ei varmaankaan ole ollut dramaattisesti erilainen verrattuna 1980-luvulla

syntyneisiin. Kyseenalaistaisin silti kuulumisen kokemuksiltani samaan kategoriaan ennen 1980-luvun puoliväliä syntyneiden kanssa, 1990-luvun taitteen tapahtumien sekä teknologian nopean kehityksen vuoksi.

Y-sukupolvea ja vielä enemmän Z-sukupolvea tunnutaan määrittävän erityisesti teknologian kehityksen kautta, ja kutsutaanhan meitä myös diginatiiveiksi. Mikäli meidän täytyy olla diginatiiveja, laskisin myös meitä edeltäneen sukupolven samaan joukkoon. Hehän ne laitteet ovat kehittäneet. Lapsuudestani tutut VHS- ja C-kasetit vaihtuivat DVD:n ja CD:n kautta erilaisiksi verkkopalveluiksi. Ala-asteen loppupuolella kännykät alkoivat yleistyä. Ennen henkilökohtaista puhelinta oli tapana kävellä tai pyöräillä kavereiden luokse useampia kilometrejäkin, vain jotta pyytäisi heitä leikkimään, tai vaihtoehtoisesti sovimme jo koulussa, missä ja milloin tavataan. En tosin tiedä miksen käyttänyt lankapuhelinta. Yläasteelle siirryttyäni alkoivat iPodit ja mp3-soittimet yleistyä. Näiden avulla pystyi tekemään bussimatkoista viihtyisämpiä. Muistelin, että seitsemännellä luokalla jokainen vastasi myöntävästi opettajan kysyessä luokaltani, onko oppilailla mahdollisuus käyttää tietokonetta kotonaan. Älypuhelimet ilmestyivät kaveripiiriini lukio-opintojen loppupuolella tai vähän sen jälkeen. Juuri älypuhelin on vaikuttanut selvästi eniten arkeeni. Mitä henkilökohtaiseen teknologiaan ja sen mahdollistamiin palveluihin tulee, olen aina ollut hieman ikätovereitani jäljessä. Ne eivät vain ole kiinnostaneet

minua koskaan kovinkaan paljoa. Minä ja sukupolveeni luokiteltavat olemme kuitenkin päässeet jo lapsuudessa ja nuoruudessa hyödyntämään erilaisia vempaimia muiden kanssa kommunikointiin, ja se on kai melko merkittävä muutos verrattuna aiempiin sukupolviin. Monien palvelujen siirtyminen verkkoon on myös merkittävä muutos, jota vanhemmat ikäluokat eivät välttämättä ole päässeet hyödyntämään samoissa määrin.

En tiedä, milloin työnhausta on tullut pääsääntöisesti sähköistä, mutta arvelen sen tapahtuneen silloin, kun kotitietokoneet yleistyivät. Itse olen aina etsinyt töitä internetin välityksellä, mikäli ei lasketa suhteiden kautta saatuja toimia. Työpaikkailmoitusten löytäminen on helpompaa erilaisten palveluiden kautta, mutta luultavasti myös kilpailu on kovempaa. Työnhakijalta vaaditaan yhä enemmän panostusta hakemuksen visuaaliseen ilmeeseen, mutta ainakaan meidän ei tarvitse lähetellä niitä postitse.

Työelämässä Y-sukupolven kerrotaan odottavan työpaikalta selkeitä arvoja sekä viihtyvyyttä. Asioita

halutaan myös kehittää ja viedä eteenpäin. Olisi varsin yleistävää väittää kaikkien Y-sukupolveen luokiteltavien ajattelevan työelämästä samalla tavoin. Tunnistan kyllä itsessäni sen, että työpaikan arvot sekä mahdollisuus toimintatapojen kehittämiseen ovat tärkeitä. En kuitenkaan näe, että tämä olisi jollain tavoin yhdistävä tekijä tiettyyn aikaan syntyneille ihmisille. Lähipiiriini kuuluu myös paljon samankäisiä ihmisiä, jotka työskentelevät tietyllä työnantajalla vain siksi, että saavat

elantonsa työstä. Arvomaailman tärkeys ja kehittämishalu ovat varmasti suhteellisen yleisiä minun alallani, mutta en näe tämän olevan niinkään syntymävuoteen sidottua. Työelämässä tapaa myös 50–60-vuotiaita, jotka vievät asioita eteenpäin sillä samalla innolla, jolla nuoremmatkin.

Sanoisinkin kehittämishalun ja arvoperustan olevan enemmän sidoksissa koulutukseen kuin sukupolveen. Toki esimerkiksi nuorisotyön kentällä työskentelee ihmisiä varsin erilaisilla tutkinnoilla, ja tutkintojen yleisyys vaihtelee eri ajanjaksoina. Se mitä on opiskellut vaikuttaa tietysti siihen, mistä näkökulmasta asioita tarkastelee.

AmmatINVALINTAANI (yhteisöpedagogi) vaikuttaneet tekijät ovat varmasti enemmän henkilökohtai-

sia sekä sattuman kauppaa kuin jollain tavoin sukupolvisten kokemusten seuraamus. Tai ainakaan en tunnista mitään sukupolveani yhdistävää yhtenäistä kokemusta ammatinvalintani taustalla. Nuorten ja lasten parissa työskenteleviltä odotetaan tänä päivänä taitoa pysyä mukana nopeasti muuttuvassa maailmassa. Lasten ja nuorten maailman tullessa yhä moniulotteisemmaksi sekä osaltaan monimutkaisemmaksi on tärkeää, että sitä osataan katsoa kriittisten linssien läpi. Väärää tietoa on tänä päivänä äärimmäisen helppoa levittää, ja erilaiset ilmiöt leviävät sosiaalisen median myötä kulovalkean tavoin. Tarjolla on myös erilaisia maailmankatsomuksellisia valintoja, joihin lapsia ja nuoria yritetään saada mukaan. On erittäin hienoa, että internet mahdollistaa maailman tutkimisen kotisohvalta, mutta tällöin myös kriittisyys ja omilla aivoilla ajattelemisen tärkeys korostuvat. Kun valittavia asioita on tarjolla lähes rajattomasti, korostuu myös vapaa-ajan ammattilaisten rooli kasvatuksessa entisestään.

Keskustelu kulutuksesta ja valintojen vaikutuksesta saa ihmiset pohtimaan omia valintojaan yhä laajemmin. Jatkuva uutisointi ja keskustelu esimerkiksi ilmaston lämpenemisestä ja tuotantoeläinten oloista on varmasti ollut suuri tekijä sekä minun että usean ikätoverini kulutusvalinnoissa. Uskoisin myös terveellisten elämäntapojen tavoittelun olevan yksi osatekijä, joka ohjaa esimerkiksi ihmisten ostopäätöksiä. Tai sitten olemme jo täysin mainonnan orjia. Joka tapauksessa omakohtainen ko-

kemukseni on se, että yleinen ilmapiiri kestävää elintapaa kohtaan on muuttunut paljon positiivisemmaksi elinaikanani. Kulutukselliset valinnat ovat mahdollisia niille, joilla on niihin varaa ja joita ne kiinnostavat. Uskon etenkin niin kutsutun keski-luokan pystyvän tekemään eettisempiä valintoja, erityisesti sen vuoksi, että tieto on helpommin saatutettavaa ja kestävään kulutukseen kannustetaan näkyvämmiin kuin ennen.

Uskon siis sukupolvikokemukseen siinä mielessä, että erilaiset ilmiöt voivat vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen ja yhteenkuuluvuuden tunteeeseen. Vaikutusta ei välttämättä huomaa asioiden tapahtumahetkellä, mutta kuitenkin jälkikäteen tarkasteltuna. Arvot ja asenteet taas on yleensä katsottu varsin pysyviksi, ja niiden muuttuminen vie paljon aikaa. Tämän vuoksi voi olla haastavaa tarkastella sukupolvikokemusta niiden kautta. Toisaalta tunnetasolla suuret, koko yhteisöä koskettavat asiat, voivat yhdentää tai eriyttää arvoja yhteisön sisällä. Katson myös, että ihmisellä on vapaus määrittää itsensä miten haluaa, syntymäajasta tai paikasta, yhteisöön kuulumisesta tai kuulumattomuudesta riippumatta, ja näin kai yleensä teemmekin. Yleistyksiä täytyy tutkimuksissa tehdä, mutta usein yleistyksien perusteella tunnutaan tietävän yksilöistä enemmän kuin oikeasti tiedetään. Ihmiset tekevät yleistyksiä myös arjessa, jotta maailman ymmärtäminen olisi helpompaa.

Pidän hieman hassuna, että esimerkiksi jotkin tietyt tapaukset tai saavutukset laitetaan tietyn

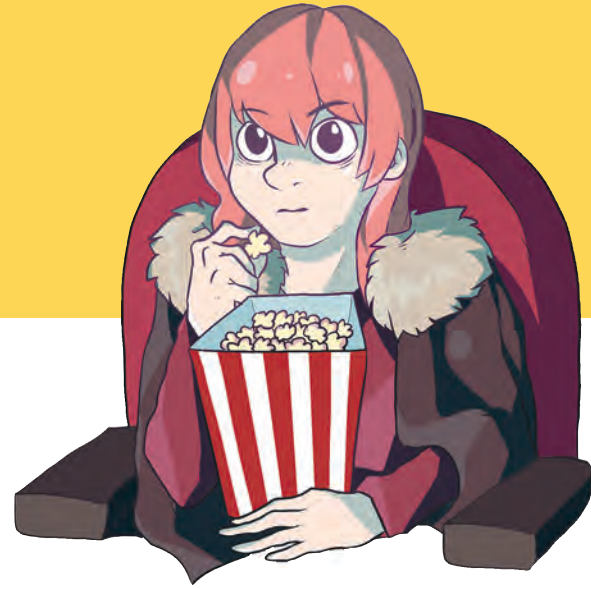
sukupolven ansioksi tai syyksi. Harvoin on kuitenkaan niin, ettei tapahtumissa olisi mukana eri-ikäisiä ihmisiä eri taustoista. Pääsemme taas pisteeseen, jossa kieli muodostaa sosiaalista todellisuutta. Itse nuorisotyön kannalta katson sukupolvien määrittä-

misen melko lailla merkityksettömäksi, sillä nuorten kohtaamisten on tärkeää tapahtua mahdollisimman avoimesti, ilman turhia ennakko-oletuksia. Tällöin on paras mahdollisuus saavuttaa jotain hyvää ja rakentavaa, tulevia sukupolvia ajatellen.

ESSI HELIN

Vuonna 1981 syntynyt yhteisöpedagogi,
nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen opiskelija

Löydä sukupolvesi – ymmärrä itseäsi

Intohimo työhön on ollut itselleni aina tärkeä ja oleellinen osa minua. En tunnista jakoa työhön ja vapaa-aikaan, pääsääntöisesti olen ajatuksissani aina jollain tasolla töissä, enkä koe sitä ongelmaksi, vaan se tuntuu itselleni täysin normaalilta. Tämä on varmasti yksi tyypillisimmistä Y-sukupolvelaiseen liitettävistä ominaisuuksista.

Aitoa viihtymistä olen kuitenkin kokenut harvoin työelämässä. 2000-luvulla, 20–30-vuotiaana, en osannut tulkita viihtymättömyyteni syitä. Minua ärsyttivät turha kontrolli, turhat säännöt ja joustamattomuus, ja usein koinkin olevani huono työntekijä. Vaikka todellisuudessa olin hyvä työntekijä: uskollinen, sitoutunut, ahkera, eli kaikkea sitä, mihin minut oli aiempien sukupolvien puolesta

kasvatettu. Koin velvollisuudekseni tuntea kiitollisuutta työstä työnantajalle, työpaikalla ei ollut ensisijaisesti tarkoituskaan viihtyä.

Jossain vaiheessa 2000-luvulla tutustuin päällisin puolin keskusteluun, jota mediassa tuolloin käytiin eri sukupolvista. Vaikka olen syntynyt vuonna 1981, oletin jostain syystä aluksi itseni ikäni vuoksi X-sukupolvelaiseksi. Tämä ärsytti minua, koska tunsin voimakkaasti kuuluvani Y-sukupolveen. Ymmärsin toki tämän olevan merkityksetöntä, mutta uskon tuntemuksieni liittyvän kokemukseen väliinputoajasta, joka roikkuu pakotettuna X-sukupolven häntäpäässä kokien olevansa samalla kuitenkin liian kaukana Y-sukupolvelaisten maailmankuvasta. Todellisuudessa taisin tasapainotella kasvatuksessa

omaksumaani kulttuuriin kuulumisen ja uuden, itselleni ominaisemman kulttuurin välillä.

Aloin opiskella nuorisotyötä vuonna 2008. Nuorisotyö tai nuoruus eivät olleet kiinnostaneet minua aiemmin, mutta sinä vuonna koin espanjalaista *Orpokoti*-elokuvaa katsoessani ymmärryksen aikuisten vastuusta lasten hyvinvoinnin kannalta, ja vain tämän yhden elokuvan jälkeen vaihdoin opiskelusuunnitelmat taidealojen tutkijasta nuorisotalalle. Nuorisotyössä olen työskennellyt vuodesta 2010 asti. Työsuhteeni ovat pääsääntöisesti olleet kunnallisessa nuorisotyössä, paikoitellen myös järjestöissä. Vakituinen työsuhde ei ole nuorisotyön alalla ollut itselleni tavoitettavissa oleva asia.

Rahoitus kiinnostuksen kohteisiini on tullut pitkälti hankkeiden kautta, mikä on merkinnyt lukuisia erilaisia määräaikaista työsuhteita. Tämä on ollut asia, jonka kanssa on vain täytynyt opetella elämään ja jonka kautta oma elämä on täytynyt suunnitella. Mielelläni olisin mielekkäässä työpaikassa vakituksessa työsuhteessa, mutta nyt on vain täytynyt opetella löytämään hyvät puolet määräaikaista työsuhteista, kuten mahdollisuuden oppia uutta tekemällä erilaisia asioita. Koen myös itselleni sopivaksi projektiluontoisen työn, jossa on selkeä alku ja loppu ja jonka jälkeen voi innostua taas jostain uudesta asiasta. Mutta en enää tunnista, johtuuko se ominaisuuksistani vai vaihtoehdottomuudesta.

Nuorisotyö työkenttänä on hieman paradoksaalinen. Samalla kun nuorisotyö toimii uusien sukupolvien kanssa, nuorisotyö itsessään toteutuu vanhojen sukupolvien rakenteiden kautta. Päätöksenteko on usein hidasta, ja kokemukseni mukaan esimerkiksi uusien työvälineiden hankinta on hankalaa. Myös tavat tehdä työtä ovat aika perinteiset, ja muutos tuntuu olevan hidasta. Samaan aikaan nuorisotyöntekijät toimivat monien sukupolvien keskiössä yrittäen sanoittaa asioita eri suuntiin eri sukupolvien kielellä. Jos jossain, niin nuorisotyössä saa haastaa omaa näkemystään sukupolviajattelusta.

Nuorisotyössä voi siis myös turhautua ajoittain. Itselleni ei ainakaan ole ollut aina helppoa selittää vallitsevia asioita nuorille, koska asioiden toimivuutta on ollut vaikea joskus selittää myös itselleen.

Kun tilanne työympäristössä on ollut mielestäni ainakin lähestulkoon toimiva, on työ luonnollisesti ollut helpompaa. Toisenlaisissa tilanteissa olen tuntenut, että mahdollisuudet ovat rajalliset, vaikka tahtoa olisi itsellä ja muilla ollut paljon enemmän.

Y-sukupolvelaisten sanotaan olevan muun muassa itsekkäitä, vaativan nopeita päätöksiä ja haluavan kaiken olevan saatavilla heti. Koen että kyse on näkökulmaerosta: Y-sukupolven piirteet kertovat itse asiassa vallalla olevien asioiden kyseenalaistamisesta, joka on mielestäni lähes joka kerta tarpeellista ja tervetullutta. Sitä samaa ovat tehneet myös edelliset, ja sitä tulevat varmasti tekemään myös seuraavat sukupolvet. Ympäriällä oleva maailma on muuttuva ja kasvattaa oman aikansa sukupolven, yleisen käsityksen mukaan aina edellistä huonomman, mutta tämänhetkinen maailma on kuitenkin aina edellisten sukupolvien muokkaama.

Ymmärsin olevani myös virallisesti Y-sukupolvelainen, kun kollegani kertoi sukupolvisuuden perustuvan enemmänkin yhteiskunnan rakenteisiin ja sen kautta tulleisiin kokemuksiin kuin ikävuosiin. Tämän ymmärryksen jälkeen koin jonkinlaisen viimeisen oikeutuksen olla sellainen työntekijä ja persoona kuin olen. Vaikka tunnistan melkein kaikki listaukset Y-sukupolvelaisista itseäni koskeviksi, koen kyseessä kuitenkin olevan ensisijaisesti persoonani ja temperamenttini, jotka ovat muokkautuneet vallalla olevassa yhteiskunnassa. Yksi oleellisimmista asioista omassa sukupolvitarinassani on mahdollisuus. Minulla on ollut mahdollisuuksia

toteuttaa niitä asioita, joita olen halunnut toteuttaa. En ole kokenut asuinpaikkani, sosioekonomisen asemani, sukupuoleni tai ikäni olleen esteenä millekään, ja tähän on vaikuttanut pitkälti vallitseva yhteiskunta. Toki näissä asioissa on vielä paljon tehtävää, mutta itse en ole kokenut niitä toistaiseksi ongelmina tai esteinä.

Tällä hetkellä opiskelen, mutta tulevaisuudessa haluan löytää työpaikan, jossa saan viihtyä. Samalla kun edellytän työnantajalta eri asioita, tunnistan oman suuren roolini viihtyvyyden rakentumisessa. Viihtyvyys rakentuu niin työn ulkoisista kuin sisäisistä puitteista. Ja lopulta merkityksellisintä on oma suhtautuminen, avarakatseisuus ja mahdollisuus vaikuttaa. Niillä samoilla teemoilla, joilla me nuorisotyössä nuoria olemme jo pitkään kasvattaneet ja ohjanneet.

TATU MOISIO

Vuonna 1984 syntynyt toiminnanjohtaja, toimintaympäristöt- ja Pop Up -prosessivastaava, Turun kaupungin vapaa-aikatoimiala, Nuorten palvelut

Elän yynä aikaa, jonka koen omakseni

Olen syntynyt vuonna 1984. Peruskouluni aloitin 1990, ylioppilaan paperit sain 2003 ja valtiotieteiden maisterin paperit vuonna 2013. Turun kaupungin nuorisopalveluihin minut valittiin rekrytoinnin kautta 3.5.2013. Työhistoriani ja vapaaehtoistyöhistoriani punaisena lankana on toiminut tahto työskennellä nuorten kanssa ja edistää heidän etujaan ja mahdollisuuksiaan. Kuitenkin nuorisotyö alana ja ammattina ennen valintaani nuorisopalveluihin oli vieras. Ylioppilaan paperit kädessä, jatkokoulutusta ja elämänsuuntaa ihmetellessä, muistan lukeneeni nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan tutkinnosta. Tutkinto herätti kiinnostukseni 2000-luvun alussa, mutta tiedon puutteessa se jäi siihen. Nykyään toimin nuoriso-ohjaajien esihenkilönä.

Toivon vanhempieni työuran mukaista vakaata työsuhdetta. Luonteeni ei sopisi vaihtelevien tulojen työtehtäviin. Myyn osaamiseni halvalla (kuntalan/nuorisoalan palkkaustaso), mutta en viihtyisi paremmalla palkalla merkityksettömässä työssä. Vaikka työskentelen esihenkilöaseman kautta erittäin vähäisesti suorassa asiakastyössä nuorten kanssa, näen silti työni vaikutuksen nuoriin ja heidän elämänsuuntaansa. Harmi, että näillä kokemuksilla en asuntolainaa pysty lyhentämään.

Työyhteisössä en usko hierarkkiseen toimintamalliin, parhaat ideat ja ajatukset syntyvät niitä vaihtamalla. Tällöin on merkityksetöntä, onko ajatuksen saanut nuorisopalvelujohtaja vai nuorisotalon ohjaaja. Organisaatorakenteen täytyy edistää tiedonkulkua, jotta parhaat ideat ja ajatukset saadaan jalostettua palveluiksi nuorille.

Virka- ja esihenkilöt ovat luonnollisesti vastuunkantoroolissa, mutta eivät ideat pelkästään heidän päässään synny.

Muistan vielä serkkujen kanssa sukuloidessa (tietokone)pelailua hidastaneen modeemin rakсутusäänen. Pelata ei koskaan saanut pitkään, koska (lanka)puhelin ei toiminut, kun modeemia käytettiin (inter)nettiin. Paljoo (tietokone)pelailu ei koskaan itseäni kiinnostanut. Pöytä tietokone lapsuudenkodista löytyi, mutta isän ammatin (kielientutkija) kautta tietokoneen mahdollisuudet hahmottuivat enemmän tiedonhaun kuin pelailun suuntaan. Lankapuhelin oli alakouluikäiselle jännittävä kapistus, kun ihastukselle soittaessa ei ikinä tiennyt, vastaako hän vai hänen vanhempansa. Mikroaaltouunin vanhempani ostivat, kun olin jo teini-iässä. Ostoa ennen oli perusteellisesti selvitetty mikroaaltouunin säteilyä, koska siitä oli vanhemmillani kova huoli.

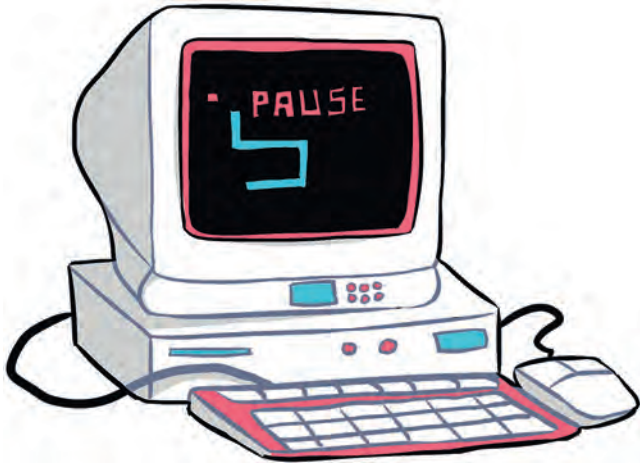
Nuoruusvuodet ja kännykän kehitys kulkivat käsi kädessä. Nokian 3110 oli ensimmäinen oma kännykkäni yläasteen alussa. Tekstiviestejä mahtui niin, että tyttöystävän rakkaudentunnustusteksteistä piti säilyttää vain ne parhaat. Loput kirjoitettiin pieneen vihkoon joka on vieläkin tallessa, varastossa laatikon pohjalla. Puhelimen kehitys on määrittänyt paikan ja ajan merkitystä.

Ensimmäinen kännykkä suljettiin aina yöksi, nykyään älypuhelin ei käyttöiän aikana suljeta kertaakaan. Älypuhelimien sosiaaliseen mediaan hyppäsin hie-man jälkijunassa, mutta nykyään sovellukset ovat kiinteä osa niin työ- kuin vapaa-aikaakin. Sukupolvikokemuksiksi nimeäisin teknologian vaikutuksen sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja paikallisuuden sekä hetkellisyyden merkitykseen.

Muistan ajan ennen ja elän nykyhetkellä aikaa, jonka koen omakseni. Sähköposti alkaa olla ärsyttävän hidas viestintämuoto. Työajanseurantajärjestelmä on epäkäyttännöllinen, harvemmin lähdän työhön liittyvän ajatuksen tai oivalluksen saatuaani kotoa toimistolle leimaamaan sitä työajaksi. Teknologian kehityksen kanssa kasvaminen ei ole tehnyt minusta pinnallista tai kärsimätöntä, enemmänkin teknologian ja sen kehityksen suomien mahdollisuuksien myötä ymmärrän tiedon kehityksen ja kumuloitumisen. Ei ole yhtä pysyvää

olotilaa tai totuutta, jonka pohjalle rakentaa elämänsä, parisuhteensa ja vanhemmuutensa. Suuret tarinat ovat kuolleet.

1990-luvun laman aikaan vanhempani olivat opiskelijoita ja työuraansa aloittelevia. Muistan hetkittäisen painostavan tunnelman kotona, kun asuntolainan lyhennyksiä tehtiin kolmesti vuodessa. Tällöin oli turha kysellä mitään ylimääräistä. Lapsuuteni ja nuoruuteni aikainen vanhempieni tulotaso oli lapsen/nuoren näkökulmasta kuitenkin pääsääntöisesti hyvä. Juuri sellainen, että opin rahan merkityksen ja voiman. Raha ei muuttunut itsestäänselvyydeksi.

Teini-iän alkumetreillä hurahdin täysin hip hop -kulttuuriin. Graffitit ja rap-musiikki olivat hyvin kokonaisvaltaisia kokemuksia nuorena. Valtameren takaa Suomeen rantautunut hip hop -kulttuuri sijoittui kotipaikkaan. Maalailupaikkoja etsiessä Turun jokainen mutka ja kolo tulivat tutuiksi. Turkulainen hip hop -bändi Ritarikunta antoi paikallisen sukupolvikokemuksen, jonka muistijäljet nostavat iho- karvat edelleen pystyyn vanhoja kappaleita kuunnellussa. Sukupolvikokemuksessa konkretisoituu maailman pieneneminen teknologian kehityksen myötä. Yhdysvaltojen New Yorkista lähtöisin olevan hip hop -kulttuurin paikallinen muoto muodosti itselleni sukupolvikokemuksen. Graffitiharrastuksen myötä on tuttuja paljon laajemmalti kuin vain omasta kotikaupungista. Harrastus antaa yhteisen kielen ja yhteisten merkitysten kautta vahvan osallisuuden kokemuksen. Tavatessani ulkomaalaisia graffitimaalareita interreileilläni on käytössä välittömästi yhteinen kieli ja kokemukset, jotka muodostavat parhaimmillaan koko elämän kestävän siteen. Nykyään työssäni luon toimintaympäristöjä, joissa nuoret voivat muodostaa omat sukupolvikokemuksensa.

MARJO KOLEHMAINEN

Vuonna 1979 syntynyt Jyväskylässä asuva nuorisotyöntekijä ja toimialan kehittäjä. Koulutukseltaan yhteisöpedagogi (ylempi amk), AmO ja ammatillinen opinto-ohjaaja.

Keskisuomalainen nuorisotyön sielu vm. 1979

Lukiessani kuvauksia sukupolviin liitettävistä asioista tunnistan eniten olevani Y-sukupolven edustaja. Kyllä minusta löytyy myös hivenen edellistä X-sukupolvea – jollain tapaa rajatapaus. Olen syntynyt kaksi kuukautta 1970-luvun puolella.

Päädyin ammatillisen nuorisotyön pariin omasta mielestäni melko vahingossa. Olin toiminut lasten liikunnan ohjaustehtävissä kotikuntani urheiluseurassa, minkä myötä hakeuduin opiskelemaan lisää ohjausta yhteisöpedagogin tutkintoon. Myös johtajuus ja palvelujen kehittäminen kiinnostivat koulutuksen kuvauksissa. ”Jotain vaikuttavaa ja ylempää”

oli mielessäni hivenen alle parikymppisenä, eivät niinkään nuoret tai se perinteinen alalle hakeutuvien auttamishalu. Vanhempani olisivat toivoneet minulle selkeän ja perinteisen (naisen) ammatin. Aloitin sairaanhoitajan opinnot, mutta vaihdoin alaa vuoden jälkeen. Hoitajan ammatti olisi ollut ”kunnon ammatti”, jota olisi voinut tehdä vielä aikuisenakin (työuran loppuun asti), näin tulkitsin kotini toiveet. Tärkeintä oli kuitenkin, että opiskelin, sain ammatin sekä itse tuotuna leivän pöytään. Vanhempani eivät voineet opiskella, koska siihen aikaan raha ratkaisi lasten opinnot. He itse halusivat

tukea lastensa opintoja ja kannustivat hoitamaan koulut kunnialla.

Olen valmistunut nuorisotyön yhteisöpedagogiksi vuonna 2002. Olen jatkanut opintoja ja suorittanut yhteisöpedagogi (ylempi amk) -tutkinnon 2012. Ammatilliset opettajaopinnot olen tehnyt 2010, ja ammatilliseksi opinto-ohjaajaksi valmistuin vuonna 2015. Olen toiminut nuorisotyössä järjestössä, kunnassa niin nuorisotoimessa kuin opetus-toimessa, lastensuojelulaitoksissa ja viimeiset vuodet oppilaitoksessa alan koulutuksen sekä kehittämisen parissa.

Olen monesti miettinyt, missä suhteessa työnteon tavassani ja asenteissani työhön on kysymys sukupolvestani, persoonasta, vanhemmilta saadusta kasvatuksesta, toimialan asettamista vaatimuksista, ammatillisesta identiteetistä, työpaikkojen toimintakulttuurista tai keski-suomalaisesta kulttuuri-identiteetistä. Tarinani pohjautuu näihin pohdintoihini.

Alussa valmistuttuani yhteisöpedagogiksi hypäsin määräaikaisesta työsuhteesta toiseen, mikä oli hienoa kokemuksen kartuttamisen aikaa – näin jälkepäin ajateltuna. Työpaikkojen vaihtuessa ajattelin, että pääasia, että on töitä, eikä tarvitse olla työttömänä. Tästä olin ylpeä, ja usein tuon esiin myös alaa opiskeleville, että töitä kyllä löytyy, kun hyvin tekee hommansa. Ja töitä myös riittää, kun itselleen tekee työpaikat. Yrittäjämäinen ja innostunut työote kantaa pitkälle. Kun kirjoittaa hyvän hankehakemuksen, joka saa rahoituksen,

saa sitä kautta myös työn itselle. Ei aina ihan noin suoraviivaisesti, mutta tuolla ajatuksella. Määräaikaisissa työsuhteissa pääsin näkemään nuorisotyötä eri sektoreilta, minkä koen edelleen yhdeksi vahvuudeksi nykyisessä työtehtävässä ja mikä olisi luultavasti vahvuus myös, jos lähtisin hakemaan uutta työtä. Nuorisotyö on moninaista ja eri sektoreille ulottuvaa, joten monipuolinen työkokemus antaa hyvää pohjaa erilaisten työtehtävien hoitamiseen. Lastensuojelua lukuun ottamatta jokaisella muulla sektorilla toimiessani olen ollut kehittämistehtävissä, eli projekti- ja hankeosaamista on kertynyt asiantuntijuuteen asti. Kaikissa töissäni on yhteistä ollut myös nuorisotyön menetelmällisyys ja sen toteuttaminen. Kohtaamistyössä toteutin menetelmiä ihan käytännössä, ja myöhemmin olen tutkaillut sekä kehittänyt nuorisotyön eetoksesta sovelluksia eri toimintaympäristöihin sekä syventänyt identiteettiä muiden toimialan tekijöiden kanssa.

Lähes seitsemän vuoden ketjuttamisen jälkeen sain samasta organisaatiosta vakipaikan. Ketjuttamiseen olivat syinä ulkopuolinen rahoitus ja projektissa työskentely. Olin jäämässä äitiyslomalle, ja olin jo valmistautunut siihen, ettei ole enää työpaikkaa mihin palata vapaan jälkeen. Toisaalta myös ajattelin, että ehkä olisi jo aika siirtyä muualle, jos osaamistani ei pystytä kiinnittämään. Olin viihtynyt todella hyvin työssäni, ollut tyytyväinen aikaansaannoksiini, ja saamani palaute organisaatiolta oli ollut myös positiivista. En ollut aktiivisesti

miettinyt vakipaikan puuttumista ennen kuin oli aika siirtyä äitiyslomalle. Minulla kävi kuitenkin tuuri, sillä organisaatiossa aukesi sisäisesti toistaiseksi voimassa oleva kehittäjän paikka, jota hain juuri ennen lomaani, ja sain työn. Tiedostin, että työpaikalla tilanne voi olla toinen, kun palaan työelämään. Toinen siinä mielessä, että työnkuva ei välttämättä ole vapaan jälkeen enää sama kuin valintatilanteessa. Oli kuitenkin mukava jäädä lomalle, kun kerrottiin, että osaamiseni tunnustetaan ja sitä halutaan työpaikalla laajasti hyödyntää.

Olin tietoisesti halunnut opiskella ja edetä työssäni ennen kuin oli aika miettiä lasten hankintaa. Olen ollut työkeskeinen ja kunnianhimoinen. Työ on ollut iso osa elämääni. Ei pelkästään sen takia, että pärjäisin taloudellisesti, vaan se on suuri osa identiteettiäni ja itseni toteuttamista. Ajattelin äitiyslomalle jäädessä, että palaan pian työelämään. Moni minua vanhempi kollega rauhoitteli, että ”voi mielesi muuttua vielä, älä pidä kiirettä. Töitä ehtii kyllä tehdä.” Ihan heti en palannutkaan, vaan perään pidin kuitenkin jokusen kuukauden opintovapaan ja tein loppuun äitiyslomalla aloittamani opo-opinnot. Vanhempani hoitivat lastani, kun olin opintojen lähipäivissä. Olen aina tottunut tekemään monta asiaa yhtä aikaa, sen vuoksi äitiys-

lomakaan ei ollut yhteen asiaan keskittymistä. En ole kokenut elämääni suorittamiseksi monien samanaikaisuuksien vuoksi tai että olisin jäänyt toimeliaisuuteni vuoksi jostain paitsi. Olen opiskellut ja tehnyt töitä, ollut täysipäiväisesti töissä ja tehnyt sivutoimisena toista työtä, ja olen myös ollut täysipäiväisenä töissä sekä opiskellut työn ohessa.

Äitiyslomalla opiskelin ja opintovapaalla hoidin samalla lapsen kotona. Nyt elämä tuntuu sopivan kiireiseltä pienen lapsen vanhempänä ja asiantuntijan työssä.

Palasin äitiys- ja opintovapaan jälkeen töihin ja tehtävään,

johon minut oli valittu reilu vuosi aiemmin. Olin mielelläni jatkanut saman aiheen parissa, jossa tein määräaikaisena töitä. Hanke oli kuitenkin päättynyt. Sen myötä kukaan ei ollut edistänyt asioita, joihin olin tehnyt hyvän

pohjan ennen vapaitani. Työ oli samassa vaiheessa kuin lähtiessäni, ja kehitystä oli tapahtunut kaikkialla muualla kuin organisaatiossamme. Opin tästä, että osaaminen on monesti henkilökohtaista ja että sitä on vaikea siirtää organisaation osaamiseksi. Kuitenkin töihin palatessani edelleen sanottiin, että osaamiseni tiedetään, mutta nyt ei olisi tarjota sellaista työtä, jossa se parhaiten kanavoituisi.

Olen huomannut useasti miettiväni kuluneen puolentoista vuoden aikana, mikä minulle on

työssäni tärkeää, mikä minua motivoi siinä. Pidän tärkeänä työssäni sen sisältöjä (substanssia), haluan vastuuta, innostun uuden suunnittelusta, minusta on luontevaa katsoa pidemmälle tulevaisuuteen ja olla sitä tekemässä. Pidän verkostoitumisesta, ja myös toimintakulttuurilla sekä työn tekemisen tavoilla on merkitystä motivaatioon ja viihtymiseen. Merkityksellisiä ovat osallisuus, vapaus ja kuulluksi tuleminen sekä tietysti palaute tehdystä työstä.

Työurani on nyt ollut hieman repaleinen ja seka-va viimeisen puolitoista vuotta. Olen aina tilaisuuden tullessa hakeutunut tekemään eri sijaisuuksia työnantajalleni, ja olen tullut valituksi. Olen tehnyt pari puolen vuoden sijaisuutta organisaation sisällä. Asenteeni on ollut, että teen töitä, käyn töissä ja toimin ”laastarina” eri työprosesseissa. Laastarina toimiessa ei oikeastaan tee kuin senhetkisen pakollisen työn ilman tulevaisuuden suunnittelua. Se on minulle aika epätyypillinen tapa toimia työssä. Nykyinen työtehtäväni ei mahdollista sen substanssin kehittämistä, johon minulle on vuosien varrella kertynyt asiantuntijuus. Sijaisuuksissa olen laajemmin voinut käyttää osaamistani.

Olen kokenut, että tässä elämäntilanteessa työ ei voi olla niin suuri osa elämää eikä sen merkitys ole niin mittava kuin ennen lasta. Olen ensisijaisesti äiti ja sitten nuorisotyössä toimiva asiantuntija. Tiedän, että nykyinen elämäntilanteeni pienen lapsen äitinä (käytössä töihin on vain noin kello 8–16 ja tarvittaessa lapsen päiväuniaika, kun ollaan kotosalla) ei mahdollista juuri suurempaa sitoutu-

mista. Työtehtävät on mitoitettava sen mukaan, että ne eivät seuraa kotiin eivätkä ole jatkuvasti liian hektisiä, ja matkustamisen pidän minimissä. Oman jaksamisen ylläpitämiseksi haluan myös harastaa. Palapeliä on rakennettava päivittäin, navigaattori on koko ajan päällä ja odotukset ovat siinä moottoritieosuudessa, joka taas joskus aukeaa. Teen tällä hetkellä lyhennettyä työaikaa omasta tahdostani. Toivon vähemmällä suorittamisella saavani selkeyttä työmotivaatioon ja työuraan sekä enemmän aikaa perheelle.

Vakipaikka on arvostettu asia erityisesti heikossa työmarkkinatilanteessa, mutta toisaalta se myös

asettaa vaikeiden valintojen eteen, jos työssä tulevat seinät vastaan. On vaikeampi lähteä ja hypätä ”tyhjän päälle” etsimään ottajaansa. En ole koskaan ollut työtön, joten tuo hyppy tuntuu suurelta päätökseltä, ehkä jopa epäonnistumiselta työelämässä. Pitäisikö olla kiitollinen, että on jotain työtä? Pitäisikö vain aina sopeutua työpaikkaan ja tehtävään? Sopeutumisen sijaan ajattelen, että muutokseen pyrkiminen on parempi vaihtoehto, mikä tarkoittaa useamman ”palasen” liikettä kuin pelkästään minun valintojani. Lähipiirissäni on viime vuosina ollut työpaikan jättäneitä sekä vaihtajia, joten esimerkit ovat rohkaisevia. Olenko valmis ottamaan vastaan työtä kuin työtä? Siihen en kyllä taida olla valmis, vaikka on muutamia nuorisotyön muotoja, joita en ole tehnyt, ja olisi innostavaa niitäkin kokeilla. Työnantajien mielestä saatan olla ylikoulutettu kohtaavaan työhön. On kyllä harmillista, jos leimaudun liian kauan ”papereita pyörittäneeksi”.

Työnkuvani ja tehtäväni ovat muuttuneet vuosien aikana nykyisessä organisaatiossa. Lähes kymmenen vuotta tässä nyky maailman työtilanteessa on kuitenkin pitkä aika saman työnantajan palveluksessa. En ole ikinä ajatellut, että olisin nykyisessä pestissä eläkeikään. Tässä hetkessä ajatus jopa hivenen kauhistuttaa. Johtajat ovat vaihtuneet, ja tällä hetkellä ei ole yhtään lähijohtajaa, joka olisi alusta asti seurannut työni tuloksia ja ammatillista kehittymistäni. Jos haluaa edetä, tulee minun markkinoida ja paketoida henkilökohtainen osaamiseni organisaation strategian mukaan. Vastavuoroi-

sesti on mielestäni työnantajalle tärkeää tunnistaa työntekijöiden osaaminen ja hyödyntää sitä parhaalla mahdollisella tavalla. Organisaatioiden tulisi olla kiinnostuneita työntekijöidensä osaamisesta ja sen kehittamisestä. Uskon tämän kiinnostuksen vaikuttavan niin työntekijöiden työviihtyvyyteen, työn tuloksellisuuteen kuin vaikuttavuuteen.

Olen päämäärätietoinen työntekijä. Päämäärätietoisuus on osa persoonaani, osa tietoista toimintaani vaikuttaa työn mielekkyyteen, opiskelujen ja työkokemuksen tuomaa osaamista sekä työpaikan toimintakulttuurin myötä opittua tapoja. Itse ajattelen, että en halua myydä osaamistani mihin vaan ja millä hinnalla tahansa. En halua sitoutua organisaatioon, joka ei sitoudu minuun, ei ole minusta kiinnostunut ja jossa en pääse toteuttamaan minulle tärkeitä asioita. Pelkkä työpaikka tai työ sinällään eivät ole minulle itseisarvoja. Haluan toteuttaa osaamistani ja sisällöt ovat minulle tärkeitä. Valitsen mielelläni työnantajan, jonka toimintakulttuuri mahdollistaa työtapani ja on arvojeni mukainen. Olen myös sukupolviajattelun kautta tässäkin asiassa rajatapaus, X:ää ja Y:tä sekaisin.

Olen opiskellut työurani aikana koko ajan lisää, ja aion opiskella vieläkin. Koen, että opiskelu syventää nykyistä osaamistani ja tuo siihen uusia pintoja. Opiskeluissa kutoutuu myös hyviä yhteistyöverkostoja. Olen miettinyt ajan hengen mukaisesti oman osaamiseni brändäämistä. Tavoitteenani on paketoida enemmän osaamisidentiteettiäni kuin ammatillista identiteettiäni. Osaamisidentiteettiäni

keskiössä ovat nuoret, ryhmät, yhteisöt, ryhmädynamiikka, ohjaus, osallisuus, innostaminen, kehittäminen...

Elämässä pitää olla haaveita, unelmia sekä myös realistisia suunnitelmia kaikilla elämän osa-alueilla. Haluan isomman kodin, sillä nykyisessä on vähäisästi tilaa kaikelle sille kertyvälle rojulle. Todellisuudessa pärjäämme vielä pienehkössä asunnossa yhden lapsen kanssa. Pärjään, kun en katso sisustusohjelmia ja suljen korvat puheilta, joissa omakotitalot ovat pystyssä tai rakennusvaiheessa. Enkä haluaisi muuttaa nykyiseltä asuinalueelta tai edes kadulta pois. Lapsella on täällä paljon saman ikäisiä leikkitovereita, aikuisilla on hyvä yhteisöllisyys ja

pelisäännöt selvillä naapureiden kanssa. Kotipiirissä on mukava ja mutkaton olla, turvallinen ja seesteinen ympäristö, inspiroivia erilaisia ja tavallisia ihmisiä ympärillä, vertaistukea vanhemmuuteen ja vertaisuutta lapselle. Palvelut ja harrastukset ovat lähellä, työmaalle pääsee kätevästi, isovanhemmat tunnin matkan päässä. Elämän peruskivet ovat tässä ympäristössä melko tukevasti kiinni.

Keski-Suomessa on hyvä asua ja juureni ovat täällä. Olen kasvanut keskisuomalaiseen elämisen kulttuuriin ja työn tekemisen tapaan. Täältä käsin mielelläni jatkan työuraani nuorisotyön kentällä ja tulevaisuuden nuorten sukupolvien kasvattamista. Rajatapauksena, luonnollisesti.

Sukupolvien välissä tai ulkopuolella

Kaikki kirjoittajat eivät suostu asettumaan mihinkään tiettyyn, yhteen sukupolveen. Vuonna 1976 syntynyt Mika ja vuonna 1987 syntynyt Elina tuntevat sijoittuvansa X- ja Y-sukupolvien väliin. Selvästi sukupolviajattelun ulkopuolelle itsensä sijoittaa kolme kirjoittajaa. Vuonna 1959 syntynyt Virpi ei koe olevansa sen paremmin 50-lukulainen kuin X-sukupolven kuuluvakaan. Leena ilmoittaa, että vaikka hän sopisi iältään X-sukupolven, hän ei suostu määrittämään itseään mihinkään luokitteluun. Linda, syntynyt vuonna 1986, riimittelee: ”Kuulun kuulemma itse Y-sukupolven, /mutten oikein usko moiseen.”

Mikalla on muistissa 1980-luvun suuret maailmantapahtumat sekä kotimaiset urheilusankarit. Rockmusiikkia äänitettiin radiosta kasetille ja tietokoneella touhuttiin kaverien kanssa. Omat vanhemmat olivat työssä, mutta kaverien kotona työttömyys näkyi. Nuorisotyö veti Mikaa puoleensa, vaikka hän tiesi alan olevan huonosti palkattua. Työssä Mika pitää tärkeänä, että hänellä on itsellään mahdollisuus vaikuttaa työnsä sisältöön. Hän arvostaa vakituista työsuhdetta ja varmuutta, mutta tietää selviytyvänsä tilanteiden muuttuessakin.

Tulevaa pohtiessaan hän ottaa huomioon eri mahdollisuudet ja valmistee myös b- ja c-suunnitelmat.

Elina mainitsee tärkeimpinä nuoruuskokemuksina television Jyrki-ohjelman, hevoset, *Suosikki*-lehden ja Spice Girls -yhtyeen. Nuorisotyö oli hänelle selvä valinta ammatiksi rippikoulun isosena ja kerho-ohjaajana toimimisen jälkeen. Teknologia on Elinalle luontevaa ja tarpeellista. Hän kertoo nuoruutensa modeemivälitteisestä internetistä ja siitä, että hän nykyään hakee esimerkiksi työssä tarvitsemansa tiedon ilman muuta nopeasti netistä tai suoraan joltain somekanavalta. Työssään hän käyttää paljon vanhoja, hyväksi havaittuja menetelmiä, mutta ei arkaile opetella uuttakaan. Nuorisotyössä Elina haluaa olla se aikuinen, jolla on aina aikaa nuorelle. Hän haluaa ja tarvitsee kuitenkin myös omaa vapaa-aikaa, johon kuuluvat mökki, luonto ja hiljaisuus.

Virpi kokee, että hän on ollut eräänlainen siivustaseuraaja ja tehnyt monet asiat eri aikaan kuin muut hänen ikäpolveensa kuuluvat. Virpin lapsuuteen kuuluivat maaseutukylä, leikit naapurien lasten kanssa, oppikoulu. Vapaa-ajan harrastuksiin

kuului piirtäminen, josta Virpi haaveili myös ammattia. Yllättävä raskaus lukion loppuvaiheessa muutti kaikki suunnitelmat ja 20-vuotiaana Virpi oli eronnut yksinhuoltaja, jonka piti löytää toimeentulon kannalta turvallinen ammatti. Sellaiseksi valikoitui nuorisotyö, josta Virpi ei ennakolta tiennyt juuri mitään. Työura alkoi aikana, jolloin virkanimitysten taustalla oli usein puoluepolitiikka. Virpi opiskeli 40-vuotiaana uuden ammatin, mutta palasi kuitenkin nuorisotyöhön.

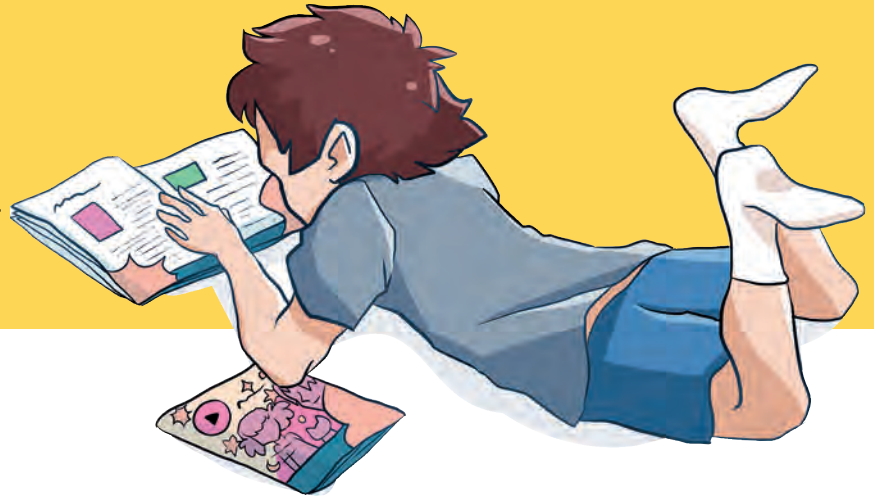
Leena ei halua määritellä itseään mihinkään luokitteluun. Sukupolviajatteluun hän liittää aikuisien vaikutuksen: ”– – kasvuympäristöni aikuisista, vanhemmista, opettajista, ammatinvalinnanohjajista ja muista ihmissuhdeammattilaisista, jotka pyrkivät ohjaamaan valintojani oman aikakautensa näkemysten, kasvatusperiaatteiden ja moraalin mukaisesti.”

Leena kokee olleensa vanhempiensa vaikutuksesta yhteiskunnallisesti aktiivinen jo pienestä pitäen ja tunteneensa halua parantaa maailmaa. Myös työssä hän haluaa kehittää ja kyseenalaistaa. Muuten hän näkee itsensä X-sukupolvelle tyypillisenä ahkerana puurtajana. Työpaikan vaihtaminen kiinnostavampaan ei kuitenkaan ole häntä pelottanut. Leena on myös innokas opiskelija, hänellä on kaikkiaan kuusi eri tutkintoa.

Linda kuvaa käyttämäänsä teknologiaa, VHS-nauhuria ja C-kasetteja, joihin hän nauhoitti radiota, 15-vuotiaana saatua kännykkää ja internetin käytön opettelua. Hän kertoo olevansa kärsimätön eikä halua tinkiä periaatteistaan, työssä hän ei siedä saamattomuutta. Sekä hänen syntymävuotensa että kuvaamansa perusteella tutkija voisi sijoittaa hänet Y-sukupolveen, mutta hän itse toteaa sukupolviajattelun olevan mutkikasta: ”Ihmisen mieli muokkautuu, /elämän aikana muodostuu.”

MIKA SUOMAA

Vuonna 1976 syntynyt Nuorisokeskus
Vasatokan toimitusjohtaja, Inari
Nuorisotyön eri tehtävissä vuodesta 2001.

X:n ja Y:n välissä

Tänä syksynä meidän pikkukylämme lentopallo-
vuorolla jaettiin viimeisen erän joukkueet peri-
aatteella nuoret vastaan vanhat. Vanhoihin pääsi,
jos muisti, missä oli silloin, kun kuuli Kekkonen
eronneen virastaan. Olin tuolloin 5-vuotias, ja olim-
me juuri muuttaneet rivitalosta omakotitaloon.
Aikuiset olivat kuohuksissa ja tunnelma oli rauha-
ton. Vaikkei täysin ymmärtänyt, mistä oli kyse, ym-
märsi kuitenkin sen epävarmuuden, mitä aikuiset
eivät kovin hyvin onnistuneet peittämään. Hävisim-
me erän niukasti 24–26.

Olin se serkkuporukan outo poika, joka paini- tai
hiihtoharjoitusten sijaan nautti lehtien selaamisesta
ja lukemisesta. Jo pienenä minulle olivat tuttuja
iskelmätähdet, kuninkaalliset, poliitikot, näyttelijät
jne., joita mummolan olohuoneen pöydänvälisestä

poimituista *Seura-* ja *Apu-*lehdistä tankkasin. En ole
varma, pitääkö muistikuva paikkansa, mutta lasten-
ohjelmia ei näytetty silloin, kun Neuvostoliiton johtaja
Leonid Brežnev kuoli. Surumusiikki tuntui soivan
televisiossa ikuisuuden. Korutonta kieltä siitä, mihin
silloin kumarrettiin. Mitä pitäisi tänä päivänä tapah-
tua, jotta vastaavaan menettelyyn mentäisiin?

Ala-asteella luokkien ikkunalaudoilla oli kynttilät
ja tulitikot muutenkin kuin joulun aikaan. Syynä
tähän oli se, että Inarin kunnan sähköverkko oli
erillään valtakunnan sähköverkosta ja olimme Neu-
vostoliiton sähkön varassa. Toimitusvarmuus oli
talvipakkasilla kaunistellenkin sanottuna epävarma.
Nykyisin kunnan energiayhtiö takoo kovaa tulosta
sähkötuonnilla Venäjältä. Epävarmuudesta voittoon
kulki inarilaisen sähkön tie.

Tšernobylin onnettomuus, Olof Palmén murha, Mikkelin panttivankidraama, Juha Valjakkala, Challenger-sukkula, kylmä sota, perestroika, glasnost, Romanian kansannousu. Kaikki nämä 1980-luvun suuret uutiset muistan vieläkin kuin eilisen. Ehdin käydä 1980-luvun lopulla partiolaisten matkalla Berliinissä. Silloin oli vielä DDR:n rajamuodollisuudet, joista joustava asiakaspalvelu ei tule ensimmäisenä mieleen.

Ja tietysti urheilu: vaikka jääkiekossa taaperrettiin, Marja-Liisa, Marjo, Matti, Arto, Pertti, Juha, Jouko ja Tapio pitivät olympiamainetta yllä. Tiina Lillakia unohtamatta, vaikkei kultaa olympialaisissa voittanutkaan. Elettiin vielä aikaa, jolloin pelattiin pihalla omalla porukalla ilman aikuisten ohjausta.

Radiossa soivat viikonloppuisin wanhat iskelmät, siis ne todella vanhat, ja rock-musiikkia kuuli muutaman tunnin viikossa. Ja niitä tietysti äänitettiin kasetille. Ja äänitettiin kaverille, joka äänitti sen kaverille, joka äänitti...

Kotitietokoneet tulivat ja niiden parissa vietettiin se, mitä mäenlaskulta, jalkapallolta ja ulkona olemiselta ehdittiin. Television kovia juttuja olivat Ihmemies, Ritari Ässä, Miami Vice ja Hittimittari. Nykyään, jos noita sarjoja näkee, tuntuu kuin

katsoisi ohjelmaa hidastettuna, niin rauhallinen tempo niissä on. Pienempänä kadehdin kaupungissa asuvia serkkupoikia, joiden televisiossa näkyi kaksi kanavaa.

Lamavuosina kävin lukiota. Minulle aika näyttäytyy harmaana ja ilottomana, vaikka oma nuoruus ja herääminen oli hyvinkin värikästä. Omat vanhempani olivat vakaissa työpaikoissa, mutta ystäväpiirin vanhempia työttömyys kosketti, ja muistan, kuinka oudolta tuntui, kun luokkatoveri kertoi, ettei heillä ollut jouluna lahjoja lainkaan, koska vanhemmilla oli niin tiukkaa.

Mutta mikä minussa on X:ää ja mikä Y:tä? Myönnetään, vakituinen työ on minulle todella

tärkeä. Myönnetään, työn sisältö ja mielekkyydet ovat minulle todella tärkeitä. Myönnetään, mahdollisuus vaikuttaa työnkuvaani on minulle todella tärkeää. Ei haittaa, vaikka joskus menee yli neljän,

mutta toisaalta en halua tulla aina aamulla kahdeksaksi. Tykkään vakaudesta ja varmuudesta, mutta tiedän omaavani työkalut epävakaammista tilanteista selviytymiseen. Elämässä pitää olla muutakin kuin työ, mutta jos siellä töissä viihtyy, en osaa sitäkään tuomita. Kesämökkiä tuskin hankin, en halua sitoa matkoja/lomia/pääomaa yhteen paikkaan.

Ehkä se 1990-luvun lama-aika on jättänyt jälkensä siinä, että minulla on aina ollut b- ja c-suunnitelmat. Opiskeluaikana meille toivotettiin, että tulemme tekemään useamman työuran, ja koen,

että näin se usealla meneekin. Vanhempi polvi ei todellakaan ymmärrä, kuinka vaivatonta heidän elämänsä on ollut isoissa asioissa. Työt ja asuntolainat hoituivat helpohkosti, vaikka marginaalit pilvissä olivatkin. Ei tarvinnut käyttää energiaa toimeentulon miettimiseen. Jos hoiti hommansa moitteetta, sai jatkaa työssään.

Minun ikäpolveni pojat ovat ensimmäinen sukupolvi, joiden isät eivät ole olleet rintamalla. Mutta meidän isämme puolestaan ovat sotatraumoista ja vammoista kärsineiden miesten kasvattamia poikia, ja joskus tuntuu, että meidän isät kipuilevat sen asian kanssa, että he eivät ole todistaneet miehuuttaan sotatantereella, vaan se on täytynyt tehdä muulla tavoin. Meidän pojat ovat sitten ensimmäinen sukupolvi, joiden ukit eivät kerro sotajuttuja. Uskon, että historiasta tuleva taakka on näillä pojilla kevyempi, ja uskallus olla oma itsensä, eikä muotin mukainen, on luonnollisempi.

Omissa ikätovereissani olen havaitsevani sellaisen eron, että pienten paikkakuntien

ikätoverit ovat selkeästi X:ää ja kaupungeissa kasvaaneet useammin kallella Y:n suuntaan. Itse koen olevani siinä välissä: yhtälönä omakotitalo-

farmariauto-vaimo-lapset-virka-koira ei tunnu vieraalta, mutta löydän hyvät puolet myös projektityö-vuokrakämpä-polkupyörä-julkinen liikenne-hyvät ihmis-suhteet-matkustaminen-elämästäkin.

Oliko tässä X:n ja Y:n risteymässä sitten jokin tekijä, joka sai minut nuorisotyön pariin?

Tiesin varsin hyvin, että leipä ei ole leveää näissä kuvioissa, mutta se tekeminen + osallistuminen ja näiden mahdollistaminen vetivät puoleensa. Käytännössä mikä tahansa muu ala olisi paremmin palkattua, mutta silti tähän elämäntapaan jää koukkuun. Moni nuorisotyöstä alaa vaihtanut ihminen jatkaa nuorisotyön parissa osin jopa tietämättään, esimerkiksi seuratoiminnassa, juniorivalmennuksessa ja yhdistyksissä.

Paluu pohjoiseen ei ollut minulle itsestäänselvyys, mutta se oli selvää, että haluan ainakin kokeilla, mitä aikuinen elämä kotiseudulla on. Kokeilu on

kestänyt nyt 12 vuotta. Tiedän pärjääväni kaupunki-elämässä ja ulkomaillakin, se on tärkeä tieto/pääoma. B- tai c-suunnitelmaa ei täysimääräisenä ole tarvinnut ottaa käyttöön, mutta ne ovat edelleen siellä taustalla. Samoin se tietty varman päälle pelaaminen kulutuksessa on varmasti osin 1990-luvun vuosista peräisin. Jos kuukausituloista jää jotain yli, se

menee todennäköisemmin ylimääräiseen lainanlyhennykseen tai säästöön kuin johonkin kivaan hattaraan. En häpeä käydä Lidlissä ja Pirkka-tuotteenkin ostan hyvillä mielin, jos se on lähellä alkuperäistä tuotetta. Osaan nauttia elämästäni ilman luksustakin, vaikka sillekin on toki aikansa ja paikkansa.

LEENA RUOTSALAINEN

Vuonna 1959 syntynyt Kotkan kaupungin nuorisotoimenjohtaja, mielenmaisemallisesti maailman kansalainen

Sattumien kautta eteenpäin – äxää, yytä ja zetaa sekaisin

Kaikenlainen kategorisointi kaventaa, ummettaa, ahdistaa ja rajaa maailmankaikkeuden silmälappumaiseen putkikatsantoon. En suostu määrittämään itseäni mihinkään luokitteluun. Luokittelu kuuluu tilastotieteeseen. Sukupolvi ei ole massa.

Kurkistaessani nuoruuteni hämärtyneisiin kuviin ja tunnelmiin näen kiltin tytön, joka mielisteli senaikaisia aikuisia ja yritti täyttää heidän toiveensa täydellisesti. Sukupolvinäkökulma tulee enemmän kasvuympäristöni aikuisista, vanhemmista, opettajista, ammatinvalinnanohjaajista ja muista ihmis-suhdeammattilaisista, jotka pyrkivät ohjaamaan valintojani oman aikakautensa näkemysten,

kasvatusperiaatteiden ja moraalin mukaisesti. Onneksi, sattumien kautta, pääsin irti roolista, johon minut yritettiin asettaa. Irtautumisen jälkeen(kin) olen ollut kiltti, mutta en mukautuvainen. Olen aina ollut paremminkin ehdokas Antti Kariston nimeämään kohorttiin ”potentiaalinen sukupolvi” kuin minkään sukupolven selkeä edustaja.

Yksi merkittävimmistä kokemuksista pikku-kaupungissa kasvaneelle oli kuukauden matka ulkomaille. Olin yksin, tietysti ryhmän ohjaajien ja muiden ryhmäläisten kanssa, kansainvälisellä leirillä Mustanmeren rannalla, jossa oli lapsia ja nuoria eri puolilta maailmaa. Tajusin maailman rajattomuuden

ja erilaisuuden. Yhteistä kieltä muiden maiden lasten kanssa ei ollut: olivat vain kasvot, hymyt, pelit, leikit, uinti, seikkailut, kauniit kivet, pehmeä hiekka, auringonpaiste ja pimeät leudot illat. Olin silloin 12-vuotias. Rakastuin palavasti libanonilaiseen Farah y. Farahiin, minua kaksi vuotta vanhempaan poikaan. Hän oli sellainen tumma kiharapäinen hymypoika. Lähetimme postikortteja vielä kolme vuotta matkan jälkeen. ”Minä rakastavan sinava” on edelleen hyvin muistissa yhden kukkakortin terveisissä.

Rakkaus on universaali. Siinä sukupolviajattelu saa kyytiä.

Tietysti on selvää, että eri-ikäisten kokemuksilla on yhdistäviä tekijöitä, jotka syntyvät yhteiskunnallisista tilanteista, teknologian kehityksestä, hyvinvoinnin tasosta, kulttuurin sekä musiikin virtauksista tai vaikka koulutusjärjestelmästä. Joku sukupolvi muistaa e-pillerit tai Neuvostoliiton romahduksen, toinen Eurovision laulukilpailun voittajan tai jääkiekon maailmanmestaruuden. Lähes kaikki muistavat internetin.

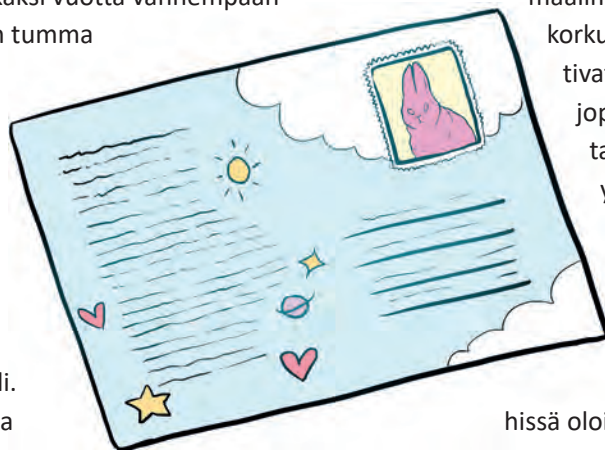
Olen käyttänyt lankapuhelinta. Jep. Puhelinnumero oli 23041. Kuuntelin Nuorten sävellahjaa ja yritin keskittyneesti saada lempibiisit C-kasetille. Ja ne törkeät toimittajat puhuivat päälle. Oliko kyse

sovitusta systeemistä, jossa suojattiin artistien elantoa? Olisi pitänyt ostaa valmiskasetit. Mutta, perheeni oli köyhä.

Omena ei kauas puusta putoa, ei nykypäivänäkään. Minusta tuli yhteiskunnallisesti aktiivinen maailmanparantaja jo polvenkorkuisesta. Vanhempani vaikuttivat kaupunginvaltuustossa, isä jopa eduskunnassa. Olennaisista olivat kuitenkin erilaiset yhteisöt, joissa vanhempani olivat mukana. Opin tuntemaan erilaisia aikuisia ja sain moni-ilmeisiä samaistumisen kohteita.

Vanhempani elivät köyhissä oloissa, joissa senaikaiset lapset ja nuoret jaettiin vanhempiensa mukaan punaisiin ja valkoisiin. Opettajat olivat auktoriteetteja, ja monet käyttivät asemaansa silloisten mittapuiden mukaan yrittämällä kurilla ja järjestyksellä laittaa ”vääräuskoiset” ruotuun. Vanhempieni nuoruuteen osui toinen maailmansota. Isältä kaatui isä sodan alussa ja nuorin veli sodan viimeisenä päivänä. Sota päättyi. Vanhempieni ei ollut nujerrettu henkisesti eikä fyysisesti. He eivät olleet katkeria eivätkä kynnisiä, vaan täynnä tulevaisuuden uskoa ja toivoa. He halusivat rakentaa paremman maailman. Siitä on kiittäminen vanhempieni.

Nuoruudessani itsensä osoittaminen tarpeelliseksi syntyi suorittamisen kautta. Siivosin kotona

usein, koska olin kiltti tyttö. Pääsyy oli kuitenkin se, että sain palautetta, kiitosta ja halauksia. Joskus jopa pennin nallekarkin.

Peruskouluaikani Savonlinnassa pelkistyi suorittamiseen koulussa. Ja pelkoihin pärjäämisestä. Häpeän, syyllisyyden ja pelon tunteet olivat usein läsnä. Häpeä siksi, etten osannut tai ymmärtänyt enkä uskaltanut kysyä. Syyllisyys siksi, että kaikki-voipaisuuden teinivuosina lintsasin koulusta ja tein kaikki tarvittavat ja vähän tarpeettomat temput, mitä jotkut tuossa iässä tekevät. Pelko oli läsnä erityisesti ruotsin tunnilla. Housuissa oli melkein sitä itseään. Ruotsin opettaja oli armoton sanallinen ruuskija. Hänen tunneillaan sai kokea, että on maailman pienin ja tyhmin ihminen, jos ihminen edes ollenkaan.

Rämmin yläluokat läpi hiellä, tuskalla ja itkulla. Sain yhdet ehdot ja seuraavana vuonna jäin luokalle. Tuttu kaveri- ja ystäväpiiri katosi kertaheitolla. Se oli suurin menetys. Myönteisin muisto koulu-ajoilta on tietyt opettajat, jotka osasivat suhtautua lempeästi siihen, etten minä, eikä perheeni, kuulunut kirkkoon. Minua ei ole koskaan kastettu, mitä eivät samanikäiset voineet ymmärtää. ”Kaikki on kastettu kirkossa”, oli yleinen tuomio. Rippikoulu oli sukupolvikokemus ja on sitä aika monelle nuorelle vieläkin.

Minut pelasti syrjään jäämiseltä kansalais-toiminta. Kävin kerhoissa, pidin kerhoja, osallistuin lauluryhmään, olin kesäisin leireillä ensin osanottajana ja sitten ohjaajana ja leiripäällikkönä, pääsin

matkustelemaan, tutustumaan uusiin maisemiin ja ihmisiin. Opin paljon uusia asioita ja vahvistuin ihmisenä. Itseluottamukseni kasvoi. Sen oli kyllä viedä ammatinvalinnanohjaaja, joka silmäili peruskoulun jälkeistä todistusta ja tokaisi: ”Näillä pape-reilla sinusta tulee levyseppähitsaaja tai vaateom-pelija.” Kyseiset alat olivat Savonlinnan silloisen kukoistuksen avaimet. Selvyyden vuoksi sanotta-koon, etten väheksy kyseisiä ammatteja, mutta olin kansalaistoiminnassa oppinut asioita, joiden varaan voisi tulevaisuudessa rakentaa jotain muuta. Mitä? En tiennyt.

Lähdin kansankorkeakouluun Hämeenlinnaan. En todellakaan tarvinnut rohkaisua. Saman koulun ovat käyneet isäni, äitini, siskoni ja veljeni. Tämä oli perheen sisäinen omenakokemus. Nuorena neitona pääsin elämään tiiviissä yhteisössä, jossa opin korvaamattomia elämän- ja vuorovaikutus-taitoja. Sen lisäksi sain todistukseen arvosanoja mm. historiasta, filosofiasta ja kielistä, ja niistä on ollut hyötyä seuraavien sattumanaskeleiden toteu-tumiseen.

Koulutusjärjestelmä oli kehittynyt jo tuohon aikaan monimuotoisemmaksi. Pääsin Tampereen yliopistoon ei-ylioppilaille tarkoitettuun nuorisotyön tutkintoon. Sinänsä en luottanut juurikaan kykyihini. Menin joukon jatkona. Edellä mainitusta kansankorkeakoulusta pyrki noin 20. Ja minä onne-ton pääsin. Ehkä se johtuu siitä, että menestymis-paineita ei ollut. Olen kiitollinen koulutusjärjestelmän kehitymisestä. Olen elämän ehtopuolella valmis-

tunut kasvatustieteen maisteriksi. Tosin monen mutkan kautta. Minulle on kertynyt matkan varrelta kuusi eripituista tutkintoa.

Olen arvostanut koulutusta ja elinikäistä oppimista jo ennen kuin itse sanoista tuli valtavirtaa. Olen mielissäni, että oppiminen on yhdistetty monipuolisemmin työhön ja arkeen. Kokemuksella ja ns. hiljaisen tiedon jakamisella on merkitystä. Sanotaan jopa perhe-elämän, lasten kasvatuksen ja arjen pyörittämisen vahvistavan taitoja, joita työelämässä tarvitaan. Organisoitukyky ja johtaminen syntyvät myös oman arjen kautta.

Pysyn hyvin pinnalla. Olen näyttötutkintomestari. Otan vastaan näyttöjä nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan sekä lasten ja nuorten erityisohjaajan ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista. Ohjaan opinnäytetöitä. Minulla on säännöllisesti opiskelijoita ”seuraa johtajaa” -teemalla. Väitän, että opiskelija on oppinut paljon ja on täynnä intoa, kun on seurannut minua seitsemän viikkoa. Kokemusta voi jakaa monella tavalla.

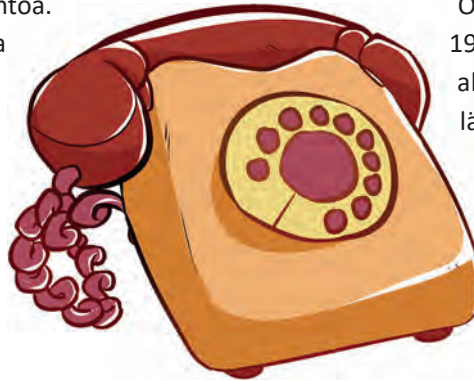
lällisesti minut voi sijoittaa X-sukupolveen, vaikken sukupolviorientoitunut olekaan. Olen tehnyt ”aina ahkerasti töitä”, mutta en ole määritellyt itselleni kaavaa tai uraputkea ”kohti suurempaa palkkaa tai organisaation ylempiä tasoja”. Kehittäminen, ideointi ja kyseenalaistaminen ovat verissä,

mutta edelleenkään en tähtää jonkin johtotähden viitoittamaa tietä.

Olin kansalaistoiminta-aktivisti 1980-luvulla. Kuljin Savonlinnan aluesihteerin työn kautta Mikkelin läänin piirisihteeriksi ja siitä vielä valtakunnallisen järjestön Suomen Demokraattisen Nuorisoliiton pääsihteeriksi ja puheenjohtajaksi. Pysähdyin vuonna 1991 miettimään, mitä tekisin seuraavaksi. En ajatellut tehdä uraa poliittisessa toiminnassa. Halusin

kokea jotain muuta ja uutta. Olin myös aika kypsä niin sanottuun puoluepoliittiseen peliin. Se ei kuitenkaan ollut minua varten.

Pitkän pohdinnan jälkeen astuin silloisen Helsingin kaupungin nuorisotoimenjohtajan Martti Pöysälän huoneeseen. Lykkäsin kättä ja kerroin etsiväni töitä. Martti on kansalaistoiminnan ihminen ja ymmärsi, että kokemuksestani on hyötyä monella tapaa muuallakin työelämässä. Siitä se lähti. Aloitin uuden Pihlajamäen nuorisotalon vastaavana. Joskin siihen aikaan kutsumanimike oli isäntä, jota en suostunut käyttämään. Vierastan sukupuoliorientoituneita nimikkeitä. Pihlajamäen mahdollisuuksien nuorisotalo oli minulle merkittävä virstanpylväs ammatillisessa ja inhimillisessä kasvussa. ”Leijonatkin ovat ihmisiä”, totesin toimiessani Pihlajamäessä. Olin politiikassa tulkinnut ihmisiä yksipuolisesti heidän viiteryhmänsä kautta ja asettanut

eri ryhmät omiin lokeroihinsa. Pihlajamäkeen jäi lokerointi. Paikallinen Lions Club palkitsi minut klubinsa ensimmäisellä ”työnsankarin” mitalilla.

Kunnallisen nuorisotyön matka jatkui eri tehtävissä, kuten Koillis-Helsingin nuorisosihteerinä ja vs. aluepäällikkönä, Nuorten mediakeskuksen projektisuunnittelijana ja toiminnanjohtajana, kulttuurisen nuorisotyön toimistopäällikkönä ja keskitettyjen palvelujen osastopäällikkönä heinäkuuhun 2014 saakka. Tykkäsin olla kaupungin ”virkamies”. En halunnut sammaloitua Helsingin kaupungissa, joten tein visiittejä säännöllisin väliajoin eri työpaikkoihin. Olin kaksi vuotta Yleisradiolla, yhden syksyn eduskunnassa, erään kesän leirijohtajana Hirvensalmella sekä kolme vuotta oppimisen ohjaajana eli opettajana Lohjalla.

Kaikki kokemukseni ovat tarjonneet minulle näköalapaikkoja erilaisiin maailmoihin sekä mahdollisuuden tutustua erilaisiin ihmisiin. Väitän, että innostukseni ja vaikuttamisen haluni juurisyyt ovat rohkeudessa ja uskalluksessa heittäytyä kokemustuulen armoille. Vielä kymmenen vuotta sitten minua pidettiin osin outona lintuna kansalaisten keskuudessa. Työpaikkojen vaihdoksia pidettiin kypsymättömän ja lyhytjänteisen ihmisen ominaisuuksina. ”Pitkä ura samassa työpaikassa on arvo sinänsä”, minulle sanottiin. Ei sanota enää. Erilaiset kokemukset nähdään arvona sinänsä ja merkityksellisinä vastaamaan nykytyöelämän muutoksia.

Vielä kerran hyppäsin tuntemattomaan. Hain ja sain Kotkan nuorisotoimenjohtajan paikan. Ensimmäistä kertaa yksimielinen valinta. Olen viihtynyt

Kotkan kauniissa maisemissa. Minulla on kiinnostavia, haastavia, voimaannuttavia ja valtauttavia tehtäviä. Istun oikeissa pöydissä. Minulla on maailman paras henkilökunta, innostavat yhteistyökumppanit ja mahtavat nuoret sekä kaupunkilaiset.

Työelämän eri vaiheissa, muutoksissa ja myllerryksissä esimiehen rooli on erittäin tärkeä. Minulla on ollut ns. herraonni. Helsingin nuorisosihteerikeskuksen nuorisotoimenjohtajat Martti Pöysälä (herra nro 1), Lasse Siurala (herra nro 2), Tommi Laitio (herra nro 3) ja Kotkan palvelujohtaja Jorma Haapanen (herra nro 4) ovat tosi mahtavia. Jokainen heistä on antanut tilaa, luottamusta ja arvostusta. Luonnollisesti kyseessä on vuorovaikutussuhde, jossa molemmilla osapuolilla on merkitystä. Jokainen meistä voi vaikuttaa luottamuksellisen suhteen syntymiseen itsensä ja esimiehen välillä. Johtajuutta ei kannata koskaan eikä milloinkaan vähätellä. Siihen suohon oppoa ja syvälle.

Olen silloin tällöin miettinyt, mistä syntyy kohdallani energinen virta, innostunut mieli ja utelias sekä avoin tapa suhtautua ihmisiin, asioihin ja ilmiöihin. Vastaukseni on vahva ihmiskäsitys ja sisäistetyt arvot. Jostain syystä, ja varmaan monesta syystä, mieleni maisemaan on lähtökohtaisesti piirtynyt myönteinen ihmiskäsitys. Näen, koen ja tunnen, että jokaisessa ihmisessä on vahvuuksia. Jos ne eivät heti löydy, niin kannattaa etsiä. Monet vahvuudet piiloutuvat epävarman itsetunnon verhon taakse tai ympäristön ja toisten ihmisten liian

suuriin vaatimuksiin. Moni joutuu etsimään, joskus pitkään, oikean kokoisia saappaita tai kenkiä.

Olen jäsentänyt itselleni arvot, joiden pohjalta näkökulmat ja päätökset kumpuavat kuin selkäytimestä. Luottamus ihmisiin, avoin asioiden ja ongelmien käsittely sekä tilan antaminen ihmisille synnyttävät oman henkisen tilan. Mikään inhimillinen ei ole minulle vierasta. ”Moka päivässä pitää hereillä” on yksi mottoni, jota käytän sujuvasti. Nuoriso-työssä, kuten niin monissa aikuisammateissa, kuvitellaan, että kokonaan suunniteltu on täysin tehty. Todellisuudessa aika ajaa usein ideoiden ja ajatusten ohi. Samalla yritetään tehdä ihmisten puolesta liikaa. Tila kapenee ja ihminen joutuu ahtaalle.

Samalla oma ajattelu joutuu raudanlujaan puristukseen. Hengitys lähes lakkaa.

Olen riippuvainen muista. Yksin en ole oikeastaan mitään. Riippuvuus toisista on myönteinen ja yhteisöllinen lähtökohta. Samalla ihmisillä, myös minulla, on tarve liittyä toisiin. Entistä enemmän sekä koulutuksessa että työssä riippuvuusmuutos ja liittymistarve lisääntyvät. Nyt en puhu jatkuvasta ”ole sosiaalinen -mantrasta” vaan erilaisten ihmisten mahdollisuudesta tuoda kykijänsä, osaamistaan, kiinnostuksen kohteitaan ja oppimishaluaan esiin. Kun muutokseen yhdistetään koko maailma, niin tavoitteena on rakentaa globaalia oikeudenmukaisuusyhteisöä. Ei vähempää eikä enempää.

ELINA MÄKELÄ

Vuonna 1987 syntynyt erityisnuorisotyöntekijä

Makkaranpaistoa ja sukupolvi-ihmettelyä

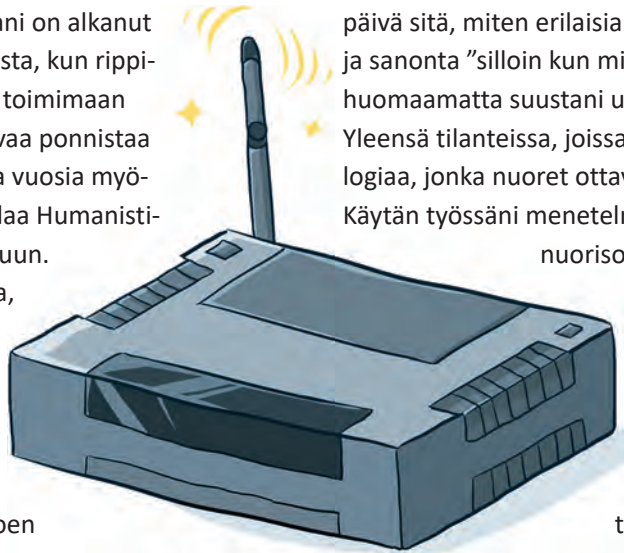
Olen syntynyt vuonna 1987. Äitini mukaan aurinkoisena, mutta kylmänä helmikuun iltpäivänä, muutamaa kuukautta vaille kolmekymmentä vuotta sitten. Syntymävuoteni perusteella olen virallisesti Y-sukupolvea, mutta henkilökohtaisesti koen kuuluvani enemmänkin X- ja Y-sukupolvien väliin. Huomaan omaavani Y-sukupolvelle tunnusomaisia piirteitä, mutta allekirjoitan myös osan X-sukupolven arvostamista asioista.

Omasta nuoruudestani muistan suurimpina asioina television Jyrki-ohjelman, hevoset, *Suosikki*-lehden ja Spice Girlsit, joita kaikkia fanitettiin kavereiden kanssa välillä jopa niin ettei nukutuksi saanut. Muistan myös, kun musiikkivideoita nauhoitettiin videokasetille ja kelattiin kasetit niin loppuun, että itkuhan siinä pääsi, kun sitä ihanaa Nick Carteria ei enää pystynytäkään tuijottamaan tv:stä koulun jälkeen. Onneksi nykyisin voi nauttia näitä

sulosointuja Youtuben ja muiden toistopalveluiden avulla. Muistan myös teiniajan internet-yhteyden merkkiäänänen, joka tuntui huutavan minuutreja ennen kuin yhdisti. Jonka jälkeen huusi äiti, kun ei saanut soitettua minnekään, kun olin nettissä. Oma nuorisotyöurani on alkanut näistä hetkistä ja muistoista, kun rippikoulun jälkeen innostuin toimimaan isosena. Sieltä oli luontevaa ponnistaa ensin kerho- ohjaajaksi ja vuosia myöhemmin opiskelemaan alaa Humanistiseen ammattikorkeakouluun.

En ole sitä sukupolvea, joka meni ylämäkeen suksilla menen tullen kouluun 20 kilometriä, enkä usko että myöskään vanhempani ovat. Se, mihin sukupolveen koen kuuluvani, riippuu paljon siitä miten minut on kasvatettu ja miten olen viettänyt kriittisimmät kasvuvuoteni. Osaa vaikutteista on tietenkin nuoruuteni ajan ympäristö muokannut, mutta varsinkin näin 30-vuotispäivän kynnyksellä koen mieleltäni olevani enemmänkin mummeli, joka nauttii mökkireissuista maalle, kuin uraa uurtava stadilainen.

Arvostan hyvää oloa, ystäviä, luontoa ja hiljaisuutta. Ne ovat hyvää vastapainoa työlle, jossa ollaan ihmisten kanssa tekemisissä koko ajan ja jossa hiljaisuus on harvinaista.

Työskentelen tällä hetkellä kunnallisella puolella erityisnuorisotyöntekijänä, ja onnekseni työtehtäviini kuuluu kaikkea mahdollista avointen ovien toiminnasta aina kansainväliseen työhön asti. Omassa työssäni huomaan hämmästeleväni joka päivä sitä, miten erilaisia kohtaamani nuoret ovat, ja sanonta ”siloin kun minä olin nuori” putkahtelee huomaamatta suustani ulos melkeinpä viikoittain. Yleensä tilanteissa, joissa tarvitaan uusinta teknologiaa, jonka nuoret ottavat haltuunsa sekunneissa. Käytän työssäni menetelmiä, joita ovat käyttäneet

nuorisotyöntekijät jo pitkään ennen minua, mutta myös uusimpia väyliä ja keinoja, joita olen saanut itsenkin opetella. Tästäkin syystä koen enemmän olevani sopivassa suhteessa kaikkia sukupolvia kuin vain yhden polven kasvatti.

Pidän vanhanaikaisista, hyväksi havaituista keinoista, mutta en pelkää kokeilla uusia innovatiivisia juttuja.

Jos tarvitsen työssäni tietoa, huomaan itse meneväni nettiin tai suoraan jonkin yhteisön somekanavalle tietäen, että sieltä se tieto löytyy. Työkaverini, joka on minua tasan 20 vuotta vanhempi, kaivaa mielellään myös puhelimen esiin. Mutta toisin kuin minä, hän käyttää puhelinta oikeasti soittamiseen ja selvittää tiedon sitä kautta. Olen ehkä nopeampi hyväksymään muutokset ja

ottamaan uusia työmenetelmiä käyttöön, mutta palaan myös itse niihin menetelmiin, joista muistan saaneeni paljon irti. Mikä onkaan parempaa kuin viedä kaupunkilaisnuoret metsään ja opetella yhdessä miten vuollaan makkaratikka (tai soijanakkitikku) tai keitellään pannukahvit itse tehdyssä nuotiossa. Ja huomatkaa, että nuoret ovat ylittäneet itsensä jo mennessään sinne metsään, joka muuten Etelä-Suomessa vilisee karhuja ja susia.

Vaikka työmenetelmämme saattavat olla erilaiset, arvostamme edellä mainitun työkaverini kanssa nuorisotyössä samoja asioita. Nuorten kanssa olemista, heidän hyväksymistään sellaisina kuin he ovat, mahdollisuuksien, silloin tällöin jopa kokeuksien antamista. Haluamme molemmat olla niitä aikuisia, joilla on aina aikaa. Varsinkin jos vanhemmat ovat matkatöissä tai kotona muuten vaan pännii ”just sillä hetkellä olla”.

Nuorisotyössä on jokaisella sukupolvella aika ja paikka, eikä ketään syrjitä sen takia milloin on syntynyt. Meistä jokainen, joka on hakeutunut nuorisotyöhön, on siellä sen takia, että nuoret ovat tärkeitä. Ainoa asia, joka loppujen lopuksi merkitsee, on se, miten kohtaavat nuoren missä ikinä oletkaan. Nuorisotalolla, kadulla, kahvilassa, kiipeilyseinällä tai netissä. Me kaikki nuorten kanssa työskentelevät teemme työtä omalla tavallamme ja omaa persoonaamme käyttäen. Me hyväksymme muutokset ja otamme niistä käyttöömme ne, jotka koemme itsellemme hyväksi ja luonnollisiksi.

Se, oletko syntynyt X-, Y- vai jopa Z-sukupolveen, näkyy enemmän siinä, mitä keinoja ja välineitä hyödynnät. Mutta nuorta ei kiinnosta, oletko Instagram-aktiivi. Kunhan olet aktiivi nuorten näkemisessä.

LINDA OPACIC

Vuonna 1986 syntynyt
nuorisotyön ohjaaja, Turku

Sukupolviajattelu, mistä johtuu tämä haihattelu?

Sinä vuotena, kun synnyin, räjähti –
ydinvoimala tuhoutui, kärkehti.
Oli Palme juuri murhattu,
jälkeen elokuvan salaa ammuttu.

Kasvoin lähiöissä koko lapsuuden,
Varissuo muodosti todellisuuden.
En ollut köyhin, vaan en rikkainkaan –
todellisuus ihmistä kasvattaa.
Teimme kotona töitä, oli perhe suuri –
oli ystäviä, talkoita ja suojamuuri.
Oli lähiömme kulttuurien sulatusuuni,
se paikka, ne ihmiset, meillä kävi tuuri.

Kuulun kuulemma itse Y-sukupolveen,
mutten oikein usko moiseen.
Omistimme VHS-nauhurin,
sillä MTV:ltä nauhoitin.
Kaikki biisit sai radiosta kasettiin,
ei ollut vielä varaa ceedeisiin.
Kun täytin 15, sain kännykän –
sen avulla uuden elämän.
Tekstareilla tehtiin kuvia,
oli matopeli suurinta hupia.

Sen jälkeen sain kannettavan soittimen,
sai bussimatkat uuden ulottuvuuden.
Muutuvin vähän, kehityin –
sai tietoa helpommin, edistyin.

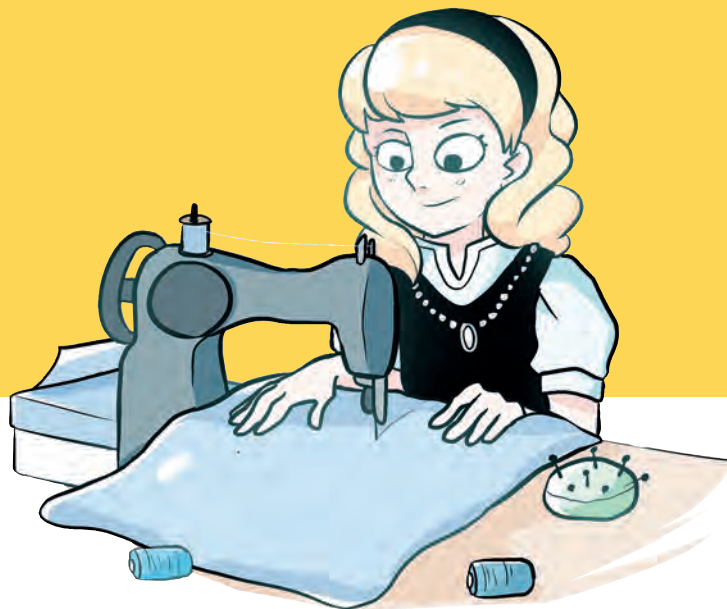
Netti tuli paljon myöhemmin,
sen käyttöä kauan opettelin.
Sen tunnustan, olen kärsimätön,
periaatteistani tinkimätön.
Enkä haluaisi epäonnistua,
se voi usein itselle kostautua.
Valitsin työni, koska haluan tehdä –
saamattomuutta en siedä, en kestä.
Haluan auttaa, neuvoa, opettaa –
teoillani, sanoillani nuorempia kasvattaa.

Pyrin olemaan turvallinen aikuinen,
nuoren ihmisen luottamuksen arvoinen.
Kauan sitten, kun tapasin ohjaajan –
hänen ansiostaan tein hyvän valinnan.
Valinnastani kiitollinen vieläkin,
olen onnellinen, tämän tien valitsin.

Ehkä kuulunkin kaikkiin lokeroihin,
sukupolviin, kirjaimiin ja numeroihin.
Ihmisen mieli muokkaantuu,
elämän aikana muodostuu.
Olen osa kaikkea, arvokas –
sukupolvijattelu mutkikas.

VIRPI RANTANEN

Vuonna 1959 syntynyt palvelupäällikkö,
Lahden kaupungin nuorisopalvelut

Sukupolvien välissä

Tämä on kertomus 1950-luvun lopulla syntyneen tytön ajautumisesta kunnalliseen nuorisotyöhön 1980-luvun alussa. Tarina niin kuin elämäkin on kokonaisuus, jossa työ- ja yksityiselämä vuorottelevat. Enemmän kuin syntymävuosi ovat elämääni vaikuttaneet lapsuusperhe ja sattumat. En koe olevani 50-lukulainen, mutta en kuulu X-sukupolveenkaan. Mikä minä siis olen tai keneen samaistuisin? Ehkä asemoin itseni omaan yksityiseen maailmaani kuten kuusivuotiaana, kun tokaisin aikuisille kyselijöille, ”etten ole kenenkään tyttöjä, olenpahan yks’ Virpi vaan!”

Synnyin vuonna 1959 Uudellamaalla pienessä kylässä työläisperheen kuopukseksi. Vanhempani syntyivät 1920-luvun lopulla ja kokivat sota-ajan

nuoren näkökulmasta. Kaksi sisartani syntyivät 1950-luvun alussa ja jaksavat edelleen muistuttaa, että heidän lapsuuteensa verrattuna pääsin kaikesta aivan liian helpolla. Ehkä perheen tilanne oli 1960-luvulla taloudellisesti vakaampi ja elämä siksi helpompaa, mutta en kokenut olevani mitenkään etuoikeutettu. Sisarusarjan kolmantena, ikuisena pikkusiskona, opin väistelemään sisarten riitoja pikkusiskon vahtimisvuoroista. Tilaisuuden tullen opin ottamaan myös hyödyn näistä riidoista. Minusta tuli tarkkailija ja selviytyjä. Kun ei kiukutellut, pääsi helpommalla.

Isä oli työnsä takia paljon poissa, ja äidin komennossa teimme pienestä pitäen kotitöitä. Ehkä siskojen työlista oli pidempi kuin omani, mutta iso-

siskojen tehokkaan kiristyksen ja lahjonnan myötä tein osuuteni ja välillä siskojenkin osuuden. Opimme kantamaan vettä, pilkkomaan puita ja sytyttämään tulen, käyttämään lapiota, sahaa ja vasaraa ja tekemään tietysti myös niitä ”naisten töitä”. Monista kotona opituista askareista on ollut hyötyä myöhemmin. Töissä ja kotona olen kaivanut muistista monta hyvää konstia niin omakotiasumiseen kuin nuorisotyön menetelmäksi tai leiritoiminnan tueksi.

Asuimme maaseudulla, maalaiskylän viereen rakennetulla omakotialueella, ”työläisten sivukylässä”. Useat naapurustossa, kuten myös omat vanhempani, olivat muualta muuttaneita, evakkoperheitä tai työn perässä tulleita. Kyläläisten juuret olivat muualla, joten meitä ei varsinaisesti laskettu paikkakuntalaisiksi. Lähes kaikissa kylän perheissä molemmat vanhemmat kävivät töissä ja isommat sisarukset vahtivat loma-ajat pienempiä sisaruksia. Päiväkodin korvasi naapurin täti. Kouluikäisinä pyörimme kylän raitilla, istuimme maitolaiturilla ja laskimme autoja, hiihimme, pelasimme tai leikimme pihaleikkejä tytöt ja pojat yhdessä. Harrastusmahdollisuuksia tai nuorisotiloja ei kotikylässä ollut. Harrastuksiin kulkeminen kirkonkylälle tai lähi-kaupunkiin ei kuulunut tapoihin eikä olisi ollut oikein mahdollistakaan. Koulu, seurakunta ja raittiusyhdistys tarjosivat käytännössä ainoat mahdollisuudet harrastamiseen. Koululle ja pääkylään oli kuitenkin matkaa kolme kilometriä. Vasta kolmannella luokalla sain joskus valoisaan aikaan luvan

pyöräillä koululle seurakunnan tyttökerhoon tai opettajan pitämään raittiusyhdistyksen kerhoon. Koululla järjestetyillä tapahtumilla oli iso merkitys. Kolmannella ja neljännellä luokalla opettaja kuljetti meitä omalla autollaan ympäristökunnissa järjestettyihin kulttuuritapahtumiin ja urheilukilpailuihin. Opettaja kannusti meitä osallistumaan, vaikkei erityisiä taitoja olisi ollutkaan. Henkisissä kilpailuissa ja myöhemmin oppikouluikäisenä Nuorisoin taide-tapahtuman paikallisissa kilpailuissa menestyin parhaiten piirustus- ja kirjoituskilpailuissa. Soittamista yritin, mutta siitä seurasi lähinnä jännityksen seurauksena syntyneitä uusia sävellyksiä. Piirtäminen oli minulle tärkeää, ja siihen liittyivät kaikki tulevaisuuden ammattihaaveenikin.

Oppikouluun pyrittiin kansakoulun neljännen luokan jälkeen. Koska aloitin koulun kuusivuotiaana, olin oppikoulun alkaessa vasta yhdeksänvuotias. Kukaan ei kyseenalaistanut sitä, voiko sen ikäisen lähettää yksin linja-autolla yli kymmenen kilometrin päähän kirkonkylälle kouluun. Isoon kouluun ja lähes 40 oppilaan luokkaan siirtymisestä huolimatta maailma säilyi vielä turvallisena lapsen maailmana. Uusmaalaista kirkonkylää ei 1960- ja 70-lukujen radikalismi juuri ravistellut. Oppikoulun alaluokilla toki ihmettelimme, mihin katosi Teiniliitto. Suuri teiniliittolaisten siirtymäriitti ”nahkonva” meille kyllä järjestettiin, mutta itse liitosta tai sen jäsenyydestä ei kukaan puhunut mitään. Elettiin 1970-luvun alkua, ja vuonna 1939 perustetun Suomen Teiniliiton loppu käynnistyi.

Kotimme oli tyypillinen 1950-luvun omakotitalo. Oman huoneen sain vasta 12-vuotiaana. Meillä ei ollut levysoitinta tai kelanauhuria, joilla soittaa nuorten musiikkia. Kasvoimme Metsäradion ja Sävallahjan tahdissa. Televisio meille tuli jo 1960-luvulla. Se kokosi perheen iltaisin yhteen. Katselimme elokuvia ja tuon ajan viihdeohjelmia Spedevisiota ja Lauantaitansseja. Hippiaatetta ja go go -tanssin kuvioita harjoittelin isosiskojen siivellä, kun naapurin pojat toivat meille kelanauhurin ja soittivat siskojen huoneessa Beatlesia. Muuten ei teinivaiheeseeni mahtunut musiikki-idoleja tai julkkisihastuksia. En myöskään harrastanut pitkiä puheluita lankapuhelimessa, koska meille tuli puhelin vasta, kun olin aikuinen. Aikani kului naapurien lasten kanssa olemiseen, lukemiseen, piirtämiseen ja omien vaatteiden tekemiseen.

Ikäluokkaani yhdistäviä tekijöitä ovat varmaankin olleet 1970-luvun energiakriisi, laajat lakot, jotka pysäyttivät linja-autoliikenteen ja tyhjensivät kauppojen hyllyjä vähintään kerran vuodessa, ja tietenkin Kekkonen, joka oli tuon ajan ikuinen presidentti. Lukioiässä yliopistomaailma ja ylioppilaiden liikehdintä olivat totta isoissa kaupungeissa. Maalaisteinin elämässä niillä ei ollut uutisotsikkoja suurempaa roolia tai tuskin edes sitä. 1970-luvun puolivälin jälkeen tietoisuus laajeni, kiitos vanhimman siskon yliopisto-opintojen Tampereella. Vierailu siskon opiskelijasolussa Hervannassa sai aikaan ”valtavan vallankumouksellisen herätyksen” – se tosin koski vain ulkoisia merkkejä. Rauhanliiton

pulumerkki rinnassa, basaarihuivi kaulassa, intialaiselta jasmiinisaippualta tuoksuen ja mustissa kiinantossuissa astellen muutuin pikkukylän koulu-laisesta boheemiksi taiteilijanaluksi. Suurempaa aatteellista valaistumista ei asiaan liittynyt. Ulkoiset merkit riittivät saamaan oman ystäväpiirin hämmennyksiin.

Jos nuorten musiikki-idolit olivat minulle vieraita, oli musiikki kuitenkin tärkeässä roolissa. Musiikkia tarvittiin tanssimiseen. Kävimme lauantai-iltaisin kirkonkylällä seurantalolla tanssimassa. Siellä oli tarjolla livemusiikkia ja lavalla nähtiin kotimaisia artisteja kuten Kirka, Hector, Danny ja Hullujussi. Kesällä kävimme lavatansseissa. Silloin palattiin humppalinjalle. Kun ystäväpiiristä alkoi löytyä ajokortteja, ajoimme pitempiäkin matkoja eri lavoille. Tanssilavalta löysin myös miehen, josta tuli aikanaan ensimmäinen aviomieheni ja lapseni isä.

Koulun aloittamisesta saakka elämäni on ollut normien mukaan ”väärin ajoitettua”. Aloitin koulun kuusivuotiaana. Tunnollisena oppilaana keräsin hymytytöt, stipendit ja kiitettävät numerot. Vastoin kaikkia sääntöjä olin lukion päättyessä vuonna 1977 raskaana. Yritin aloittaa opiskelun heti ylioppilasvuoden syksyllä, mutta raskauden takia jouduin eroamaan koulusta jo opintojen alkuvaiheessa. Lapseni syntyi joulukuussa, juridisesti ja etenkin ihmisten silmissä aviottomana. 1970-luvun Suomessa asiaan kuului, että tuossa tilanteessa mennään naimisiin. ”Pakkoavioliitto” lapsen isän kanssa päättyi reilun vuoden kuluttua. Kaksikymppisenä

olin jo eronnut yksinhuoltaja. Tuolloin ei ollut kovin kunniaakasta olla eronnut, saati 20-vuotias eronnut yksinhuoltaja, ilman ammattia ja työpaikkaa.

Kehityopsykologien mukaan aikuisiän kehitys alkaa 17–22 vuoden iässä. Tuolloin tulisi kyseenalaistaa oma paikka varhaisaikuisuudessa ja lähestyä aikuisuuden maailmaa. Omalla kohdallani kyseenalaistamiseen ei ollut aikaa. Yksinhuoltajaäitinä astuin suoraan teini-iästä aikuisuuteen. Haaveet taiteilijanurasta jäivät. Piti löytää toimeentulon kannalta varmempi ammatti. Siskon ehdotuksesta päädyin opiskelemaan nuorisotyötä, josta minulla, sen enempiä kuin siskolakaan, ei ollut mitään ennakkotietoa. Opiskelujen aloittaminen Suomen Nuorisopistossa Paukkulassa oli käytännössä hyppy tunteuttomaan. Se vaati toiselle paikkakunnalle muuttamista, ja äitini päätti, että hän hoitaa poikani ja minä asun viikot Mikkelissä. Viikonloppuina tulisin kotiin ja olisin äiti lapselleni. Käytännössä järjestely tuntui järkevältä, mutta itse koin olevani enemmän äitini tytär kuin lapseni äiti.

Kun aloitin nuorisotyön opinnot Paukkulassa vuonna 1979, aloitti samalla kurssilla myös aito ”koijärveläinen”. Syksyllä 1979 Koijärven tapahtumien olisi luullut olevan jokaisen nuoren tietoisuudessa, mutta oman elämäni kaaokseen ei Koijärvi-keskustelu ollut mahtunut. Paukkulassa

opiskelijakollegan kansalaistottelemattomuudesta tuli jotain mielenkiintoista. Ikäiseni nuoren naisen ”ura” Luonto-Liiton aktiivina ja Koijärven kapinallisenä edusti jotain sellaista villiä ja vapaata elämäntyyliä, josta itse en uskaltanut käytännössä edes uneksia. Nuorisopisto raotti muutenkin ovia ulkomaailmaan. Koin suurta maailmantuskaa ja moraalista häpeää Nälkpäivä-tempausten aikana, kieltäydyin tarttumasta aseeseen liikuntatunnilla. Minulla oli afgaanimekko, vaarin vanha flanellinen aluspaita, lapikkaat ja ydinvoimanvastainen rintanappi. Olinko siis yhteiskunnallisesti valveutunut vaihtohtokansalainen? Olisin voinut ollakin, jos elämässä olisi ollut siihen tilaa. Toisaalta radikalismi ei kuulunut tuon ajan pikkukylällä kasvaneen elämäntyyliin, se kuului kaupunkilaisten kulttuuriin.

Ensimmäinen työpaikkani valmistumisen jälkeen oli lyhyt sijaisuus Etelä-Pohjanmaalla opintojärjestön opintosihteerinä. Kunnallisessa nuorisotyössä aloitin Lahdessa 1980-luvun alkupuolella. Aloitin työn aikana, jolloin lahtelaiset poliittiset nuoris- ja harrasteyhdistykset olivat voimissaan. Yhdistysten yhteistyö kaupungin nuorisotoimen kanssa oli moninaista. Pääkaupunkiseudulla käynnisteltiin Lepakkoluolaa, ja kaiut radikaaleista toimista tulivat esiin myös oman toimipisteeni syntyhistoriassa. Nuorisoyhdistykset ja bändit olivat

vallanneet Sammonkadulla teollisuuskiinteistön kellaritilat. Lahdessa oli syntyä oma lepakkoluola. Paljon ei tilavaltauksen uhmasta kuitenkaan jäänyt jäljelle, kun kaupunki kunnosti Sammonkadulle tuon ajan isoimman ja komeimman Nuorisokeskuksen. Oma työhistoriani alkoi kerhoisäntänä juuri avatusta Nuorisokeskuksen 8-salista. Poliitikka vaikutti vahvasti kuntien työntekijöiden rekrytointiin alimmalta työntekijäportaalta johtajiin. Nuorisokeskuksessa oli töissä itseni lisäksi kolme muuta työntekijää. He olivat tulleet valituiksi tehtävään ”sopivina”, kun itse olin vain ”pätevä” ilman minikään puolueen jäsenkirjaa. Olin työpisteen ainoa nuorisotyötutkinnon suorittanut työntekijä, mutta valinnastani valitettiin. Pätevyys kuitenkin riitti, koska valitus ei mennyt läpi.

Työnkuvaan kuului yhteistyö paikallisten nuorisoyhdistysten kanssa. Itse emme järjestäneet mitään toimintaa. Olimme edellytysten luojia ja talon kulttuurin ylläpitäjiä. Toiminnassa elettiin vahvaa diskobuumia, ja 8-salin lavalla nähtiin myös ajan kirkkaimmat kotimaiset bändit kuten Sielun Veljet, Popeda, Dingo ja myöhemmin Apulanta. Työtahti 1980-luvulla oli leppoisaa ja yhteistyö yhdistysten kanssa jokapäiväistä. Meillä oli aikaa jutusteluun, laitoimme yhdistysten työntekijöiden kanssa yhdessä lounasta, kahvitelimme työn lomassa ja suunnittelimme siinä samalla nuorisotapahtumia. Ongelmiakin toki oli. Muutaman kerran soitimme nuorisotoimenjohtajalle hätäpuhelun, kun tapahtumajärjestäjän seinille ripustamat mainokset

uhkasivat nuorisotyön puhtoista toimintakulttuuria. Nuorisotoimiston sisällä kävimme jonkinlaista arvostussotaa talotoiminnan kanssa. Samanlainen vastakkainasettelu näyttää jatkuvan aina, kun nuorisotyössä käynnistyy uusi toimintamuoto.

Tehtäväni muuttuivat vuonna 1984, kun yhdistysyhteistyöstä vastannut nuorisosihteeri jäi vanhempainvapaalle ja sain sijaisen paikan. Kolmen vuoden hoitovapaan jälkeen samainen nuorisosihteerin paikka tuli hakuun. Värikkään poliittisen väännön jälkeen minut nimitettiin nuorisosihteerin virkaan. Jatkoin yhteistyötä nuorisoyhdistysten kanssa, tein kouluvierailuja ja organisoin sekä tapahtumia että kurseja. Työ yhdistysten kanssa sujui hyvin, mutta työpaikan sisällä jouduin vastamaan kyseenalaistaviin kysymyksiin, kun minut oli nähty väärän puolueen tapahtumassa tai kerroin koulukierroksella jonkun mielestä vääriä asioita.

Lahtelainen nuorisotyö alkoi muuttua 1990-luvun laman aikana. Poliittiset nuorisoyhdistykset ja varhaisnuorisoyhdistykset kuihtuivat samalla kun kaupungin talous tiukkeni ja yhdistysavustukset pienenivät. Kun yhdistykset luopuivat päätoimisista työntekijöistä, menetin monta kollegaa. Poliittisten nuorisoyhdistysten näivettyessä tuli paikalliseen yhdistystoimintaan uutta verta ja uudenlaisia aatteita. Lahteen rantautuivat mm. Oranssi, Oikeutta eläimille, Animalia ja punk-musiikin vahva aalto. Nuoret perustivat omaa toimintaansa varten STOA-keskuksen. Keskuksen nuoret olivat toiminnassaan itsenäisiä, mutta samalla riippuvaisia

kunnallisista palveluista, lähinnä Nuorisokeskuksen kopiokoneesta ja ilmoitustauluista. Nuorisotyöntekijöinä tulimme tietoisiksi koe-eläinten huonosta kohtalosta, ydinvoiman vaaroista, vegetarismista ja globaalista eriarvoisuudesta. Elimme vierestä seuraten turkisten vastaiset mielenosoitukset ja kiistanalaiset punk-konsertit ja myöhemmin myös saatananpaltvontaan liittyvät syytteet. Kansalaisaktivismiin ”hulluuden hetket” 1990-luvun lopulla olivat näiden nuorten arkea.

Kun virkauraa oli kestänyt 15 vuotta, yritin irtiottoa nuorisotyöstä. Tunsin olevani nuorisotyöntekijänä loppuun palanut ja halusin vaihtaa ammattia. Hain ja pääsin päätoimiseksi opiskelijaksi Lahden ammattikorkeakoulun tekniikan laitokselle. Miljöösuunnittelun opiskelijana opin käsitteet kestävä kehitys, ekologinen selkäreppu ja hiilijalanjälki. Liityin siis ”viherpiipertäjien ja hapsulaukkujen” kyseenalaiseen heimoon.

Valmistumisen jälkeen hyppy toisenlaisiin tehtäviin ei kuitenkaan onnistunut. Ikäni (40), työhistoria kunnallisesta nuorisotyöstä ja teknisen alan kiitettävien arvosanoin suoritettu tutkinto olivat työntantajille liian eksoottinen yhdistelmä. Suurten odotusten jälkeen oli katkeraa todeta olevansa

työnhakutilanteissa outo. Kärjistäen sanottuna olin vanha ja epäuskottava nuorisotyöntekijä pyrkimässä vakavaan tekniikan maailmaan. Onneksi virka nuorisotoimessa oli edelleen olemassa. Huomasin, että insinöörien silmissä olin jotenkin vaikeasti hahmotettava vapaa-aikatyöntekijä, kun taas nuorisotyössä olin liian tekninen ”insinööri”. Tilanne turhautti.

Koulutus ei tuonut keski-ikäiselle pääsylippua uuteen maailmaan, ja palasin neljä vuotta kestäneeltä opinto- ja virkavapaalta takaisin Lahden nuorisopalveluihin.

Työ, josta olin lähtenyt opintovapaalle, oli muuttunut täysin. Yhdistysavustuksia jaoin edelleen, mutta muuten keskityin lahtelaisten skeittareiden avustamiseen. Kiitos opintojen aikaisissa harjoitteluissa hankittujen suhteiden, minusta tuli tulkki kaupungin maankäytön suunnittelun ja puistotoimen sekä rullalautailijoiden välille. Kymmenen vuotta jatkuneen yhteistyön aikana olin nuorten miesten kanssa perustamassa skeittihallia, ulkokenttiä sekä skate- ja seinäkiipeily-yhdistystä. Tuo rupeama oli mielenkiintoinen jakso. Opin paljon niin nuorten miesten ajatuksista kuin yhdistyksen ja liiketoiminnan perustamisesta ja pyörittämisestä.

Opintojen jälkeen olen kantanut Lahden nuorisopalveluiden ympäristöyhdyshenkilön titteliä.

Olen istunut Lahden ympäristötoimen vetämissä työryhmissä, olen miettinyt nuorisopalveluiden kestäväen kehityksen periaatteita ja leirikeskukseen jätevesien käsittelyä sekä kaupungin ympäristöohjelmaa ja Aalborgin sitoumuksia. Kun nuorisopalveluihin perustettiin kestäväen kehityksen työryhmä, tuli minusta sen puheenjohtaja. Tehtävänä on määritellä, mitä kestäväen kehityksen periaatteet tarkoittavat nuorisotyössä. Ihan kivuttomasti ei ympäristöaate nuorisotyöntekijöihin ole uponnut, mutta muutaman vuoden jälkeen kestävästä kehityksestä on tullut yksi nuorisopalveluiden arvo ja osa työpaikan toimintakulttuuria.

Kun valmistuin 1980-luvun alussa, tuotti opisto-tutkinto pääsyn työmarkkinoille. Ajalle tyypillisesti oli kunnia-asia päästä kunnalle turvallisiin töihin. Ainakin äitini oli tyytyväinen: minulle olisi tiedossa työpaikka eläkeikään saakka. Kohdallani tuo ennuste tuntuu toteutuvan. Työ on ollut tärkeä toimeentulon kannalta, mutta myös sosiaalisena yhteisönä. Työyhteisö on ollut kuin perhe niin hyvässä kuin pahassa. Voisi jopa sanoa, että työyhteisö oli se ydinperhe, joka minulta puuttui lapsuudenkodin jälkeen. Se edusti turvallista arkea ja auttoi kasvaamaan aikuiseksi. Sieltä löytyi myös uusi kumppani ja tuleva aviomies. Tuli myös aika, jolloin tuntui oikealta itsenäistyä, vaihtaa työpaikkaa ja ammatia. Kun opiskelu ei avannut uutta uraa, palasi ”tuhlaajatyttö” takaisin nuorisopalveluihin.

Pettymysten jälkeen oman ammatti-identiteetin uudelleen rakentamiseen meni yli kymmenen vuot-

ta. Koska tekniikan maailmassa ei ollut minulle tilaa, päätin jatkaa nuorisotyön opiskelua. Yhteisöpedagogin tutkinto oli ensimmäinen pakollinen vaihe ennen seuraavan henkilökohtaisen lupauksen lunastamista. Tämä lupaus oli nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen maisteriopintojen aloittaminen Tampereen yliopistossa. Maisteritutkinto on nyt loppusuoralla, mutta en tiedä, mitä sen jälkeen tapahtuu.

Kehityopsykologian mukaan elän myöhäisaikuisuuden siirtymää, jonka pitäisi olla merkittävä siirtymävaihe, mutta mihin? Nuorisotyöntekijänä olen elänyt monta vaihetta kerhoisännästä nuorisopalveluiden kakkospäälliköksi. Olen nähnyt työn sisällöllisen muutoksen yhdistisyhteistyöhön ja nuorisotalotoimintaan keskittyneestä toimintamallista yhä enemmän ongelmakeskeiseen työhön. Kun aloitin työt Lahdessa, oli työntekijöitä kymmenen. Nyt meitä on liki sata. Noin puolet työntekijöistä työskentelee joko työllistämiseen tai nuorten erityistukeen liittyvissä tehtävissä. Vielä 1980-luvulla erityisnuorisotyön ei Lahdessa katsottu kuuluvan nuorisotoimen vastuulle ollenkaan.

Tein pitkään nuorisosihteerin tehtäviä ilman suurempaa esimiesvastuuta. Viimeiset seitsemän vuotta olen tehnyt hallinnollisia kehittämistehtäviä ja kahlannut strategisen suunnittelun, prosessien sekä laatutyön termiviidakossa. Vuoden 2016 alussa nuorisopalveluissa tehtiin organisaatiouudistus, ja siirryin johtamaan yhden palvelualueen nuorisotyötä. Organisaatiouudistus on määräaikainen ja

sen toteutumista arvioidaan vuonna 2018. Alueelliseen toimintamalliin kuuluu yhteistyö perusopetuksen aluepäällikön ja varhaiskasvatuksen aluepäiväkodinjohtajan kanssa. Nuorisopalveluissa opettelemme toimimaan tiiminä kahden muun palvelualueen päällikön kanssa. Opettelen itsenäisesti puurtajasta joustavaksi tiimityöntekijäksi. Minulla on työvuosia ennen eläkeikää vielä noin seitsemän. Seitsemän vuotta on riittävän pitkä jakso innostua uudesta, oppia ja vakiintua ja siirtyä sen jälkeen taas uusiin kuvioihin – ehkä eläkkeelle. Äidin ennuste kunnallisesta eläkevirasta näyttää käyvän toteen.

Tämän piti olla sukupolvtarina. Mihin sukupolveen siis kuulun? En kuulu suuriin ikäluokkiin, vaikka olen jakanut heidän ikäistensä kokemuksia. Olen oppinut elämään säästeliäästi ja varautumaan pahan päivän varalle. En koe kuuluvani myöskään X-sukupolveen. Olen onnistunut ohittamaan oman ikäluokkani nuoruuskokemukset ja musiikki-idolit.

Tunsin paremmin Henry Theelin ja Humppaveikot kuin brittiläiset poikabändit. Ehkä parhaiten omaa elämääni kuvaa sivustaseuraajan rooli: sivukylän pikkutyttö ihmetteli isojen talojen tyttärien ja kirkonkylän elämää, 1950-luvun lopulla syntynyt eli lapsuuden seuraamalla saman vuosikymmenen alussa syntyneitä siskojaan, nuori yksinhuoltaja-äiti seurasi sivusta perheellisten parisuhdeongelmia ja jo aikuisen lapsen äitinä juhlin ystävieni lasten rippijuhlia. Kun oma ikäluokkani iloitsee ensimmäisistä lapsenlapsista, totean että omassa perheessäni odotellaan seuraavaksi lastenlasten sijaan lapsenlapsia. Pitäisikö minun tässä tilanteessa yrittää kiinnittyä johonkin sukupolveen? Mielestäni ei, koska kulkemalla omaa tietäni olen selviytynyt ilman liiallisia paineita. Olen ottanut elämän eri vaiheet vastaan miettimättä, mitä olisi pitänyt missäkin iässä tehdä. Sen sijaan olen sopeutunut muutoksiin, joutanut ja päättänyt selvittää elämän ilmakuopista parhaalla mahdollisella tavalla.

Muita muuttujia

Manneimilaisessa sukupolviluokittelussa keskitytään helposti kohorttiin (tässä: tietynä aikana syntyneet) ja sen avainkokemukseen ja ohitetaan muut muuttajat. Tärkeänä sukupolvi-kokemuksena pidetään nimenomaan nuoruuden kokemusta, vaikka ainakin arkiajattelun mukaan merkittäviä kokemuksia voi saada lapsuudesta vanhuuteen. (Ks. esim. Alanen 2001, 105–107.)

Lähes kaikki vastaajat kritisoivat jollakin tavoin sukupolviajattelua joko yleisesti tai omalla kohdallaan. Marjo kirjoittaa:

Olen monesti miettinyt, missä suhteessa työnteon tavassani ja asenteissani työhön on kysymys sukupolvestani, persoonasta, vanhemmilta saadusta kasvatuksesta, toimialan asettamista vaatimuksista, ammatillisesta identiteetistä, työpaikkojen toimintakulttuurista tai keski-suomalaisesta kulttuuri-identiteetistä.

Pekka toteaa:

Sukupolvi on mielestäni vaikeasti määriteltävä käsite. Heräänkin miettimään, voiko edes olla

jollekin sukupolvelle tyypillisiä arvoja ja ihanteita. Minun on ainakin vaikea erottaa omalle sukupolvelle tyypillisiä asioita iän tuomasta kokemuksesta ja osaamisesta.

Sukupolven lisäksi eroja ja ajattelutapoja selittävinä seikkoina nähtiin varsinkin lapsuusperheen asuinpaikka, varallisuustaso ja henkilökohtaiset elämäkokemukset. Hannu arvelee, että hänen itäsuomalainen maaseutulapsuutensa oli hyvin erilainen kuin pääkaupunkiseudulla asuneitten serkkujen. Mika toteaa ikätovereistaan pienillä paikkakunnilla kasvaneitten sijoittuvan X-sukupolveen, kun taas samanikäiset kaupunkilaiset ovat paremminkin Y:tä. Jan-Mikael on asunut varhaislapsuudessaan Ruotsissa, Hasan puolestaan on elänyt koko lapsuutensa ja nuoruutensa Suomen ulkopuolella.

Lapsuusperheen vähävaraisuutta ei kuvata suoranaisena puutteena, mutta taloudellinen niukkuus vaikutti lasten harrastuksiin ja hankintoihin. Maarit muistelee lapsuuteensa vaikuttanutta öljykriisiä ja lamaa, joka muutti isän työviikot nelipäiväisiksi ja vaikutti perheen rahankäyttöön. Jouni kirjoittaa: ”Lapsuus 1960-luvun Stadin Kalliossa, yksinhuoltajan

hoivissa, ei tosiaankaan ollut mitään kulutusjuhlaa.” Hän jatkaa heti: ”Nälkää ei nähty ja hauskaa oli, mutta aika pienillä ’eväillä’”.

Myös henkilökohtaiset elämäntapahtumat ja erilaisuuden kokemukset ovat jättäneet jälkiä. Teija menetti äitinsä 13-vuotiaana. Hän arvelee, että tuon tapahtuman vaikutus häneen on ollut suurempi kuin millään muulla, siitä jäi hänelle pysyvästi jonkinlainen epävarmuus tulevasta. Leena kertoo maailmansa avartuneen 12-vuotiaana kansainvälisellä lastenleirillä, jolla yhteisen kielen puuttumisesta huolimatta leikittiin ja touhuttiin yhdessä. Sekä Jan-Mikael että Leena muistavat kouluaikoinaan kokeneensa epäuskoista hämmästelyä siitä, etteivät he kuuluneet kirkkoon. Jan-Mikael halusi olla samanlainen kuin muut ja piti asian piilossa samoin kuin sen, että hänen vanhempansa olivat eronneet. Virpi puolestaan kirjoittaa olevansa jonkinlainen sivustaseuraaja tehdessään asioita eri aikaan kuin yleisesti oletetaan. Ja kuten erityisesti Leena sanallistaa, aikuiset ovat aina ainakin yrittäneet siirtää lapsiin omia ajattelutapojaan ja näkökulmiaan.

Lopuksi

Onko sukupolviajattelu sitten jo aikansa elänyttä vai onko sillä selitysarvoa? Seitsemäntoista kirjoitusta on kovin vähän suurten johtopäätösten tekemiseen. Useimmat vastaajat kyseenalaistivat sukupolviajattelun joko kokonaan tai ainakin joltain osin. Silti erityisesti työnteon suhteen moni kirjoit-

taja tunnisti selviä sukupolvieroja. Voidaan ehkä ajatella, että sukupolvi voi auttaa ymmärtämään jotain rajattua ilmiötä, mutta ei voi toimia ainoana selittäjänä.

Essi kirjoittaa nuorisotyöstä ja sukupolviajattelusta:

Nuorisotyö työkenttänä on hieman paradoksaalinen. Samalla kun nuorisotyö toimii uusien sukupolvien kanssa, nuorisotyö itsessään toteutuu vanhojen sukupolvien rakenteiden kautta. Päätöksenteko on usein hidasta, ja kokemukseni mukaan esimerkiksi uusien työvälineiden hankinta on hankalaa. Myös tavat tehdä työtä ovat aika perinteiset, ja muutos tuntuu olevan hidasta. Samaan aikaan nuorisotyöntekijät toimivat monien sukupolvien keskiössä yrittäen sanoittaa asioita eri suuntiin eri sukupolvien kielellä. Jos jossain, niin nuorisotyössä saa haastaa omaa näkemystään sukupolviajattelusta.

LÄHDE:

Alanen, Leena 2001: Polvesta polveen. Sukupolvi sosiologisena käsitteenä ja tutkimuskohteena. – Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa*. Tampere: Vastapaino, 97–115.

X-, Y- ja Z-sukupolvet – mihin sinä kuulut?

Eri sukupolvista ja niiden eroista ja edustajista puhutaan yleisesti meillä ja maailmalla. Sukupolvet jaotellaan useimmin syntymävuosien perusteella, mutta rajoissa on isoja heittoja riippuen vaikkapa siitä, minkä maan sukupolvista on kyse. Yhdysvalloissa esimerkiksi ”Baby Boomers” -sukupolvi on syntynyt vuosina 1946–1964, kun taas Suomen ”suuriksi ikäluokiksi” lasketaan vain pian sotien jälkeen (noin 1945–1949) syntyneet. Suurten ikäluokkien lapset muodostavat X- ja Y-sukupolvet, ja parhaillaan maailmaa on valloittamassa uusi Z-sukupolvi.

Sukupolvijattelu on vahvasti yleistävää. Helposti ajatellaan, että kaikki tietynä ajanjaksona syntyneet ihmiset muodostavat automaattisesti sukupolven. Tässä kuitenkin sekoittuvat kohortin ja sukupolven käsitteet. Kohortti edustaa vasta ”potentiaalista sukupolvea”, kuten tutkija Antti Karisto (2005) on asian ilmaissut. Sukupolvijattelun uranuurtajana pidetyn Karl Mannheimin (1952) mukaan sukupolven muodostuminen edellyttää merkittäviä elämäkokemuksia, ajatuksia ja käsitteitä, jotka ovat yhteisiä suunnilleen samoihin aikoihin syntyneille.

Onhan näitä asioita toki mietitty aiemminkin. Kirjailija Väinö Linna antoi syyskuussa 1974 Suomen

Kuvalehdelle haastattelun, kun Tuntemattoman sotilaan julkaisusta tuli kuluneeksi 20 vuotta. Suomalaista luonteenlaatua pohdiskellessaan vuonna 1920 syntynyt Linna kuvaili omaa, maalaismiljöössä asunutta sukupolveaan estyneemmäksi, pidättyväisemmäksi ja sisäänpäin kääntyneemmäksi kuin silloista 1970-luvun nuorisoa. ”Nykynuoria” Linna piti vapautuneina ja lyhytjännitteisinä, sellaisina joilla ei ollut lainkaan luonteenpiirteitä, ainoastaan vaihtelevia käyttäytymistapoja. Valinnan yhteiskunnassa asiat ja tilanteet vaihtelivat jatkuvasti, ja niihin piti ottaa kantaa. Tietoisuus maailman tilanteesta vaikutti nuoriin hyvinkin voimakkaasti, kun taas vanhemmat ihmiset olivat rutinoituneempia elämäänsä. ”Maailma sykki heille inflaationa ja elintarvikkeiden hintojen kohoamisena.” Linna kuvaili 1970-luvun maailmaa valintamyymäläksi, jonka lävitse ihmiset kulkevat ostoskärryjä työntäen. Tarjolla on paljon houkutusia, mutta mikään ei kuitenkaan ole todella pysyvää tai elämälle suuntaa antavaa. Tästä huolimatta ankean myymälän asiakas on ”suhteellisen iloinen ihminen, jota maailman asiat eivät jatkuvasti paina”.

Pirkka-lehtikin (4/2016) otti käsittelyynsä ”yhteiskunnan tuoreimman saapumiserän, Z-sukupolven”.

Asiantuntijana toiminut yritystalouden professori Saara Taalas toteaa artikkelissa, että ”pelkästään tiettyyn aikaan syntyminen ei kerro ihmisestä juuri mitään, mutta kiinnostavaa on se, millaisia arvoja ja asenteita tietynä historian hetkenä syntyneet ihmiset vaalivat ja millaisia yhteisiä kokemuksia heille muodostuu”.

Suomalaisia sukupolvia 2000-luvulla tutkinut Semi Purhonen painottaa, että sukupolvien olemassaolo edellyttää yksilöitä, jotka julkisesti tunnustautuvat tietyn sukupolven edustajiksi. Tarvitaan siis julkista keskustelua sukupolvista, jotta yksilöt voivat tulla tietoisiksi omasta sukupolvestaan.

Tunnetko olevasi X, Y tai Z? Kerro se meille!

Me Nuoperissa haluamme kuulla, onko sukupolvi-ajattelu jo aikansa elänyttä vai onko siinä perää. Onko Y-sukupolvella oikeasti sellaisia yhteisiä arvoja ja yhdistäviä kokemuksia, jotka erottavat sen X- ja Z-sukupolvista? Näkökö tiettyyn sukupolven kuuluminen maailmankatsomuksessa, uravalinnassa ja työskentelytavoissa tai vaikkapa taloudenpidossa ja kulutusvalinnoissa? Onko väliä, onko taantuman teini vai nousukauden nuori?

Olemme keränneet X-, Y- ja Z-sukupolvista heitetyjä väittämiä ja yleistyksiä. Osa niistä on varmasti varsin provosoivia, osan voi sivuuttaa enempiä miettimättä. Osa on ihan tieteellistä faktaa, osa huuhaata. Toivomme, että valitset näistä sen sukupolven, johon (mielestäsi) kuulut, ja kirjoitat meille millaisia ajatuksia siihen liitettyistä väitteistä sinulle syntyy. Tuskin nuorena tiedostit kuuluvasi tiettyyn sukupolven ja siksi ajattelevasi tietyllä tavalla tai lähteväsi siksi opiskelemaan tiettyä alaa. Mutta miltä näyttää nyt, kun vilkaiset taaksepäin? Millainen oli ja on oma näkökulmasi maailmaan ja yhteiskuntaan, kun katselet sukupolvilasien kautta? Samaistutko yleistyksiin? Tunnetko olevasi X, Y tai Z? Näkökö sukupolviajattelu nykyään työssäsi tai kulutusvalinnoissasi, työkavereissasi?

Suuret ikäpolvet (vv. 1945–1949 syntyneet) eläköityvät ja ovat jo eläkkeellä, miten muut jatkavat? Sana on vapaa, ei sivumäärävaatimuksia tai -rajotuksia, kunhan pohdinnat ovat sinun omiasi. Kerro onko sukupolvella sinulle merkitystä!

Kirjoitustasi odottaen,
Nuoperin Minna ja Terhi

X-sukupolvi

Lapsena ne soittivat lankapuhelimella kavereille ja oppivat kaikkien numerot ulkoa. Teineinä ne nauhoittivat telkkarista lempisarjojaan VHS-kaseteille ja radiosta musaa C-kaseteille, joita oli kätevää soitella korvalappustereioilla. Ne kuuluivat joka päivä kylmästä sodasta ja pelkäsivät ihan oikeasti ydinpommia. Reagan is no fun! Sitten ne kuitenkin opiskelivat ahkerasti ja ajattelivat, että ihan kaikki on elämässä mahdollista. Ja valmistuivat pätkätyöläisiksi. Ne ovat X-sukupolvea.

X-sukupolvi syntyi 1960- ja 1970-luvuilla. Se varttui yhteiskunnassa, jossa hyvinvointi alkoi olla itsestään selvää. X koki kulutusajattelun ja viihde-elektronikan läpimurron. Television ja radion ohjelmatarjonta monipuolistui ja tietotekniikkakin alkoi ujuttautua arkipäivään. X-sukupolvi oli ensimmäinen, joka otti tietokoneen ja internetin haltuun ennen varsinaista Y-nettisukupolvea. X on myös yksi koulutetuimmista sukupolvista.

Joskus X-sukupolvelaiset halutaan jakaa kahteen ryhmään, joista toinen eli nuoruuttaan 1980-luvun nousukauden huimassa, toinen 1990-luvun alkupuolen lama-aikana. Vaan kokipa nousukauden nuorisokin sitten saman laman, kun 1990-luvun vaihteessa opiskeli ja yritti siirtyä työelämään. Jos töitä löytyi, niin pätkissä. Ehkä siksi X:n elämää leimaavatkin pessimismi ja epäluottamus tulevaisuuteen. Väitetään, että X-sukupolvi tulee jäämään

vanhempiaan köyhemmäksi, jollei sitten peri rahaa. Ja eläkekin karkaa yhä kauemmas.

X on ensimmäinen postmoderni sukupolvi. Sitä yhdistävät isot koetut asiat. Nuoruutensa ydinsodan pelossa elänyt X näki Neuvostoliiton hajoamisen ja Berliinin muurin murtumisen.

”Mehän emme ymmärrä mistään mitään, koska emme olleet valtaamassa Vanhaa, emme olleet taistolaisia, emme käyneet talvisotaa emmekä kuulu uuteen luovaan luokkaan. Olemme litistyneet talvisodan muistelijoiden ja vapautuneiden kansainvälisten nuorten väliin.” (Kirsti Lonka, Voileipä-sukupolvi-sarjakuvan tekijä, *Oma aika* -lehti, 4/2016.)

X on usein kunnianhimoinen suorittaja, joka seuraa urallaan kaavaa kohti suurempaa palkkaa ja organisaation ylempiä tahoja. X on tehnyt ahkerasti töitä ja uupunutkin siinä. Itsensä kehittäminen kiinnostaa, jos sen avulla on mahdollisuus organisaatiossa menestymiseen. X kuitenkin myös ideoi ja kyseenalaistaa. Ja toisaalta tavoittelee helppoa elämää ja vieroksuu työntekoa. Tai haluaa vähintään kohtuullistaa sen merkityksen elämässä. X arvostaa perhettä, kesämökkiä ja materiaa, ja unelmoi vapaa-ajasta. Vapaa-ajallaan X mielellään matkustelee edellisiä sukupolvia enemmän.

”Voileipäsukupolvi (sarjakuva) voimauttaa itsensä hukannutta, hattu kourassa syntynyttä 1960-luvun sukupolvea (X). Perheenäidit ovat taistelleet jatkuvasti tilasta. Heillä on koko ajan lapsi tai vanhus sairaana. Töissä kaatuvat päälle ensin projektit

ja sitten yt-neuvottelut.” (Rosa Liksom & Kirsti Lonka, Voileipäasukupolvi-sarjakuvan tekijät, *Oma aika* -lehti, 4/2016.)

Y-sukupolvi

Kun ne olivat nuoria, niillä oli vartaloon kiinni kasvanut kännykkä ja korviin juurtunut iPod tai mp3. Niille netti oli TV:tä tärkeämpi ja tekstiviestit tavallisin viestintätapa. Työaika 8–16 on niille epätyypillinen ja niiden mielestä yhteiskunnan pitäisi elää 24/7-elämää. Ne ovat tottuneet globaaliin maailmaan, jossa tietotekniikka kaikkineen on itsestäänselvyys. Ne ovat Y-sukupolvea.

Y-sukupolvi tuli maailmaan, jossa kaikkea tuntui olevan yllin kyllin. Toisaalta 90-luvun lama saattoi varjostaa näiden diginatiivien lapsuutta. Tilastojen valossa Y:t ovat jopa masentuneita. Ja muutenkin vähintään pinnallisia ja kärsimättömiä, eivätkä kes-tä epäonnistumisia.

Noin vuosina 1980–1995 (2000) syntyneet ”minäminä-sukupolvelaiset” ovat tottuneet tiedon nopeaan hakemiseen ja löytymiseen, mikä heijastuu heidän odotuksiinsa myös työelämässä. He haluavat, että asioihin reagoidaan nopeasti ja päätöksiä tehdään yhtä nopeasti. Moni Y turhautuu työpaikan hitaisiin päätöksentekoprosesseihin.

Y-sukupolvi ei odota eläkevirkaa vaan on valmis todistamaan osaamisensa kerta toisensa jälkeen.

Jos ensimmäisen viikon aikana uusi työpaikka ei vastaakaan mielikuvia, sen vaihtaminen ei ole ongelma. Jos Y taas päättää jäädä, hän koettaa muuttaa asioita parempaan suuntaan työpaikan sisällä. Y kyseenalaistaa vanhat toimintamallit eikä pelkää sanoa mielipiteitään ääneen. Hän haluaa johtajilta enemmän palautetta ja suoraa puhetta ja vaatii samoja asioita myös itseltään johtajana. Kolme iitä: innostu, innosta, innovoi!

Vanhemmat sukupolvet voisivat oppia paljon, jos kuuntelisivat Y:n juttuja. Y-sukupolvi jakaa mielellään tietoa ja kaipaa sitä myös muilta. Samaan aikaan Y on vanhempiensa X-sukupolven painostuksen alla opiskelun ja työllistymisen suhteen. Avio-liitosta puhumattakaan.

”Meistä kirjoittavat yleensä X-sukupolven edustajat, jotka tuntuvat laittavan omia työelämätoiveitaan Y-sukupolven suuhun. Hekin haluavat toimivaa teknologiaa työpaikalle ja parempaa johtamista, mutta eivät jostain syystä uskalla vaatia sitä. Se aiheuttaa meille nuorille hankaluuksia, koska yleistyksien takia meitä pidetään hankalina työntekijöinä, joita ei uskalleta palkata.” (Anna Koivunen, IBM:n ryhmätyöratkaisujen myyjä, 2015.)

Y:n mielestä työelämässä on oleellista, että työssä viihtyy ja työllä on merkitystä. Töissä ei silti haluta olla niin, että kuorman alla uupuu, vaan elämässä pitää olla muutakin. Työpaikan viihtyisyys ja työnantajan arvot ovat Y:lle tärkeitä.

Väitetään, että Y-sukupolvi valitsee työpaikkansa usein nimenomaan sen arvojen ja maineen

perusteella. Onko aina varaa valita? Entä jos valintasi perustuukin lähinnä siihen, mistä työtä on saatavilla?

Z-sukupolvi

Niistä ollaan vähän huolissaan, kun ne aina somettavat. Pelätään, ettei niillä ole kohta oikeaa elämää ollenkaan ja ne syrjäytyvät. Toisaalta perinteisellä ajalla ja paikalla ei ole niille mitään merkitystä, kun ne voivat olla yhteydessä keneen tahansa missä tahansa milloin vain, ja vastaus tulee heti. Niille maailma on aika pieni. Kun ne sitten etsivät töitä, ne haluavat kuulla, mitä työnantajalla on niille tarjottavaa, eikä toisin päin. Ne ovat Z-sukupolvea.

Juuri työelämään saapunut 1990-luvun lopulla ja 2000-luvulla syntynyt Z-sukupolvi haastaa omalla vuorollaan vallitsevat käytännöt ja toimintatavat. Edeltävistä sukupolvista Z erottuu ”todellaki” mutkattomalla suhteellaan elektroniikkaan ja sosiaaliseen mediaan. Somen vaikutteet näkyvät jopa Zetan elämäkatsomuksessa. Ei ole väliä mitä teet ja mitä osaat, vaan miltä näytät. Kilpailu huomiosta on kovaa. Selfietikkua käytetään ja kommentteja jaetaan.

Z on kasvanut innovaatioiden ja ärsykkeiden keskellä, hän ei muista aikaa ilman nettiä eikä puhelimia, joissa on lanka. Z on usein vähintään kaksikielinen, arvostaa vapautta, nopeutta ja ulkoisia

asioita, mutta toisaalta myös perinteitä, ja unelmoi avoimesta ja vapaasta maailmasta. Monikulttuurisuus on Z-sukupolvelle arkea.

Työpaikan suhteen Zetalla on paljon enemmän vaatimuksia kuin aiemmilla sukupolvilla. Z ei kilpaille työpaikoista vaan kilpailuttaa työnantajia. Työnantajabrändin on oltava kunnossa ja liiketoiminnan eettistä ja avointa. Työn pitää olla innovatiivista ja hauskaa, työilmapiirin rentoa. Z ei kaipaa käskytystä ja hierarkiaa vaan tavoitteita ja haasteita, tiimityötä ja tilaa hengittää.

Seuraavana Å-sukupolvi?

”Mutta mitä tulee Z-sukupolven jälkeen? Siihen loppuvat englanninkieliset aakkoset. Suomessa ei ole samaa ongelmaa. Parin vuoden kuluttua meillä puhutaan varmaan trendikkäästä Å-sukupolvesta.”

(Laura Saarikoski: Nyt tulee sukupolvi Z, 9.2.2014, <http://www.hs.fi/sunnuntai/a1391836773328>, 11.1.2016.)

Pullamössösukupolvi

Pullamössöjä on vuosikymmenestä toiseen löydetty aina uusista, liian helpolla päässeistä sukupolvista.

”Suurten ikäluokkien (sodan aikana tai heti sen jälkeen syntyneiden) antama halveksuva nimitys 1970-luvulla ja sen jälkeen syntyneille ikäluokille.

Nimitys viittaa siihen, ettei näiden ikäluokkien ole tarvinnut kestää sotia ja pula-aikaa tai tehdä työtä hyvinvointinsa eteen, vaan ovat saaneet kaiken valmiina (pullamössöä syöden). Esimerkki: Veteraani-leski marisi kunnantalolla siitä miten nykyään kaiken maailman pullamössösukupolven edustajia hyysätään.” (<http://urbaanisanakirja.com/word/pullamossosukupolvi>, 11.1.2016.)

”Todellinen pullamössösukupolvi

Ainahan sitä saa kuulla kuuluvansa pullamössösukupolveen, siihen joka ei tee työtä ja lorvii vain. Olen alkanut pohtimaan sitä, mikäähän se todellinen pullamössösukupolvi onkaan.

Kun tällä hetkellä noin 40–50-vuotiaat syntyivät, Suomi oli sodan jälkeen rajussa taloudellisessa kasvussa. Töitä riitti yllin kyllin kaikille ja peruspalvelut luotiin. Lääkäreitä, pankkeja ja muita palveluja oli jokaisessa pienessäkin kylässä. Koulun jälkeen käveltiin vain mieleiseen työpaikkaan kysymään pääseekö duuniin... ja kyllä pääsi... lääkärintarkastuksen jälkeen kirjoitettiin heti vakinainen työsopimus. Sen jälkeen käytiin ottamassa lainaa ja rakennettiin talo tai ostettiin asunto.

Kun kirjoittaa vuoden sisään neljännen työsopimuksen samaan työpaikkaan, odottaa koipi katkenneena 6 tuntia lääkärille pääsyä tai tahtoi ostaa oman asunnon, ei voi muuta kuin kadehtia vanhoja aikoja. Me nuoret olemme joutuneet koko ikämme taistelemaan ja selviytymään toisin kuin nuo kermapylyaikuiset. Nuo aikuiset ovat päässeet

elämässään niin helpolla kuin vain päästä voi. Eihän heillä mitään tietokoneita ollut ja armeijastakaan ei kuulemma päässyt usein lomille, mutta nuo muut oikeasti tärkeät asiat olivat kunnossa. Tässähän tulee sellaisiin ajatuksiin että se todellinen pullamössösukupolvi taitaa lähestyä eläkeikää kovaa vauhtia.”

(Nimimerkki Uljas valkea ratsu 21.1.2004, <http://keskustelu.suomi24.fi/t/757042/todellinen-pullamossosukupolvi>, 11.1.2016.)

”Tiedättekö mitä on pullamössö?

Moniko on syönyt pullamössöä?

Olen suuriin ikäluokkiin kuuluva hampaaton eläkeläinen ja pullamössö on tuttu juttu. -50 ja -60-luvulla kastettiin äidin tekemä pulla paloina kahvin sekaan ja näin saatiin hyvää pullamössöä. Ei ollut muuta paakelssia kahvipöydässä, tosin joskus äiti oli leiponut korvapuusteja. Myöskin kaupan hyviä kanelikorppuja oli joskus kahvipöydässä. Se oli silloin.

Minä olen ihmeteltyt, miksi nykynuoria haukutaan pullamössösukupolveksi. Ei se voi pitää paikkaansa, ei edes omat lapseni tehneet pullamössöä -70-luvulla. Ei ainakaan meillä, jossa kahvipöydässä oli kaikkea paakelssia yllin kyllin.”

(Nimimerkki yx ukki 6.11.2013, <http://keskustelu.suomi24.fi/t/11835591/tiedatteko-mita-on-pullamosso>, 11.1.2016.)

Tänä syksynä meidän pikkukylämme lentopallovuorolla jaettiin viimeisen erän joukkueet periaatteella nuoret vastaan vanhat. Vanhoihin pääsi, jos muisti, missä oli silloin, kun kuuli Kekkonen eronneen virastaan. Olin tuolloin 5-vuotias. Hävisimme erän niukasti 24–26.

SUKUPOLVET voi merkitä myös kirjaimilla X, Y ja Z. Kokemuksia näistä kirjaimista on varmasti meistä monella, vaikka emme itse niihin tuntisi kuuluvammekaan. On diginatiiveja, pullamössöjä, minäminä-sukupolvelaisia, taantuman teinejä ja milleniaaleja. Odotuksia ja ennakkoluuloja riittää.

17 NUORISOTYÖN AMMATTILAISTA jakaa sukupolvituntemuksiaan niin ydinsodan pelosta ja kaveruudesta kuin tietokoneen modeemin raksutuksesta ja hip hop -kulttuuristakin. Jollekin tärkeää on yhteenkuulumisen tunne ja arvojen jakaminen, toiselle kapinointi ja kolmannelle oman polun seuraaminen. Onko kirjaimella oikeasti väliä? Kommenttinsa näihin omakohtaisiin pohdintoihin heittää tarinoiden tutkija. Mihin sukupolveen tai tarinaan sinä samaistut?